Toma Čelanski

Životopis sv. Klare
i njezini spisi

symposion

Toma Čelanski: ŽIVOTOPIS SV. KLARE
i njezini spisi

SYMPOSION

BIBLIOTEKA ASKETSKO-MISTIČNIH DJELA

KNJIGA X

UREDNIK

S. MARIJA OD PRESV. SRCA

(Anka Petričević)

TOMA ČELANSKI

ŽIVOTOPIS SV. KLARE

I NJEZINI SPISI

(Ponovljeno III. izdanje)

SYMPOSION
Split, 2001.

NASLOV ORIGINALA:
TOMA DE CELANO: »LEGENDA S. CLARAE«

PREVEO S IZVORNIKA:
O. DAMJAN DAMJANOVIĆ, franjevac, Zagreb - Kaptol

LEKTOR I KOREKTOR:
MOPS

S dopuštenjem Nadbiskupskog ordinarijata — Split
Br. 772/79. od 8. ožujka 1979.

IZDAJE I ODGOVARA:
SAMOSTAN SV. KLARE, SPLIT, KONČAREVA 29
Tisak: Tiskara "Poljica" - Dugi Rat

ŽIVOTOPIS SV. KLARE

I NJEZINI SPISI

P R E D G O V O R

Rijetke Hrvatice nose ime Klara. Svetica je toga imena kod nas malo poznata. Ta nas činjenica iznenađuje pa se s pravom pitamo: Kako to da je ta velika svetica među nama Hrvatima skoro nepoznata, iako se franjevaštvo — kod nas duboko ukorijenjeno vjerojatno već za života sv. Franje — bez nje ne može ni zamisliti? Za sv. Klaru smo znali samo ukoliko je spominju životopisi sv. Franje koji su gotovo svi, osim nekoliko manjih pokušaja, prijevodnoga karaktera.

Kao što je sv. Franjo ubrzo nakon svoje blažene smrti dobio svog životopisca, tako je to bilo i sa sv. Klarom. I njezin je svetački život vješto i znalački s mnogo ljubavi i zanosa ubrzo nakon njezine smrti prikazan u posebnoj knjizi, odijeljeno od života sv. Franje. Tako su se kroz više od 700 godina do danas sačuvali stari prijepisi Klarina najstarijega životopisa, a među njima zauzima prvo i najodličnije mjesto onaj koji se pod brojem 338 čuva u Gradskoj knjižnici grada Asiza.

P. Ignacio Omaechevarria spominje još pet kodeksa koji se čuvaju u različitim evropskim knjižnicama. Asiški kodeks, međutim, uživa najveći ugled. Njega je 1910. godine paleografski obradio i prepisao prof. Francesco Pennachi, a prof. Fausta Casolini je taj prijepis 1953. izdala zajedno sa svojim talijanskim prijevodom.

Ovaj naš hrvatski prijevod načinjen je prema asiškom kodeksu, kako ga je usporedo sa svojim španjolskim prijevodom objavio P. I. Omaechevarria u svojoj knjizi »Escritos de Santa Clara« (Madrid 1970).

I ovaj najstariji životopis sv. Klare ima svoju osebujnu povijest kao što je imaju i životopisi sv. Franje od Tome Čelanskoga. Kako nijedan od sačuvanih prijepisa spome-

nutoga kodeksa nema naznačeno ime auktora, donedavna se općenito mislilo da on potječe od sv. Bonaventure. Nakon temeljitoga znanstvenog proučavanja je utvrđeno da sv. Bonaventura nije auktor Svetičina životopisa koji ima naslov LEGENDA S. CLARAE. Svestranom analizom teksta i pažljivim uspoređivanjem ovoga životopisa sa životopisima sv. Franje (VITA PRIMA i VITA SECUNDA) znanstveno je utvrđeno da je i to djelo napisao proslavljeni životopisac sv. Franje — Toma Čelanski (de Celano).

Osim toga je utvrđeno da je temelj ove najmlađe Tomine hagiografije bila službena isprava kojom je Klara proglašena svetom.[1]

Toma Čelanski se dao na pisanje ovoga životopisa po želji i na poticaj pape Aleksandra IV. koji je bio nećak Grgura IX, poznatoga Franjina i Klarina zaštitnika i prijatelja — nekadašnjega kardinala Hugolina. I ovom je zgodom Toma postupao isto onako kao i onda kad je pisao životopise sv. Franje. Razgovarao je sa svjedocima i tako došao do potrebna gradiva iz prve ruke.

I LEGENDA S. CLARAE je napisana na uobičajeni način, po ustaljenoj shemi, kao što su u srednjem vijeku pisani svetački životopisi. Toma je ipak uza sve to postupao prema načelima objektivne povijesti. Iznio je samo činjenice utvrđene vjerodostojnim svjedočanstvima. Iako je po svojoj naravi bio i pjesnički nastrojen, nije se prepuštao pjesničkom zanosu na štetu objektivnosti.

* * *

Poslije ove važne konstatacije smatramo prikladnim da bar ukratko prikažemo život ovoga proslavljenog hagiografa.

FRA TOMA je rođen u gradiću CELANO koji se nalazi u talijanskoj pokrajini Abruzzi pa ga zato latinski pisci jednostavno zovu: »DE CELANO« — ČELANSKI — Nije nam poznata godina njegova rođenja. Bio je suvremenik sv. Franje. Kad se Svetac 1214. vratio iz Španjolske, odakle je namjeravao otploviti u Maroko da ondje propovijeda evanđelje Saracenima, u crkvici je sv. Marije Anđeoske pokraj Asiza primio u svoj Red male braće nekolicinu obrazovanih i uglednih ljudi među kojima je bio i fra Toma. Bilo je to godine 1214. ili 1215.

1) Bulla canonizationis *Clara claris preaclara.*

Iz njegovih djela zaključujemo da je posjedovao opću obrazovanost svoga vremena. Bila mu je poznata antikna literatura, a napose je izvrsno poznavao cijelo Sv. pismo, što svjedoče mnogobrojni navodi i još brojnije aluzije na pojedina svetopisamska mjesta. Toma je osim toga, kako je već rečeno, bio i pjesnik. Pripisuje mu se autorstvo glasovite posljednice (sequentiae) pokojničke mise DIES IRAE koja je inspirirala besmrtna muzička djela najvećih skladatelja.

Toma je bio idealan Franjin sljedbenik i dobar poznavalac njegova evanđeoskog duha. Tim je duhom bio prodahnut i on sam. Provodio je vrlo krepostan i Bogu ugodan život. Svojim je oštrim pogledom dobro zapazio brojne krupne nedostatke koji su se već u prvim počecima Reda postupno uvlačili među malobraćane. Na te je nepoželjne pojave svratio pažnju u životopisima sv. Franje — VITA PRIMA i VITA SECUNDA — i podvrgao ih oštroj kritici. To je bio razlog da mu Red te životopise nije prihvatio. Bilo je naređeno da se spale.

Kao što se nije po vlastitoj inicijativi dao na pisanje spomenutih životopisa sv. Franje, tako je i za pisanje Životopisa sv. Klare dobio poticaj i nalog od pape Aleksandra IV. (1254—1261). Ni ovoga se posla nije prihvatio ništa manjom ljubavlju. Bio je svjestan da je Klara bila Franjina najvjernija učenica i njegova »prva biljčica« pa mu zato nije bilo teško prodrijeti u tajnovitost njezina dubokoga kontemplativnog života koji je vanjskom svijetu bio sakriven.

Po poslušnosti je neko vrijeme proboravio u Njemačkoj te je u Rheinlandu vršio i poglavarsku službu.

Godine 1255. i 1256. boravio je ponovno u Asizu da prema spomenutom nalogu napiše svoje posljednje djelo ŽIVOTOPIS SV. KLARE. — Klara je blaženo preminula 11. kolovoza 1253. i ubrzo je bila kanonizirana. Bilo je to 15. kolovoza 1255. Kako se fra Toma dao na sakupljanje i sređivanje gradiva odmah nakon kanonizacije, računa se da je svoj posao dovršio već 1256.

Posljednji odsjek svoga života je proveo kao duhovnik sestara klarisa samostana sv. Ivana nedaleko od grada Tagliacozzo koji se nalazi u Sabinskom gorju. Tu je i pobožno preminuo, ali nam, na žalost, nije poznata ni godina njegove smrti. Posmrtni mu se ostaci danas nalaze

u crkvi franjevaca-konventualaca u spomenutom gradiću Tagliacozzo. Lijes je' s gornje strane zatvoren staklom i smješten ispod glavnog oltara.

* * *

Dva su me razloga potakla da prevedem ovaj životopis, Klarine spise i ostalo. Prije svega sam time htio nešto pridonijeti upotpunjavanju naše tako siromašne franjevačke literature, a kompletno se franjevaštvo ne može ni zamisliti bez Klare, Franjine najvjernije učenice i sljedbenice. Dok su mu duhovni sinovi već u prvim počecima Reda počeli sustajati i udaljivati se od evanđeoskih ideala, Klara je tim idealima ostala nepokolebljivo vjerna. Cijelim je svojim bićem bila zaljubljena u Isusa Krista raspetoga i u evanđeosko siromaštvo. — Drugo, što me je oduševilo za ovaj posao, bila je želja da prijevodom ovoga djela kompletiram cjelokupni fra Tomin hagiografski opus.

Njegova trilogija: VITA PRIMA, VITA SECUNDA, TRACTATUS DE MIRACULIS — zahvaljujući razumijevanju sviju naših hrvatskih, kako muških tako ženskih, franjevačkih zajednica — objelodanjena je u mom prijevodu tiskom 1977. kao naš zajednički duhovno-literarni spomenik kojim smo željeli trajno obilježiti jubilarnu proslavu 750-godišnjice blažene smrti svoga zajedničkog Oca Franje.

Ovom knjigom želimo nešto malo pridonijeti većem i boljem upoznavanju suosnivačice drugoga franjevačkog reda, tj. Reda sv. Klare. I taj je Red svojevremeno u prošlosti imao dosta svojih samostana diljem naše domovine, ali su oni tijekom vremena po sudbonosnim povijesnim zbivanjima, tako reći, izbrisani s lica zemlje. Donedavna smo imali samo jedan samostan sestara klarisa, onaj u Splitu, a nakon II. svjetskog rata, kad se nitko nije nečem takvom mogao ni nadati, osnovan je u Samoboru i drugi klariški samostan koji je konačno preseljen u Zagreb.

Kod nas se prigodice govori i piše o »serafskoj ili franjevačkoj Hrvatskoj«. Tim se izrazom hoće reći da je franjevaštvo u Hrvatskoj duboko ukorijenjeno i da je s njom sraslo. Jednoga, međutim, moramo biti svjesni da, naime, franjevačku fizionomiju naše domovine nenadomje-

stivo upotpunjuje i daje joj još veću evanđeosku izrazitost ženska grana franjevačkog reda koju predstavljaju duhovne kćeri velike Franjine sljedbenice sv. K l a r e, a to su sestre klarise.

• • •

Da ovaj životopis na neki način bude potpuniji i da Klarina svetačka osobnost bude izrazitija, u drugom smo dijelu knjige dodali Klarine malobrojne spise, a u trećem nekoliko najvažnijih crkvenih i drugih spisa koji se odnose na sv. Klaru i na njezin Red te tako upotpunjuju njezinu svetačku fizionomiju.

Drugi i treći dio knjige je rađen po uzoru njemačkog djela LEBEN UND SCHRIFTEN DER HEILIGEN KLARA što ga je izradio P. Engelbert Grau. Odatle smo preuzeli nešto gradiva za uvodne napomene, za većinu Klarinih i drugih spisa i za bilješke ispod teksta. Bilješke su svedene na najmanju mjeru.

• • •

Duh Sveti se vrlo često posluži i knjigom da u pojedinim dušama proizvede svoje milosno djelovanje. Tako će, nema sumnje, i ova knjiga napose u mladim, djevičanski čistim i poletnim čitateljicama, pobuditi zanimanje za Klarinu duhovnu obitelj i potaknut ih na razmišljanje o smislu života i o blaženoj vječnosti. Unese li ova knjiga svojevrstan nemir i gibanje u duše hrvatskih katoličkih djevojaka i odvaži li se koja ta da krene putem na kojem su tako snažno utisnute Klarine stope, to ćemo smatrati posebnim Božjim blagoslovom svome narodu i Crkvi u Hrvatskoj.

• • •

Osjećam potrebu da ovdje dodam još nešto što je vrlo važno za razumijevanje i ispravno promatranje onoga svetog odnosa koji je postojao između Franje i Klare, tih dviju veličanstvenih svetačkih pojava.

Literatura je o Franji obilna i raznolika. Nju u novije vrijeme na svoj način nadopunjuju filmovi koji djeluju impresivnije nego što u knjigama i časopisima djeluje gola riječ. Audio-vizuelni elementi suvremenoga filma vrlo mnogo pridonose našem doživljavanju ove jedinstvene svetačke osobnosti. Treba, međutim, požaliti što neki suvremeni pisci, a isto tako i sastavljači filmskih scenarija, bez sumnje, pod snažnim utjecajem psihoanalitičkih teza i panseksualističke moralne epidemije onaj sveti odnos koji je postojao između Franje i Klare prikazuju tako da ti njihovi literarni, odnosno filmski, prikazi djeluju izazovno i sablažnjivo na religiozno-moralne osjećaje sviju onih koji Franju i Klaru ljube i štuju kao nedostižive ideale evanđeoskog života.

Ovi taj odnos vole prikazivati većma kao nešto posve naravno, zemaljsko negoli kao nešto nadnaravno, posvećeno milošću. Stječe se dojam kao da im je najviše stalo do toga da što više iziđu u susret onim nižim, toliko izopačenim težnjama suvremenog čitaoca, odnosno gledaoca. »Draškaju mu uši« i nastoje utažiti bolesnu težnju za senzacijom (usp. 2 Tim 4, 3; 2 Kor 1, 22—25). Koliko god u Franjinu životu ima slučajeva koji se u naše vrijeme nazivlju i smatraju spektakülarnima, on je ipak bio u pojedinim svojim značajnim životnim potezima i zahvatima daleko od svake spektakularnosti. U svakom je takvom slučaju htio samo naglasiti ono nadnaravno. Svega se odrekao, čega se samo mogao odreći, a sve svoje želje je sveo na jednu jedinu želju: ljubiti Isusa Krista raspetoga i postati mu što sličniji. Zato sve u njegovu životu treba promatrati pod tim vidom. Ljude, stvari i zbivanja je on samo toliko cijenio i smatrao vrijednima, koliko mu je sve to pomagalo ostvariti vrhovni ideal koji ga je posve obuzeo i zanio: biti »s Kristom razapet na križ« (Gal 2, 19). Pod tim, dakle, vidom valja promatrati i njegov stav prema ženi uopće, a prema Klari napose.

Kritički pisati o odnosu: Franjo — Klara, nije lako, jer je taj odnos bio nadasve uzvišen, milošću uzdignut, nadnaravan i svet. O tom su odnosu mogli najmjerodavnije pisati samo oni koji su i Franju i Klaru dobro poznavali. Među tima zauzimaju prvo i najvažnije mjesto: TOMA ČELANSKI, SV. BONAVENTURA, TRI DRUGA i CVJETIĆI.

Kad se na to daju pisci našeg vremena, izvrgavaju se velikoj opasnosti da budu odviše subjektivni i neautentični. Zaobiđu li spomenute izvore, ne preostaje im ništa drugo nego da svoje tvrdnje i pretpostavke isisaju iz prsta, kako se to običaje reći za tvrdnje ili izvještaje kojima nedostaje vjerodostojnost.

Isto tako nije ni lako ni jednostavno precizno stilizirati kojekakve hipoteze samovoljnih pisaca, filmskih scenarista i režisera koji taj odnos postavljaju na onu najnaravniju bazu, a to je »e r o s«. Ta grčka riječ označuje sjetilnu ili čuvstvenu ljubav. Štoviše, ona označuje putenu ili tjelesnu ljubav u kojoj dominira strast i požuda, a sve ono uzvišeno i sveto što izgrađuje pojam ljubavi posve je potisnuto i prigušeno. Ti isti vole naglašavati, a to ne mogu dokazati ničim, da je Klara u nekim slučajevima za Franju donosila čak važne životne odluke kao što je, npr., bilo rješavanje one poznate dileme: da li će se Franjo baviti samo kontemplacijom ili će se posvetiti i apostolatu, propovijedanju evanđelja.

Jedan suvremeni pisac odviše površno prikazuje rješavanje te dileme, kad kaže: »U sumnji da možda ne bi trebalo napustiti propovjedničku djelatnost u korist čisto kontemplativnog života, pita Klaru za savjet. Ona odlučuje: Ti si tu za druge!«[2]

Prema autentičnim izvorima nije bilo tako, nego je Franjo angažirao dvoje najizabranijih između svojih duhovnih sinova i kćeri — brata Silvestra i sestru Klaru — da po molitvi nastoje saznati što je volja Božja. U CVJETIĆIMA se pripovijeda kako je Franjo poslao brata Masea sestri Klari i bratu Silvestru s porukom: »Pođi sestri Klari i reci joj da se sa svojim duhovnim sestrama moli Bogu da bi mi Bog dao milost da upoznam što je za moje dobro: ili da nastojim propovijedati ili da samo molim. Onda pođi bratu Silvestru i kaži mu isto.«[3] *Jednako tako u skraćenom obliku izvješćuje o toj stvari i sv. Bonaventura.*[4]

U ovom, dakle, slučaju ne sudjeluje samo Klara, nego i brat Silvestar. Oboje su mu poslužili kao instrumenat Duha Svetoga. Nakon pobožne molitve su oboje jednako

---

2) M. von Galli, *Življena budućnost* — prijevod s njemačkoga — izdanje KS — Zagreb 1974, str. 26.
3) *Cvjetići sv. Franje* — prijevod o. D. Šimunovića — Zagreb 1972, str. 48.
4) S. Bonaventura, Legenda maior — XII, n. 2.

odgovorili te je brat Maseo, prema CVJETICIMA, donio Franji slijedeći odgovor: »Bog je odgovorio i očitovao, kako bratu Silvestru tako i sestri Klari i njezinim duhovnim sestrama, da je njegova volja, da propovijedaš svijetu, jer te nije izabrao samo radi tebe, nego i radi spasa drugih.«

• • •

Da bismo u rješavanju ovog problema došli do što jasnijeg i što sigurnijeg rezultata, najprije ćemo iznijeti one osnovne misli na kojima je počivala Franjina duhovnost i koje su uopće predstavljale njegovu duhovnu orijentaciju.

— Franjina je duhovnost kristocentrična. Krist je središte njegova života i cjelokupne njegove aktivnosti. Što ga ne vodi Kristu i što mu ne pomaže ostvariti ono najsavršenije jedinstvo s njim, što je sv. Pavao izrazio riječima: »Ne živim više ja, nego Krist živi u meni« (Gal 2, 20), on odlučno odbacuje.

— Franjo je u traženju Krista i u ostvarivanju što veće sličnosti s njim radikalan i beskompromisan. Polovičnost, površnost, neodlučnost, strašljivost i popustljivost u njega su nepoznate slabosti. Njegov je radikalizam napose došao do izražaja u onoj glasovitoj sceni pred asiškim biskupom, kad se svukao do gola da tako prekine svaku vezu s tjelesnim ocem i da svojom ljubavlju bude usmjeren samo prema nebeskom Ocu. — Takav je bio uvijek i u svemu ostalom, a napose kad se radilo o kreposti sv. čistoće.

— Franjo, »lud poradi Krista« (1 Kor 4, 10), imao je u svakom pogledu zdravu i normalnu narav. I on je nakon krštenja i nakon obraćenja u svojim udovima nosio »požudu tijela« (1 Iv 2, 16). Pokazao je da je toga svjestan: kad se, prema legendi, gol bacio u grm bodljikave ruže; kad je usred zimske noći neodjeven pravio snjegoviće; kad je brižno obuzdavao svoje poglede i nemilosrdno krotio svoje tijelo, »brata magarca«.

Prikazivanje je ovog odnosa: Franjo — Klara objektivno i istinito samo onda kad je u potpunom skladu s ovim

njegovim načelnim mislima vodiljama na putu evanđeoskog savršenstva. Jednako je tako bila duhovno orijentirana i Klara.

* * *

Klara je, kao i sve ostale »siromašne gospođe«, za Franju bila samo Bogu posvećena djevica, zaručnica Kristova, i ništa više. To i takvo gledanje na Bogu posvećene djevice bilo je razlogom da im je pristupao s posebnim poštovanjem, štoviše, sa strahopočitanjem. Zato je vrlo značajna ona njegova slikovita pouka, kad braći daje praktičnu uputu, kako treba pristupati Bogu posvećenim djevicama i kako se prema njima treba odnositi. Ta uputa po svom obliku i sastavu ima značaj evanđeoske parabole. Zbog njezina velikog značenja za rješavanje našega problema donosimo je u cijelosti:

— Nečiste je oči običavao pogoditi ovom prispodobom: Neki je moćni kralj poslao kraljici uzastopce dva glasnika. Prvi se povratio i samo je svojim riječima isporučio kraljičine poruke. Ovaj je imao u glavi oči mudraca koje nisu lutale naokolo. — Povratio se i drugi. Pošto je i on ukratko izvijestio kralja, nadugo se raspripovijedao o gospodaričinoj ljepoti. Dodao je:

— Vidio sam, gospodaru, zaista lijepu ženu. Sretan onaj koji može u njoj uživati. —

Nato će mu kralj:

— Nevaljali slugo, zar si moju zaručnicu promatrao nečednim očima? Očito je da bi htio kupiti stvar koju si tako dobro promotrio. —

Zatim je naredio da pozovu onoga prvog pa ga je upitao:

— Kako ti se sviđa kraljica? — Ovaj je odgovorio:

— Izvrsno, jer je šuteći slušala i oštroumno odgovorila. — Kralj ga je zatim upitao:

— A nije li lijepa? — Nato će ovaj:

— To je, gospodaru, tvoja stvar da ti gledaš. Samo je to bila moja dužnost da prenesem njezine riječi. — I kralj izrekne presudu:

— Ti koji si čista pogleda i još čistijega tijela bit ćeš kraljičin poslužitelj, a ovaj neka se tornja iz kuće da mi ne obeščasti bračnu ložnicu. —[5]

Nije li Franjo ovom prispodobom zorno prikazao svoj osnovni stav prema Klari, zaručnici Kralja nad kraljevima? Što je preporučivao drugima, to je i sam najstrože obdržavao.

* * *

Naš je Ivonides Franju punim pravom nazvao »zaljubljenikom«. Franjo je doista bio zaljubljen do ludila. Oduševio se za ratnu slavu pa je odlučio poći u Apuliju, ali je ubrzo odustao od tog nauma. Kad su ga gledali kako se sasvim povukao u sebe i kako je zamišljen, pitali su ga: »Kaniš li se možda, Franjo, ženiti?« spremno je i kratko odgovorio: »Oženit ću se plemenitijom i ljepšom zaručnicom nego što ste je ikada vidjeli. Ljepotom i mudrošću nadmašuje sve ostale!«[6]

U ovom slučaju, kako ćemo odmah vidjeti, Klara nikako nije mogla doći u obzir. Franjo je na postavljeno mu pitanje odgovorio metaforički. U tom času je, prema tumačenju Tome Čelanskoga, ta izvanredna zaručnica bila: »prava pobožnost« (Jak 1, 27), a poslije to bijaše: sveta Neimaština.

Tko pozna Franjin duhovni razvoj i rast nakon njegova obraćenja, tj. nakon onoga razdoblja njegova života kada je, prema vlastitoj izjavi, još »bio u grijesima«, taj dobro zna da ni po kojoj logici, a isto tako ni prema povijesnom slijedu događaja, jednostavno nema mjesta za neki erotički odnos između njega i Klare. Evanđeoski radikalizam koji je tako snažno došao do izražaja u pitanju siromaštva bio je isto tako dubok i kad je bila u pitanju krepost čistoće.

Danas, nakon više od 750 godina, pisati o jednom ovako profinjenom i suptilnom odnosu, u koju svrhu ne raspolažemo ni dovoljno prikladnim riječima, nije moguće; o nečem se takvom može časno i dolično pisati samo na temelju autentičnih izvora iz prve ruke. Tko ne postupa tako, ne preostaje mu drugo, nego da se posvema prepusti

5) T. Čelanski — II, 113
6) Isti — I, 7.

romantičarskoj, neobuzdanoj mašti pa da proizvoljne zaključke i predodžbe iskonstruira, kako to bude iziskivala unaprijed postavljena shema. Drugoga izlaza nema. A ovakvi će pokušaji uvijek na sebi nositi žig profanacije i mnogima će biti kamen spoticanja.

Uživimo se, ali što realističnije, u ono mladenačko — trubadursko — razdoblje Franjina života, kad je još »živio u grijesima«, da vidimo, ima li u tom razdoblju mjesta nekom erotizmu između njega i Klare. To je razdoblje i njegova i Klarina života primjenom povijesne metode izvrsno prikazao naš Ivonides slijedećim izlaganjem:

— Jesu li se Franjo i Klara poznavali u djetinjstvu? U izvorima o tome nema nigdje riječi, a, evo, što ima: Klara je bila od Franje mlađa dvanaest godina. Franjo je bio sin trgovca, Klara kći grofa od Sassorossa. Franjo je sudjelovao u rušenju dvorca njezina oca, dakle, klasni protivnik, čovjek mnogo nižega društvenog položaja, što u srednjem vijeku predstavlja veliku razliku. Klara se preselila u obiteljsku palaču uz katedralu sv. Rufina godine 1198, kad joj je bilo tek pet godina. U vrijeme gradskih nemira, od 1203. do 1205, Klara s obitelji živi u Perugi, a Franjo je sudjelovao u borbi protiv toga grada. Dana 16. kolovoza 1207. Franjo na trgu pred ·sudištem baca odijelo pred oca, odriče ga se i definitivno odlazi za Gospodinom. Klari je, dakle, tek četrnaest godina, kad se Franjo povukao iz svijeta.

Tako su izbrisana sva maštanja romanopisaca o Franjinu pjevu pod Klarinim prozorima.[7]

Ima li poslije, nakon Klarina obraćenja, mjesta za ovakva nesavjesna i neozbiljna romantičarska snatrenja i falsifikate?

Kad se oni uzbudljivi događaji, puni najživlje dramatičnosti, oko Klare i sestre joj Agneze smiriše i slegoše, Klara je sa svojim susestrama, »siromašnim gospođama«, provodila svoj zatvorenički i patnički život u strogoj klauzuri. Osim toga ne smijemo zaboraviti da je ona bila dugoročna bolesnica — bolovala je 29 godina — a kad je oboljela, imala je 30 godina. U tom se, svetodamjanskom, razdoblju Klarina života Franjo vrlo rijetko svraćao k Sv. Damjanu da je bratski pohodi. Dolazio je tako rijetko da

---

7) Y. Ivonides, *Vječni zaljubljenik* — Zagreb 1976, str. 94.

su mu to braća čak spočitavala. Nije, doduše, često posjećivao Klaru i njezine susestre, ali se po svojoj braći za njih pomno brinuo. Osim toga, kad je uspješno riješio problem svoje kontemplacije i apostolata, kad se dao na propovijedanje evanđelja, neprestano je obilazio sela i gradove, poput našega Gospodina, ili se prepuštao kontemplaciji u kojem od svojih omiljelih samotišta. Osim toga ne smijemo previdjeti ni toga da je i Franjo mnogo bolovao i da su ga »sestre bolesti«, kako ih je sam nazivao, sve više i sve tješnje povezivale s Isusom Kristom, »čovjekom bolova« (Iz 53, 3).

Franjina ljubav prema Klari je imala dva naglašena svojstva: ona je prije svega bila evanđeoska, nadnaravna; imala je više kolektivni negoli partikularni značaj. Evo što o tom odnosu piše najautentičniji svjedok Toma Čelanski: »Kad su se braća jednoć čudila što nije osobno češće posjećivao tako svete Kristove službenice, rekao je: 'Nemojte, predragi, misliti da ih savršeno ne ljubim. Ako bi, naime, bio grijeh to što se za njih brinemo u Kristu, zar ne bi bio još veći grijeh to što su se one predale Kristu? Ne bi zaista bila nikakva nepravda, da nisu pozvane, a ne brinuti se za pozvane najveća je okrutnost...'«[8]

* * *

Zaključimo ovu kratku raspravicu.

Franjo i Klara su ipak bili zaljubljeni, zaljubljeni cijelim svojim bićem, ali ne jedno u drugo, nego su se njihove ljubavi, idući svaka svojim putem, konačno slile u jednu veliku, neviđenu, neshvatljivu ljubav, a to je: u t j e l o v l j e n a, r a s p e t a L j u b a v — I s u s K r i s t. Da, Klara i Franjo su bili zaljubljeni, uzajamno su se ljubili, ali samo u zagrljaju s raspetim Kristom. I Klara i Franjo su gledali vrhovni ideal svojih duhovnih nastojanja i borba u ostvarenju onoga što je sv. Pavao o sebi izrazio riječima: »S Kristom sam razapet na križu!« (Gal 2, 19).

Između Franje i Klare postojao je samo takav ljubavni odnos i nijedan drugi, a unošenje erotike u taj sveti i uzvišeni odnos s jedne strane predstavlja panseksualističku bijedu, a s druge opet posvemašnju predanost psihoanali-

---

8) T. Čelanski — II, 205.

tičkim idejama onih koji Franju i Klaru tako prikazuju u svojim knjigama i filmovima.

Samo je onaj čovjek koji Franju i Klaru promatra u svjetlu evanđeoske ljubavi i istine sposoban taj odnos ispravno i pravedno ocijeniti i shvatiti ga. Svaki drugi način prikazivanja tih dviju grandioznih evanđeoskih veličina ima karakter samovoljne neobjektivnosti i grube profanacije.

* * *

Kad je rukopis ove knjige već bio skoro dovršen, subrat Dr o. Bonaventura Duda mi je donio separatni otisak studije P. G. Boccali-ja o do sada nepoznatom kratkom spisu sv. Franje AUDITE, POVERELLE. Nekako u isto vrijeme sam dobio u ruke netom iz tiska izišlo talijansko djelo FONTI FRANCESCANE pa sam i tu pronašao spomenuti spis sv. Franje. Tako sam u pravi čas u knjigu mogao unijeti i taj novitet pod naslovom »Pjesma utješnica sv. Franje klarisama«.

Tako smo načinili novi korak za bolje i dublje upoznavanje Franjina evanđeoskoga duha koji se tako jedinstveno ukorijenio u Klari, njegovoj »prvoj biljčici«, i već preko 750 godina neumanjenim sjajem evanđeoske ljubavi i ostalih kreposti blista u Crkvi Kristovoj.

U Zagrebu, na spomen-dan 40 mučenika 1978.

o. D. Damjanović

I

TOMA ČELANSKI (DE CELANO)

ŽIVOTOPIS SV. KLARE

— LEGENDA S. CLARAE

I

UVODNO PISMO
O ŽIVOTOPISU SV. KLARE DJEVICE
upravljeno Papi[1]

Čini se kao da je svijet već ostario. Zbog starosti mu je potamnio vid vjere, oslabio moralni život, izdala ga muževna snaga. Međutim, u vremenu kad se prljavština svijeta povezala s talogom opačina, kad je čovjekoljubac Bog po svojoj otajstvenoj ljubavi podigao nove svete Redove, pobrinuo se da budu potporanj svete vjere i obnova stege. Nove oce bih s njihovim vjernim sljedbenicima[2] *s pravom mogao nazvati svjetlilima svijeta, putokazima i učiteljima života. Po njima se podvečer na svijetu pojavilo podnevno svjetlo da bi svijet, koji je hodio u tmini (Iz 9, 1), ugledao svjetlost.*

Nije dolikovalo da slabiji spol bude bez pomoći, jer je i njega zarobio vrtlog požude, i nije ga ništa manja naslada vukla u grijehe, a nagonila ga je mnogo veća slabost. Zato je dobrostivi Bog podigao časnu djevicu Klaru i nju zapalio da bude sjajna svjetiljka ženskome svijetu. A ti si je, sv. Oče, postavio na svijećnjak da svijetli svima koji su u kući (Mt 5, 15). Ponukan veličinom njezinih čudesa, unio si je u imenik svetaca.

Štujemo te kao Oca sviju Redova. Poznamo te kao hranitelja, grlimo te kao pokrovitelja, častimo te kao gospodara. Iako si zauzet brigama oko upravljanja one

---

1) To je Aleksandar IV, Rajnald, nećak Grgura IX. Kao kardinal je najprije bio protektor Franjevačkog reda, a zatim i Reda sv. Klare. Crkvom je upravljao od 1254. do 1261. On je Klaru kanonizirao.

2) Aluzija na sv. Dominika i sv. Franju te na njihove Redove.

najveće lađe, ipak nisi zanemario posebno se i pomno brinuti za malu lađicu.

Vašem se gospodstvu svidjelo narediti mojoj malenkosti da, pošto proučim djela sv. Klare, sastavim njezin životopis. Moja se neukost ozbiljno pribojavala toga posla, ali me je uza sve to vaš papinski ugled pozivao na taj posao. Tako sam se podložio nalogu, ali se nisam smatrao dosta spremnim da to započnem s onim što sam kao nepotpuno pročitao. Zato sam otišao k drugovima blaženoga Franje i do same zajednice Kristovih zaručnica. Dosta sam razmišljao o tome kako nije zgodno da netko drugi opisuje prijašnja zbivanja, nego da je bolje da ih prikažu oni koji su ih kao očevici gledali i slušali.

Pošto sam se, velim, najprije upoznao s istinom i u nju se s Božjim strahom bolje uputio, nešto sam prikupio, a mnogo toga sam izostavio, te sam sakupljeno obradio razumljivim stilom. Djevice će rado čitati velika djela ove djevice. Neka zato oni jednostavno obrazovani ne naiđu na nešto čemu bi riječi potamnile smisao. Zato neka muževi nasljeduju muževe, nove učenike utjelovljene Riječi, a ženski svijet neka nasljeduje Klaru, koja je trag Majke Božje i nova predvodnica žena.

Vi, sveti Oče, imate vlast ovo popraviti tako da nešto od ovoga ispustite ili da nešto dodate. Na taj način želim u svemu biti podložan i sa svime sporazuman. Neka vam Gospodin Isus Krist udijeli dobro zdravlje sada i dovijeka. Amen.

PRVI DIO

Počinje životopis svete Klare djevice — njezino podrijetlo

1. Divna žena imenom **Klara**, i po imenu i po krepostima slavna, potjecala je iz grada Asiza i bila je dosta slavna roda. Najprije bijaše sugrađanka svetog Franje na zemlji, a nakon toga s njim zajedno kraljuje u nebesima. Otac joj bijaše vitez. I sav joj rod, i s očeve i s majčine strane, bijaše viteškoga podrijetla. Obitelj joj je bila imućna. Prema prilikama kraja je posjedovala veliko imanje. Majci joj je bilo ime Hortulana.[3] Kao što je i sama obilovala dobrim plodovima, tako je u vrtu Crkve imala proizvesti plodonosnu sadnicu. Iako je bila pritisnuta bračnim jarmom, vezana obiteljskim brigama, ipak je prema svojim mogućnostima pribivala službi Božjoj i činima pobožnosti. Štoviše, pobožno je hodočastila preko mora i s hodočasnicima pohodila ona mjesta što ih je Bog-čovjek posvetio svojim svetim stopama. Nakon toga se radosno povratila. Iza toga je opetovano pohodila svetište sv. Mihaela Arkanđela[4] da se ondje pomoli; pobožno je hodočastila i na grobove apostola.

2. Što još? Stablo se prepoznaje po plodu, a voćka preporučuje plod. Najprije se u korijenu našlo obilje Božjih darova da bi se na grančici pojavilo obilje svetosti. Kad se ta žena nalazila u blagoslovljenom stanju i već posve blizu poroda, dok se jednom zgodom molila u crkvi pred propelom, začula je glas koji joj je rekao: »Ne boj se, ženo, rodit ćeš svjetlo koje će još više rasvijetliti svijet.« Poučena tim proročanstvom,

3) Hortulana (tal. Ortolana) znači: vrtlarica.
4) To je glasovito proštenište sv. Mihaela Arkanđela na Monte Gargano u Italiji.

kad se novorođena djevojčica preporađala u svetom krštenju, odredila je da joj se nadjene ime **Klara**. Nada se, naime, da će se prema Božjoj volji nekako ispuniti ono što joj je obećano s obzirom na sjaj svjetla.

Život u roditeljskoj kući

3. Mala se Klara doskora pokazala na svjetlu. Pravovremeno je već u mlađahnim godinama u tami ovoga svijeta počela svijetliti i sjati svojim uzornim ponašanjem. Iz majčinih je usta najprije primila u poučljivo srce osnovno vjersko znanje. Očitovalo se i po duhu koji ju je i iznutra jednako prodahnjivao i oblikovao da je doista bila najčišća posuda milosti. Rado je pružala svoju ruku siromasima i od izobilja svoje kuće je potpomagala bijedu mnogih. A da njezina žrtva bude Bogu što milija, vlastitom je tijelu uskraćivala biranu hranu. Potajno ju je po svojim posrednicima slala siročadi da im okrijepi srce. Tako je s njom samilost rasla od djetinjstva. Imala je samilosno srce te je bijednicima iskazivala milosrđe.

4. Rado se prepuštala svetoj molitvi. Često je u njoj nalazila veliku nasladu te je polako počela provoditi djevičanski način života. Kako nije imala brojanica pomoću kojih bi molila Očenaše, svoje molitve, što ih je upravljala Gospodinu, brojila je pomoću hrpice kamenčića.[5] Kad je, dakle, počela doživljavati prve poticaje svete ljubavi, smatrala je da mora prezirati nestalnu ljepotu ovoga svijeta. Poučena nadahnućem Duha, tričave je stvari smatrala bezvrijednima. Ispod skupocjenih je i mekušnih haljina nosila sakriven pokornički pojas. Dok je cvala izvana, iznutra je oblačila Krista (usp. Rim 13, 14; Jak 3, 27). Kad su je napokon njezini htjeli udati za nekog velikaša, nipošto nije htjela pristati. Pošto se zauvijek odrekla prolazna braka, Gospodinu je povjerila svoje djevičanstvo.

Takve su joj u roditeljskoj kući bile žrtve kreposti, takve prvine duhovnosti, takvi počeci svetosti. Zato je tako kao neka mirisnica odisala tolikim pomastima,

---

5) U to vrijeme još nije postojala krunica pomoću koje se moli Gospin Ružarij, ali su se već tada redovnici i redovnice služili sličnim pomagalom, a to su tzv. brojanice.

iako je u sebi bila zatvorena. Susjedi su je počeli hvaliti na sav glas a da ona toga nije ni slutila. I dok je dobar glas prokazivao njezine potajne čine, među narodom se širio glas o njezinoj dobroti.

Poznanstvo i prijateljstvo s blaženim Franjom

5. A kad je čula za Franjino ime i za njegovo nastojanje da kao nov čovjek (usp. Ef 4, 24) novim krepostima obnovi u svijetu zaboravljeni put savršenstva, poželjela je da ga što prije čuje i vidi. Na to ju je potakao Otac naših duša (usp. Heb 12, 9) čije su već oboje primili prvine, iako na drugačiji način. A nije ništa manje želio ni on nju vidjeti i s njom se porazgovoriti, jer je i do njega došao dobar glas o tako čuvenoj djevojci. Sav je čeznuo za tim plijenom i došao, ne bi li kako mogao oplijeniti kraljevstvo ovoga svijeta; želio ga je ugrabiti opakom svijetu i predati svome Gospodinu. Posjetio ju je, i ona je posjetila njega. Vrijeme su svojih posjeta uredili tako da ljudi nisu mogli ni opaziti ono božansko nastojanje, a nije moglo biti ni predmetom javnoga prepričavanja. Kad je djevojka izlazila iz roditeljske kuće i kad se potajno sastajala s čovjekom Božjim, pratila ju je samo jedna pouzdana drúga.[6] Njegove su joj se vatrene riječi i njegova djela činila nadljudskima.

Otac Franjo ju je poticao na prezir svijeta. Živom riječi joj je objašnjavao kako je bijedna nada ovoga svijeta i kako je njegovo obličje varavo. Napunjao joj je uši govoreći o slatkim zarukama s Kristom. Poticao ju je da biser djevičanstva čuva za onoga božanskog Zaručnika koga je učovječila ljubav.

6. Čemu još više trošiti riječi? Na usrdne molbe svetog Oca, koji je vješto postupao poput najvjernijega snuboka, djevojka nije dugo oklijevala da pristane. Odmah joj je dano da promatra vječne radosti, a dok ih je promatrala, sav joj se svijet učinio bezvrijednim. Sama se od sebe rastapala od silne želje za njima. Iz ljubavi je prema tim radostima čeznula za nebeskim

6) Prema svjedočanstvu iz procesa kanonizacije bila je to Bona di Guelfuccio. Prema istom svjedočanstvu Franjo nije nikada došao sam, nego ga je pratio brat Filip Longo.

zarukama. Nebeska ju je, naime, vatra toliko raspalila da je tako s visoka prezrela slavu zemaljske ispraznosti te je nije moglo ništa osvojiti od naklonosti svijeta. Strahovala je pred dražestima tijela. Odlučila je da joj ložnica neće poznati grijeha (usp. Mud 3, 13). Čeznula je samo za tim kako bi svoje tijelo učinila hramom Bogu i samo je oko toga nastojala kako bi po krepostima zavrijedila biti zaručnicom Velikoga Kralja. Nakon toga se sasvim prepustila Franjinim savjetima; odlučila je da će ga nakon Boga uzeti za vođu. Njezina je duša od tada visjela o njegovim svetim poticajima, i sve što je god Franjo govorio o dobrom Isusu prihvaćala je vatrenim srcem. S neraspoloženjem je nosila svjetovni ures i nakit. Smećem je smatrala sve (usp. Flp 3, 8) što nailazi na odobravanje svijeta samo da bi mogla zadobiti Krista.

Kako ju je sveti Franjo obratio i kako je ostavila svijet i postala redovnicom

7. Dobri Otac je odmah požurio da Klaru izvede iz mračnoga svijeta da joj svjetovna prašina ne bi uprljala zrcalo netaknuta srca ili da joj ne bi pošast svjetovnoga života zarazila nježnu mladost.

Bilo je to pred Cvjetnicu, kad je djevojka ražarena srca došla k čovjeku Božjem da od njega dozna što i kako treba da učini s obzirom na svoje obraćenje.[7] Otac Franjo joj je naredio da toga svečanog dana dođe lijepo obučena i nakićena primiti palmu s ostalim mnoštvom naroda, a slijedeće noći da iziđe iz tabora pa da svjetovnu radost preokrene u oplakivanje Gospodinove muke (usp. Jak 4, 9).

I kad je djevojka naredne nedjelje došla, s mnoštvom je gospođa, blistajući blagdanskim sjajem, među ostalima ušla u crkvu. Tu se desio značajan predznak. Dok su ostali pristupali da prime grančicu, Klara je zbog sramežljivosti nepomično stajala na svome mjestu. Nato je biskup sišao niza stube, pristupio k njoj i u ruku joj predao palmu. Prema Svečevu se nalogu

7) Obraćenje — conversio — po ondašnjem načinu izražavanja označuje prijelaz iz svjetovnoga staleža u redovnički, dakle, početak je to Bogu posvećena života.

spremila da naredne noći s doličnom pratnjom ostvari namjeravani bijeg. Budući da je bilo nezgodno da iziđe kroz uobičajena vrata, čudesnom je odvažnošću sama sebi otvorila vrata koja su bila zatrpana hrpom drvlja i kamenja.

8. Kad je, dakle, ostavila grad i rodbinu, pohitjela je k svetoj Mariji u Porcijunkulu.[8] Braća koja su ondje bdjela uz Božji oltarić dočekala su djevicu Klaru sa svjetiljkama. Tada je, odbacivši ondje babilonsku prljavštinu, svijetu predala otpusno pismo (usp. Pnz 24, 1). Pošto su joj braća ondje ošišala kosu, odrekla se različitih nakita.

I nijedno drugo mjesto nije bilo prikladnije od Svetišta one koja je prva od sviju i jedina bila najdostojnija majka i djevica da se u sutonu vremena u njemu rascvjeta Red djevičanstva. To je ono mjesto gdje je nova vojska siromaha pod Franjinim vodstvom sretno započela svoje postojanje da bi se očito vidjelo kako je »Majka milosrđa« obadva Reda rodila u svom svratištu. A kad je pred oltarom blažene Marije primila znakove svoga obraćenja i kad se na neki način ponizna službenica pred bračnom ložnicom ove Djevice zaručila s Kristom, sveti ju je Franjo odmah odveo k crkvi sv. Pavla[9] da ondje ostane, dok se Svevišnji ne pobrine drugačije.

Kako je bila nepokolebljivo ustrajna kad su je napadali rođaci

9. Kad je ta vijest stigla do njezinih rođaka, bolna su srca osudili djevičin korak i odluku. Složili su se i požurili do onoga mjesta da pokušaju silom što nisu mogli postići drugačije. Primijenili su surovo navaljivanje, upućivali joj otrovne savjete, laskava obećanja. Nagovarali su je da odustane od ovako bijedna života, koji niti dolikuje njezinu rodu niti ima slična slučaja u onome kraju. Ona se, međutim, uhvatila za oltarnik i otkrila ošišanu glavu. Odlučno je izjavila kako neće

8) Glasovita Gospina crkva povrh koje se danas diže veličanstvena kupola bazilike sv. Marije Anđeoske, nalazi se u ravnici 2 km jugozapadno od Asiza. — Oko Svetišta se razvilo naselje koje je po njemu prozvano Santa Maria degli Angeli.

9) To je samostan benediktinki zvani S. Paolo delle Abbadesse, a nalazi se 4 km zapadno od Asiza.

dopustiti da je na bilo koji način ubuduće odvrate od služenja Kristu. Kako je u njezinih rasla nestrpljivost, tako je u njoj rasla srčanost, a ljubav izazvana nepravdama davala joj je snagu. Dok je tako više dana doživljavala smetnje na putu Gospodnjem, a njezini se suprotstavljali njezinoj odluci, srčanost je nije ostavljala, žar joj nije oslabio. Njezina se srčanost usred mrskih riječi tako dugo obnavljala, dok nisu rođaci prignuli glavu i prestali.

10. Nakon nekoliko dana se preselila k crkvi sv. Anđela.[10] A kad joj se ondje srce nije posve smirilo, po savjetu se blaženog Franje napokon preselila k crkvi sv. Damjana.[11] Ondje se na neki način sidrom svoga srca ukotvila na čvrstom tlu te više nije kolebala s obzirom na mjesto boravka. Tjesnoća je nije smetala, nije se bojala samoće. A to je bila ona crkva oko čijeg se popravka Franjo trudio divnom zauzetošću i čijem je svećeniku dao novaca za troškove popravka. To je ona crkva u kojoj je Franjo u vrijeme molitve s drveta križa primio poziv: »Franjo, idi i popravi moju kuću koja se, kako vidiš, ruši!« Djevica se Klara zatvorila u zatvor ovoga mjestanca iz ljubavi prema nebeskom Zaručniku. Tu se sakrivala pred navalama svijeta, tu je u doživotnom zatočeništvu držala svoje tijelo. »U dubini se ove stijene ugnijezdila posrebrena golubica« (Ps 2, 14), tu je rodila zajednicu Kristovih djevica, tu je osnovala sveti samostan i utemeljila Red siromašnih gospođa. Ovdje je pokorom krotila udove, ovdje je sijala sjeme savršene pravednosti, ovdje je svojim stopalima utisnula trag budućim pokoljenjima. U ovom je tijesnom, zatvorenom prostoru četrdeset godina lomila alabastar svoga tijela bičevanjem da bi se Božja kuća napunila miomirisom pomasti (usp. Mk 14, 3). Istom ćemo onda pripovijedati kako je ovdje časno živjela, kad najprije ispripovijedamo koliko je i kakvih duša po njoj došlo Kristu.

---

10) Klara je u S. Paolo ostala samo nekoliko dana, a kad je nakon 16 dana za njom došla njezina sestra Agneza, Klara je već bila u samostanu benediktinki S. Angelo di Panso koji se nalazi na proplanku Subasija oko 3 km jugoistočno od Asiza. — Ovaj ponovni boravak kod benediktinki mogao je trajati 3—4 tjedna. Krajem travnja ili početkom svibnja 1211. Klara se s Agnezom preselila u S. Damiano.

11) Ta se crkvica nalazi južno od Asiza, ni 1 km daleko. Pripadala je biskupu pa ju je on poklonio Franji.

Glas o njezinim krepostima svuda se pročuo

Malo se kasnije po obližnjim pokrajinama pronio glas o svetosti djevice Klare i za miomirisom njezinih pomasti (Pj 1, 3) je odasvud hrlio ženski svijet. Djevice su se žurile da bi se po njezinu primjeru sačuvale za Krista; udate su nastojale živjeti čišće; plemkinje su i odličnice napuštale prostrane dvorove i sebi gradile tijesne samostane. Smatrale su to velikom čašću što za Krista mogu živjeti u pepelu i ciliciju (usp. Mt 11, 21). Ništa nije bilo manje ni oduševljenje mladića za čisto natjecanje. Izazvani junačkim djelima slabijega spola, prezirali su sljeparije tijela. Mnogi su se, napokon, vezani brakom, međusobnim sporazumom obvezivali na zakon uzdržljivosti. Muževi stupiše u Redove, a žene u samostane. Majka je Kristu pozivala kćer, a kći majku. Sestra je privlačila sestre, a tetka nećakinje. Sve su nastojale gorljivim natjecanjem služiti Kristu. Sve su željele postati dionicama ovog anđeoskog života koji je zasjao po Klari. Bezbrojne su djevice, potaknute vijestima o Klari, kad im nije bilo moguće prihvatiti samostanski život, u roditeljskim kućama nastojale redovnički živjeti bez Pravila. Djevica je Klara svojim primjerom rodila spasonosne mladice te se u njoj, kako se činilo, ispunila ona proročka riječ: »Osamljena ima više djece nego ona koja je udata« (Iz 54, 1).

Kako se glas o njezinoj dobroti nadaleko raširio

11. Da se nebeski izvor ovoga blagoslova koji je provreo u Spoletskoj dolini[12] ne bi ograničio samo na usko područje, po Božjoj se providnosti razvio u rijeku tako da »snaga rijeke razveseljuje cijeli grad« Crkve (Ps 45, 5). Novina se, naime, tolikih događaja raširila po svijetu uzduž i poprijeko te je posvuda počela pridobivati duše za Krista. Iako je Klara ostala zatvorena, ipak je počela rasipati svjetlo po cijelom svijetu i sjala je divnim pohvalama. Glas je o njezinim krepostima

12) Spoletska se dolina, gdje se nalazi grad Asiz, proteže od Spoleta preko Foligna do Perugie.

napunjao odàje uglednih gospođa, dospio je i u palače kneginja pa čak i u dvorove kraljica. Najviše se plemstvo snizilo da slijedi njezine stope i svetom se poniznošću odricalo roda plemenite krvi. Neke, koje su bile dostojne sklopiti brak s knezovima i kraljevima, na Klarin se poticaj dadoše na oštru pokoru, a koje su već bile udate za velikaše, nasljedovale su Klaru na svoj način.[13] Bezbrojni su se gradovi uresili samostanima, štoviše, čak poljima i gorju izgradnja ovakvih nebeskih građevina postade ukrasom. U svijetu se povećavalo njegovanje čistoće. Djevičanski je način života pod Klarinim vodstvom obnovljen i uspostavljen na vidljivo mjesto. Crkva danas buja ovim divnim cvijećem što ga je rodila Klara. Sama želi da joj to cvijeće bude potpornjem te kaže: »Okrijepite me kolačima, osvježite jabukama, jer sam bolesna od ljubavi.« (Pj 2, 5).

Neka se, međutim, pero sada povrati predmetu da se vidi kako je ona živjela.

Njezina sveta poniznost

12. Klara, prvi kamen svoga Reda i njegov izvrsni temelj, od samoga je početka nastojala postaviti građevinu sviju kreposti na temelj svete poniznosti. Blaženom je Franji obećala svetu poslušnost i što je obećala, nije zanemarila. Tri godine nakon svoga obraćenja je otklonila naslov i službu opatice. Većma je željela biti ponizno podložna nego da bude pretpostavljena. I među Kristovim je službenicama većma željela služiti nego da bude služena. Ipak je konačno po nagovoru blaženoga Franje preuzela upravljanje siromašnih gospođa. Zbog toga se u njezinu srcu porodio strah, a ne umišljenost. Nije povećala svoju slobodu nego služenje. Koliko je, naime, zbog pretpostavljenosti smatrana višom, toliko se po vlastitom mišljenju smatrala manje vrijednom te se za služenje pokazivala spremnijom i vrijednom većega prezira. Nije zazirala ni od kojeg služinskog posla. Tako je prigodom pranja sestrama polijevala ruke, uz one koje su sjedjele ona je stajala i posluživala ih dok su blagovale. Drugima je nerado

13) Pisac misli na kraljevske kćeri bl. Agnezu Prašku i bl. Salomeju Krakovsku, zatim na bl. Helenu Enselmini i na bl. Filipu Mereri koje bijahu velikaškoga roda.

nešto nalagala i radije se sama prihvaćala posla. Većma je voljela nešto uraditi sama nego da zapovijeda sestrama. Sama je ispirala stolice bolesnih sestara, sama ih je otirala onom svojom plemenitom nakanom. Nije izbjegavala izmetine niti je zazirala od zadaha. Češće bi rádnim sestrama pri povratku oprala noge i oprane bi ih poljubila. Kad je jednom prilikom jednoj sestri prala noge i kad ih je htjela poljubiti, dotična nije mogla dopustiti toliko poniženje te je povukla nogu i njome svoju gospođu gurnula u lice. No, Klara je sestrinu nogu nježno uhvatila i poljubila joj stopalo.

Sveto i istinito siromaštvo

13. Siromaštvu u duhu, koje je prava poniznost, odgovaralo je njezino siromaštvo u svim stvarima. Na početku je svog obraćenja najprije rasprodala očevinu koja joj je pripala, a od dobivene svote nije za sebe zadržala ništa nego je sve razdijelila siromasima. Kad je tako ostavila svijet izvana, duhovno se bogatila iznutra. Za Kristom je pošla bez novčarke. Napokon je sa svetim siromaštvom sklopila takav savez i toliko ga uzljubila da osim Gospodina Isusa Krista nije htjela imati ništa drugo niti je dopuštala da njezine duhovne kćeri išta posjeduju. Bila je uvjerena da nipošto ne smije dragocjeni biser nebeske želje što ga je, rasprodavši sve, nabavila, zajedno posjedovati s ubitačnom brigom za vremenita dobra (usp. Mt 13, 46). Čestim je poukama svojim sestrama utuvljivala u svijest da će njihova zajednica istom onda biti Bogu draga kad bude obilovala siromaštvom, i da će samo onda čvrsto stajati kad bude utvrđena kulom najuzvišenijega siromaštva. Poticala ih je da se u gnjezdašcu siromaštva suobliče siromašnom Kristu, koga je siromašna Majka kao nejako djetešce položila u tijesne jasle. Ovim je posebnim podsjetnikom, kao nekom zlatnom kopčom, zatvarala svoje srce, da joj u unutrašnjost ne bi ušla prašina zemaljštine.

14. Kad je naumila svoj Red u naslovu nazvati siromašnim, od blage uspomene Inocenta III.[14] je za-

14) Inocent III. (1198—1216) jedan je od najvećih papa srednjega vijeka; za njegova su pontifikata nastala dva velika muška Reda, dominikanci i franjevci, te klarise.

molila povlasticu siromaštva (»privilegium paupertatis«). Ovaj je velikodušni čovjek djevici čestitao na tolikoj gorljivosti i rekao da je to izvanredna odluka, da od Apostolske Stolice još nikada nije tražena takva povlastica. I da neobičnoj molbi iskaže neobičnu naklonost, sam je papa, uvelike obradovan, vlastoručno sastavio kratak nacrt za zamoljenu povlasticu.[15] Blage uspomene gospodin papa Grgur,[16] kao što je nadasve dostojan papinskoga prijestolja, tako je i zbog zasluga bio vrijedan poštovanja, još ju je nježnije očinski zavolio. Kad ju je nagovarao da zbog prilika onoga vremena i zbog opasnosti svijeta pristane i zadrži neke posjede, a i sam joj ih je darežljivo nudio, najodlučnije se suprotstavila i nikako nije htjela pristati. Nato joj je papa rekao: »Ako se bojiš zbog zavjeta, mi te od zavjeta odrešujemo.« Ona je odgovorila: »Sveti Oče, ne želim nikada biti oslobođena od nasljedovanja Krista!« Vrlo je radosno primala komadiće kruha i kojekakve otpatke što su ih donosila braća milostinjari, a bila bi nekako neraspoložena kad bi donijeli čitave kruhove. Većma se radovala komadićima. Što da još reknem? Trsila se da se po najsavršenijem siromaštvu suobliči siromašnom, propetome Kristu, kako ne bi nijedna raspadljiva stvar nju, ljubiteljicu, odvajala od Ljubljenoga, ili koja bi je priječila u njezinu životu s Gospodinom. Tako se, evo, dogodiše dva čudesna slučaja što ih je ova ljubiteljica siromaštva zavrijedila učiniti.

Čudo umnoženja kruha

15. U samostanu bijaše samo jedan kruh kad se već pojavila glad i bilo vrijeme blagovanja. Kad je pozvana djeliteljica, svetica je naredila da razdijeli kruh te da se jedan komad pošalje braći a drugi da se zadrži unutra za sestre. Naredila je da od zadržane polovice načini pedeset komada prema broju siromašnih gospođa, pa da im ih stavi na siromašni stol. Kad

---

15) Inocent III. je na Klarinu molbu njezinu Redu prvi dao »Povlasticu siromaštva« (Privilegium paupertatis), a nakon njega je to isto učinio i Grgur IX.

16) Grgur IX. (1227—1241) negdašnji kardinal Hugolin, bio je vrlo odan i naklon sv. Franji i sv. Klari; velikom je ljubavlju pomagao i Franji i Klari pri osnivanju njihovih Redova i bio im pouzdanim osloncem.

joj je smjerna kći kazala da bi tu bila potrebna stara Kristova čudesa, da bi se od tako malo kruha dobilo pedeset komadića, majka je odgovorila i rekla: »Ne brini se, kćeri, učini što sam reklal« Kći je požurila izvršiti majčinu zapovijed, a majka je pohitjela svome Kristu da za kćeri upravi pobožne uzdahe. U djeliteljičinim je rukama po božanskoj milosti onaj komad kruha rastao tako da je svakoj u samostanu dopao dostatan komadić.

Čudesno umnoženje ulja

16. Jednog je dana Kristovim službenicama sasvim ponestalo ulja te ga nije bilo dovoljno ni za začin nemoćnima. Gospođa je Klara uzela jednu posudu i kao učiteljica poniznosti ju je oprala vlastitim rukama. Praznu je posudu stavila napose da je uzme brat milostinjar. Pobožni je brat požurio da bi doskočio tolikoj bijedi i pohitio da uzme posudu. »Nije odlučno ni nečije htijenje ni trčanje, već milosrđe Božje« (Rim 9, 16). — Ona je posuda nađena puna, jer ju je nalio sam Bog, pošto mu se sveta Klara pomolila. Bratova je uslužnost postala bespredmetnom na utjehu siromašnim kćerima. Spomenuti je brat, međutim, kao da je tobože bio pozvan bez potrebe, mrmljajući u sebi rekao: »Ove me žene pozvaše da se sa mnom našale. Evo, posuda je puna.«

Mrtvenje tijela

17. Bilo bi možda bolje šutjeti o čudesnom mrtvenju tijela negoli govoriti, jer je činila takve stvari zbog kojih čuđenje onih koji slušaju dovodi u pitanje istinitost tih stvari. Nije ono ništa veliko što je jednostavnom tuničicom i siromašnim plaštem od priproste tkanine svoje tijelo većma pokrivala nego što ga je grijala. Ni onom se ne treba čuditi što uopće nije poznavala potrebu obuće. Nije ništa veliko bilo ni to što je cijelo vrijeme postila, kao ni ono što se služila posteljom bez perja. Možda zbog sviju ovih stvari nije zavrijedila posebnih pohvala, dok su joj i ostale u njezinu samostanu bile slične. Ali kakav je djevičansko

tijelo načinilo sporazum s odjećom od svinjske kože? Sveta je djevica, naime, sebi pribavila odjeću od svinjske kože koju je, okrenuvši prema tijelu ošišanu dlaku, kriomice nosila ispod tunike. Gdjekada je upotrebljavala grubi cilicij koji bijaše spleten od konjske grive i imao je uzlove. Tu i tamo ga je grubim pasićem privezivala uz tijelo. Kad je ovu odjeću posudila jednoj od svojih kćeri koja ju je zamolila i kad je spomenuta to obukla, ubrzo je bila pobijeđena tolikom oštrinom. Brže se nakon tri dana toga odrekla nego što je prije toga tako radosno zatražila. Gola zemlja (a gdjekada i suha vinova loza) joj je služila kao postelja, a pod glavu je stavljala panj da joj bude umjesto jastuka. Tijekom vremena, kad joj je tijelo oslabilo, prostrla bi rogožinu, a pod glavu bi samilosno stavila malo slame. Kad je tijelo, nakon tako stroga postupka, počelo pobolijevati, na zapovijed blaženoga Franje se služila slamnjačom.

18. U postovima je, nadalje, bila toliko uzdržljiva, da bi od oskudne hrane što ju je uzimala jedva mogla tjelesno živjeti, da je nije podržavala druga snaga. U ono bi vrijeme, dok bijaše zdrava, veliku četrdesetnicu i četrdesetnicu sv. Martina biskupa[17] propostila o kruhu i vodi, a samo bi nedjeljom, ako je imala, ispila nešto vina. — Divi se, slušatelju, onome što ne možeš naslijedovati: tri dana sedmično — ponedjeljkom, srijedom i petkom — u vrijeme onih četrdesetnica nije uzimala nikakve hrane. Tako su se izmjenjivali dani oskudna blagovanja i dani oštra mrtvenja, te se bdjenje posvemašnjega gladovanja na neki način pretvaralo u blagdan kruha i vode. Nikakvo čudo, ako je tolika strogoća, provođena dugo vremena, Klari pribavila bolesti, ako joj je istrošila snage i lišila je tjelesne jakosti. Zbog toga su samilosne kćeri sažalijevale svetu majku i oplakivale one višestruke smrti što ih je danomice svojevoljno podnosila. Blaženi Franjo i asiški biskup su joj napokon zabranili onaj ubitačni post triju dana u tjednu. Naredili su joj da ne smije proći ni jedan dan, a da ne bi za hranu uzela bar unciju i pol[18] kruha. Premda teška trapnja tijela obično uzrokuje potištenost

17) Velika četrdesetnica — korizma, a četrdesetnica sv. Martina je veliki franjevački post koji traje od svetkovine Svih svetih do Božića.

18) Uncija ili unča stara je mjera za težinu; u rimsko je doba težila 70 grama.

duha, to se na Klari pokazivalo posve drugačije. U cjelokupnom je svome mrtvenju sačuvala vedro i radosno lice te se činilo kao da tjelesne tegobe ili ne osjeća ili ih omalovažava. Iz toga se očito može zaključiti kako se sveto veselje kojim je obilovala iznutra razlijevalo izvana, jer ljubav srca olakšava tjelesna trpljenja.

Obavljanje svete molitve

19. Kao što je već prije smrti umrla tijelu, tako se posve otuđila svijetu. Duša joj je neprestano bila zabavljena svetom molitvom i božanskim pohvalama. Žarku je oštricu unutrašnje želje već sasvim usmjerila prema svjetlu, a jer se uzdigla iznad promjenljivosti zemaljskih stvari, svoje srce je još većma otvarala kišama milosti. Nakon Povečerja bi se sa sestrama još dugo molila. A kad bi u nje provalila kiša suza, i ostale je ganula na plač. Kad bi druge otišle da na tvrdim ležajima ugriju umorne udove, ona je ostajala budna i nesavladiva u molitvi. Kad bi san prevladao ostale, potajno je slušala božanski šapat (usp. Job 4, 12). Vrlo je često molila ničice prostrta licem na zemlji koju je natapala suzama i obasipala nježnim poljupcima, te se činilo kao da uvijek drži u naručju svog Isusa, na čije su noge, koje je ujedno obasipala poljupcima, tekle one suze. Dok je jednom zgodom u gluho doba noći tako plakala, uz nju se našao anđeo tame u obličju crna dječaka, koji ju je opomenuo rekavši: »Nemoj toliko plakati, jer ćeš oslijepiti!« A kad mu je ona odgovorila: »Tko gleda Boga, neće oslijepiti!« zbunjen je iščeznuo. Kad je Klara iste noći nakon Jutarnje molila i kao obično bila oblivena suzama, lažni joj je opominjač pristupio ponovno i rekao: »Nemoj toliko plakati, da ne bi svoj toliko omekšali mozak izbacila kroz nos te ćeš još imati i kukast nos!« Ona mu je brzo odvratila: »Tko služi Bogu, tomu se ne iskrivljuje ništa!« Napasnik je odmah iščeznuo.

20. Koliku je zaštitu primala u žarkoj molitvi, koliko joj je božanska dobrota bila slatka u onom uživanju, to pokazuju obični znakovi. Kad se, naime, sva radosna vraćala od svete molitve, odnosila je s ognjišta Gospodinova oltara tople riječi koje su raspa-

ljivale srca sestara. Sestre su se divile slatkoći koja je izlazila iz njezinih usta. Lice joj je tada izgledalo sjajnije nego obično. Bog se jamačno u svojoj dobroti pobrinuo za svoju sirotu (usp. Ps 67, 11), te je duša, koju je u molitvi ispunilo istinsko svjetlo, odsijevala izvana na tijelu. Tako je na nestalnom svijetu sa svojim odličnim Zaručnikom bila stalno povezana. I neprestano je uživala u nebeskim stvarima. Tako je u točku vremena koji se okreće, poduprta postojanom krepošću, u glinenoj posudi sakrivala blago slave; tijelom je boravila na zemlji, a duhom u nebesima. Prije Jutarnje je običavala pretjecati mlade sestre. Šutke bi ih budila znakovima, pozivajući ih na pohvale. Često je, dok su ostale spavale, upalila svjetiljke, često je zvonila vlastitim rukama. U njezinu samostanu, gdje je oštra opomena poticala lijenost na molitvu i na službu Božju, nije bilo mjesta mlakosti ni besposličenju.

Čudesa njezinih molitava a napose kako je u bijeg natjerala Saracene

21. Sada želim ispripovijedati velike stvari što ih je proizvela njezina molitva. Kao što su te stvari posve vjerodostojne, tako su i nadasve vrijedne poštovanja. U onoj oluji što ju je za cara Fridriha Crkva u različitim krajevima svijeta morala izdržati, Spoletska je dolina češće pila iz kaleža njegove srdžbe. U njoj po carevoj zapovijedi bijahu utaborene vojničke čete za razbijanje neprijateljskih tabora, za osvajanje gradova, a bilo je i saracenskih strijelaca poput rojeva pčela. Kad je tako jednom zgodom neprijateljski bijes nasrnuo na Asiz, grad Gospodinu napose mio, kad se vojska približila i samim gradskim vratima, Saraceni, vrlo opak narod, koji se, žedan kršćanske krvi, neljudski odvažuje na svako zlodjelo, kod Svetog Damjana provališe preko mjesne granice, štoviše, i u samostan djevica. Strah je posve obuzeo srca siromašnih gospođa. Glas im je podrhtavao od straha, kad zaplakane dohrliše k majci. Naredila je da je bolesnu odvedu do vrata i postave pred neprijatelje, a ispred nje da se nosi srebrna posuda uokvirena bjelokošću, u kojoj se čuvalo Presveto Tijelo.

22. Kad se u molitvi posvema predala Gospodinu, svom je Kristu kazala kroz suze: »Zar hoćeš, moj Gospodine, da tvoje goloruke službenice, koje sam othranila tvojom krvlju, budu evo predane u ruke pogana? Čuvaj, molim te, Gospodine, ove svoje službenice, koje ovoga časa ja ne mogu sačuvati!« Začas je iz novozavjetnoga pomirilišta do njezinih ušiju dopro kao glas nekog dječaka: »Ja ću vas uvijek čuvati!« A ona nadoda: »Gospodine moj, ako hoćeš, zaštiti i ovaj grad, koji nas iz ljubavi prema tebi uzdržava.« A Krist će joj na to: »Morat će izdržati velike kušnje, ali će mojom zaštitom biti obranjen!« Tada djevica podiže suzama obliveno lice, te je rasplakane kćeri hrabrila, govoreći: »Vjerom vam, djeco, jamčim da nećete pretrpjeti nikakva zla. Samo se pouzdajte u Krista!« I nije trebalo dugo čekati. Smjesta je suzbijena smionost onih pasa i preplašiše se. Siđoše sa zidova na koje se uspeše, jer su bili smeteni Klarinom molitvom. Sestrama koje su čule spomenuti glas, Klara je odmah, ozbiljno im prijeteći, rekla: »Pazite, predrage kćeri, da ne biste nipošto, dok živim u tijelu, nikome ništa otkrile o onome glasu!«

Još jedno čudo o oslobođenju grada

23. Drugom je zgodom Vital iz Aversa, čovjek slavohlepan i hrabar u bojevima, carskom vojskom, kojoj bijaše kapetanom, navalio na Asiz. Zemlju je ogolio od drveća. Sve unaokolo je opustošio i dao se na opsjedanje grada. Prijetio se i tvrdio da se odande neće udaljiti dok ne osvoji i sam grad. I kad je već došlo dotle da se trebalo bojati skorašnje propasti grada, za to je doznala i Kristova službenica Klara. Bolno je uzdahnula, sazvala sestre i rekla im: »Pođite našem Gospodinu i svim žarom srca zahtijevajte da oslobodi grad!« Čemu da pripovijedam pojedinosti? Čemu da govorim o djevičanskim suzama? Zašto da ponovno spominjem nasilne molitve? Slijedećega je jutra milosrdni Bog zajedno s kušnjom dao i sretan ishod te se sva vojska rasula, a oholi je čovjek, pro-

tivno svojoj želji, uzmaknuo i nije više uznemirivao onaj kraj. Malo je kasnije, naime, i sam vojskovođa smaknut mačem.[19]

Snaga njezine molitve u obraćenju rođene sestre

24. Ne smije se šutke zaobići ni ona čudesna snaga njezine molitve kojom je u početku svog obraćenja obratila jednu dušu i obraćenu branila. Imala je, naime, sestru mladenačke dobi koja joj bijaše sestra i po krvi i po čistoći. Željela je da se i ona obrati, pa je u prvinama svojih molitava, što ih je ustrajno upravljala Gospodinu, i za to ustrajno molila, da bi i u službi Božjoj njihove duše bile jednodušne kao što bijahu povezane u svijetu. Zato je žarko molila »Oca milosrđa« da bi i njezinoj sestri Agnezi, koju je ostavila kod kuće, svijet omrznuo, a Bog postao sladak. I neka bi je svojom ljubavlju tako uza se privezao, da bi se s njom zajedno zaručila vječnim djevičanstvom sa Zaručnikom slave.

Čudesna je, naime, ljubav koja je novi rastanak obadvjema učinila bolnim, prožimala i jednu i drugu, premda su im osjećaji bili raznoliki. Božansko je veličanstvo ubrzo uslišalo odličnu moliteljicu. Najprije joj je udijelio onaj dar što ga je posebno tražila, što ga Bog dijeli radosnije. Agneza je, nadahnuta Božjim duhom, šesnaest dana nakon Klarina obraćenja požurila k sestri i povjerila joj svoju tajnu odluku. Povjerila joj je da želi posvema služiti Bogu. Klara ju je radosno zagrlila i rekla: »Zahvaljujem Bogu, premila sestro, što me je, zabrinutu za tebe, uslišao.«

25. Nakon čudesna je obraćenja doista uslijedila čudesna obrana. Kad su, naime, sretne sestre kod crkve S. Angelo de Panso prionule uz nasljedovanje Krista i dok je ona, koja je o Gospodinu posjedovala veće znanje, poučavala svoju novakinju, rođenu sestru, najednom se protiv ovih dviju djevica podiže nova navala rođaka. Kad su doznali da je Agneza otišla

---

19) To se dogodilo 22. lipnja 1241. Iz zahvalnosti prema sv. Klari, spasiteljici Asiza, 26. svibnja 1644. zaključeno je da se svake godine 22. lipnja održi svečana procesija iz grada u S. Damiano.

Klari, slijedećega je dana onamo dohrlilo dvanaest ljudi. Bili su puni strahovita bijesa, ali su izvana sakrivali unutrašnju zloću i izjavili da žele unići mirno. Iza toga se obratiše Agnezi, jer su s obzirom na Klaru već prije izgubili nadu, te joj rekoše: »Zašto si došla ovamo? Požuri se pa se što prije s nama vrati kući!« A kad je ona odgovorila da neće otići od svoje sestre Klare, na nju je jedan vitez divlje nasrnuo i pokušao, ne štedeći je od udaraca pesnicom i nogom, vući je za kosu. Drugi su je istovremeno vukli i podigli na ruke. Djevojka je na to, kao da su je pograbili lavovi, povikala: »Pomozi mi, predraga sestro, i ne dopusti da me ugrabe od Krista Gospodina!« Dok su okrutni otmičari djevojku koja se opirala vukli niza strminu, razderali su joj haljinu, a put su posijali iščupanim vlasima. Klara je, međutim, prostrta ničice na zemlji molila sa suzama. Molila je za postojanost sestrina srca. Zahtijevala je da božanska snaga nadvlada ljudsku silovitost.

26. I odmah se pričinilo kao da se Agnezino tijelo, koje je ležalo na zemlji, tolikom težinom zabilo u zemlju, da je više ljudi, koji su uprli sve svoje snage, nipošto nije moglo prenijeti preko nekog potočića. Pritekoše također neki iz polja i vinograda, nastojeći im pružiti pomoć, ali ono tijelo nisu nikako mogli podići sa zemlje. A kad su sustali u svom podvigu, na šaljiv su način priznali čudo govoreći: »Cijelu je noć jela olovo i zato, kakvo čudo, da je tako teška!« A kad ju je njezin stric gospodin Monaldo u toliku bijesu htio smrtonosno udariti pesnicom, ruka ga je, kad ju je podigao, najednom strahovito zaboljela i dugo su ga vremena mučile teške boli.

I gle, Klara je nakon dugotrajne borbe otišla do onoga mjesta te je zamolila rođake da odustanu od takve borbe i da Agnezu polumrtvu prepuste njezinoj brizi. Kad su otišli neobavljena posla, Agneza je vedro ustala. Radovala se Kristovu križu za koji je izdržala prvu bitku, te se zauvijek predala službi Božjoj. Blaženi je Franjo i nju ošišao svojom rukom i zajedno ju je s njezinom sestrom obučavao o putu Gospodnjem.

Budući da u kratku spisu nije moguće prikazati i divno savršenstvo njezina života, zato se vraćam Klari.

Drugo čudo o tjeranju demona

27. Nikakvo čudo, ako je Klarina molitva imala moć nad ljudskom zloćom, kad je ona zbunjivala i demone. Neka je žena iz Pizanske biskupije jednoć smjerno došla u mjesto da zahvali Bogu i svetoj Klari što je njezinim zaslugama oslobođena od pet demona. Kad su demoni iz nje bili istjerani, priznali su da su ih zbunile molitve svete Klare i prognale iz tijela koje su zaposjeli.

Gospodin papa Grgur nije bez razloga imao veliko pouzdanje u molitve ove svetice. Doživio je, naime, njihovu djelotvornu snagu. Često je, naime, kad bi se, kako to biva, pojavila kakva nova teškoća — dok je još bio biskupom ostijskim i kad je uzdignut na najviše apostolsko dostojanstvo — poniznim pismom molio zagovor ove djevice i doživio njezinu pomoć. Kao što se u tome očituje poniznost, kad i Kristov zamjenik moli za pomoć Kristovu službenicu i kad se preporučuje njezinu moćnom zagovoru, tako to zaista treba i svim silama nasljedovati. Dobro je znao što sve može ljubav i da je čistim djevicama otvoren pristup pred prijestolje Božjeg veličanstva. Ako, naime, Kralj nebesa samoga sebe daje onima koji ga žarko ljube, a što neće, kad ustreba, dati onima koji pobožno mole?

Njezina divna pobožnost prema Oltarskom Sakramentu

28. Kolika bijaše pobožnost blažene Klare prema Oltarskom Sakramentu, pokazuju njezini učinci. U onoj teškoj bolesti koja ju je privezala uz krevet, tražila je da je pridignu i da je tako pridržavaju postavljeni potpornji. Sjedeći je prela niti za najfiniju tkaninu, od koje je načinila preko pedeset tjelesnika (korporala) i stavljala ih u svilene ili grimizne tokove. Namjenjivala ih je različitim crkvama po asiškoj okolici i brdinama. A kad je imala primiti Gospodinovo tijelo, najprije bi prolila tople suze, a zatim bi pristupila sa strahopočitanjem. Nije se manje bojala sakrivenog u sakramentu nego onoga koji upravlja nebom i zemljom.

Čudesna utjeha kojom ju je Gospodin pohodio u bolesti

29. Kao što je u bolesti Krist bio predmetom njezinih misli, tako ju je Krist pohađao u njezinim bolima. U ono vrijeme na Božić, kad svijet s anđelima zanosno kliče novorođenom Djetešcu, sve su siromašne gospođe otišle u crkvicu na Jutarnju, a majku, pritisnutu bolima, ostaviše samu. Kad je počela razmatrati o Djetetu Isusu i bila silno žalosna što ne može sudjelovati u njegovim pohvalama, uzdahnula je i rekla: »Gospodine Bože, evo sam ti sama ostavljena na ovome mjestu!« I gle, najednom je ono divno pjevanje, što je izvođeno u crkvi svetoga Franje, počelo odzvanjati u njezinim ušima. Slušala je kako braća zanosno pjevaju psalme. Doživjela je skladnost pjevanja, a čula je i brujanje orgulja.[20]

To mjesto nipošto nije bilo toliko blizu da bi sve to ona mogla čuti na običan, ljudski način, nego je čula samo zato što je ona svečanost čak do nje doprla na božanski način, ili što je njezin sluh bio toliko izoštren iznad uobičajenih ljudskih mogućnosti. A ono što je ovo čudesno slušanje nadmašilo bila je činjenica da je zavrijedila vidjeti i same Gospodinove jaslice.

Kad su sutra ujutro k njoj došle kćeri, Klara je rekla: »Neka je blagoslovljen Gospodin Isus Krist koji me nije ostavio, kad ste me ostavile vi. Po Kristovoj sam milosti zbiljski slušala cijelu onu svečanost koja je noćas proslavljena u crkvi svetoga Franje.«

Žarka ljubav prema Propetome

30. Oplakivanje Gospodinove muke joj je upravo priraslo srcu. Iz njegovih je svetih rana prije svega crpla gorke osjećaje, a zatim opet razlog da izbjegava slatke radosti. Suze su je nad mukotrpnim Kristom snažno opijale. I što joj ga je ljubav u srce dublje utiskivala, to ga je pamćenje češće obnavljalo. Učila

---

20) Crkva S. Francesco je u ravnom potezu od samostana i crkve S. Damiano udaljena oko 2 km, te su se tako u S. Damianu mogla čuti zvona sa zvonika spomenute crkve, ali se ipak nije moglo čuti pjevanje ni glazbeni instrumenti. — To je čudo bilo razlogom da je papa Pio XII. apostolskim breveom »Clarius explendescit« od 14. veljače 1958. sv. Klaru proglasio nebeskom zaštitnicom televizije.

je novakinje oplakivati Krista propetoga, a što je naučavala, to je i pokazivala primjerom. Kad je, naime, koju češće na to poticala nasamo, poplava bi suza pretjecala riječi.

Između dnevnih časova, Šestoga i Devetoga, obično je bivala jače ganuta željom da bi sa žrtvovanim Gospodinom i sama bila žrtvovana. Kad je jednoć u ćelijici molila Deveti čas, đavao ju je udario po čeljusti, oko joj se zakrvavilo, a na obrazu se pokazala modra masnica.

A da bi svoje srce neprestano hranila slatkoćom Križa, češće je molila posebnu molitvu na čast pet rana Gospodinovih. Naučila je Časoslov na čast Križa, kao što ga je sastavio ljubitelj Križa Franjo i molila ga je sličnim osjećajima. Na tijelu je ispod odjeće nosila pasić s trinaest uzlova da joj to bude tajni podsjetnik na Spasiteljeve rane.[21]

Jedna uspomena na Gospodinovu muku

31. Kad je jedne godine došao dan Presvete Večere Gospodinove, u kojoj je Gospodin ljubio svoje do kraja, Klara se, kasno, kad se približila Gospodinova smrtna borba, tužna i žalosna, zatvorila u samoću svoje ćelijice. I dok je moleći pratila Gospodina koji moli, i kad je njezina duša, žalosna do smrti (usp. Mt 26, 36), bila obuzeta čuvstvom žalosti, opijena sjećanjem na uhićenje i na ono prostačko izrugivanje, spustila se na svoj ležaj. Cijelu je onu noć i slijedeći dan toliko bila zanesena i bila izvan sebe, da je pogled svojih očiju trajno upravljala prema nekom predmetu. Činilo se kao da je zajedno s Kristom razapeta i da je za sve drugo bila bez osjećaja. Jedna joj se povjerljiva kći češće navraćala i pitala da li možda što želi. I svaki ju je puta našla u istom položaju.

A kad se spustila noć prije subote, pobožna je kći zapalila svijeću i majci tako dozvala u pamet zapovijed svetoga Franje znakom, a ne riječju. Svetac je, naime, zapovjedio da joj nijedan dan ne smije proći bez blagovanja. Dok je ova tako uz nju stajala, Klara je,

21) U srednjem vijeku, a i kasnije, nisu pobožne duše častile samo pet Isusovih rana, nego trinaest ili petnaest.

kao da se odnekle povratila, upitala: »Čemu je potrebna svijeća? Zar nije dan?« Ova je odgovorila: »Majko, noć je prošla i dan je već prošao, spustila se već i druga noć.« Nato će joj Klara: »Blagoslovljen bio ovaj san, predraga kćeri! Dugo sam ga željela i darovan mi je. Pazi da o snu nikome ništa ne kazuješ doklegod budem živjela u tijelu!«

Različita čudesa što ih je učinila znakom i snagom križa

32. Ljubljeni Propeti je ljubavlju uzvraćao onoj koja ga je ljubila. Snagom križa se proslavila po znakovima i čudesima. Kad je na bolesnike primjenjivala znak životvornoga križa, na čudesan je način od njih odgonila bolesti. Između mnogih ću slučajeva spomenuti samo neke.

Sveti je Franjo nekog brata imenom Stjepana, koji je bolovao od bjesnoće, poslao gospođi Klari da nad njim načini znak svetoga križa. Znao je da ona posjeduje veliku savršenost i cijenio je njezine velike kreposti. Kći ga je na očevu zapovijed znamenovala, prekrižila i pustila da malo odspava na mjestu gdje je običavala moliti. Kad se ovaj nakon malo vremena probudio, ustao je zdrav i, ozdravljen od mahnitanja, povratio se k ocu.

33. Neki je trogodišnji dječak imenom Matijica, iz Spoleta, u svoj nos utisnuo neki kamenčić. Nitko mu ga nije mogao izvaditi iz nosa, niti ga je dječak mogao ispuhati. Kad se našao u velikoj tjeskobi, odvedoše ga gospođi Klari. Pošto ga je znamenovala znakom križa, odmah je izbacio kamenčić i bio oslobođen.

Neki je drugi dječak iz Perugie na oku imao mrenu. Dovedoše ga svetoj Božjoj službenici. Ona se dotakla dječakova oka i utisnula mu znak križa, rekavši: »Odvedite ga mojoj majci da i ona nad njim načini znak križa.« Njezina je, naime, majka gospođa Hortulana[22] pošla za svojom »biljčicom«. Nakon kćeri je unišla u Red te je u zatvorenu vrtu kao udovica

22) Gospođa se Hortulana ili Ortolana, Klarina i Agnezina majka, pridružila svojim kćerima u S. Damianu oko 1226. g. prije svoje treće kćeri Beatrice. I ona je u samostanu provodila krepostan i svet život. Umrla je vjerojatno prije 1238.

Gospodinu služila s djevicama. A kad je spomenuti dječak od nje primio znak križa, oko mu se smjesta očistilo od mrene te je gledao jasno i bistro. Klara je tvrdila da je taj dječak ozdravljen po zasluzi njezine majke, a majka je teret pohvale prebacila na kćer i izjavila da nije zaslužila toliko priznanje.

34. Jedna je između sestara, imenom Benvenuta, pod rukom skoro dvanaest godina trpjela od bolne fistule, iz koje se na pet mjesta cijedio gnoj. Božja je djevica Klara s njom suosjećala, te joj je pružila onaj svoj oblog spasonosnoga znaka. Pošto ju je znamenovala znakom križa, odmah je posvema ozdravila od rane koja ju je mučila godinama.

Jedna je između sestara, imenom Amata, trinaest mjeseci ležala mučena vodenom bolešću, a osim toga ju je iscrpljivala groznica i kašalj. Gospođa se Klara, ganuta samilošću, i nad njom poslužila svojom plemenitom vještinom liječenja. U ime svoga Krista ju je znamenovala znakom križa i vratila joj posvemašnje zdravlje.

35. Druga je Kristova službenica, rodom iz Perugie, kroz dvije godine tako izgubila glas da je jedva izvana mogla oblikovati govor. I kad joj je u noći Uznesenja naše Gospe u viđenju bilo pokazano da će je gospođa Klara ozdraviti, željno je čekala da svane dan. Kad je svanulo, požurila je k majci i zatražila da je znamenuje znakom križa. Čim je znamenovana, glas joj se odmah povratio.

Neka je sestra, imenom Kristijana, dugo vremena bila gluha na jedno uho. Protiv te je bolesti uzalud potrošila mnogo lijekova. Gospođa Klara ju je nježno znamenovala, dotakla se uha i smjesta joj je povraćen sluh.

U samostanu sestara bijaše velik broj bolesnih koje su bile pogođene različitim bolestima. Klara je po običaju ušla u bolesničku sobu s jedinim svojim lijekom. Pošto je pet puta načinila znak križa, odmah ih je pet podigla iz bolesti. Iz svega je ovoga očito kako je drvo križa bilo zasađeno u djevičinu srcu. Dok je njegov plod krijepio dušu, njegovi su listovi pružali lijek izvana.

Dnevno poučavanje sestara

36. Budući da je bila učiteljicom neukih i kao neka predvoditeljica djevica u palači velikoga Kralja, upućivala ih je u takvu stegu i poticala ih s tolikom ljubavlju na pobožnost, da se to ne može iskazati riječima. Najprije ih je učila kako iz srca treba ukloniti svaki nemir, da bi mogle biti sasvim uronjene u Božje tajne. Učila ih je da ne budu previše pod utjecajem ljubavi prema tjelesnim rođacima, i kako moraju, da bi se svidjele Kristu, zaboraviti na roditeljsku kuću. Poticala ih je da preziru zahtjeve krhkoga tijela, a prohtjeve tijela da podvrgavaju gospodstvu razuma. Upozoravala ih je kako lukavi neprijatelj čistim dušama postavlja sakrivene zamke. Drugačije napastuje svece, a drugačije svjetovne ljude. Zato je željela da se u određeno vrijeme bave ručnim poslovima, da ih odmah zatim po molitvi ponovno zagrije želja za Gospodinom, te da, pošto odbace mlitavost nemara, po žaru svete ljubavi odbace hladnoću nepobožnosti. Nigdje se nije većma obdržavala šutnja, nigdje se nije sve što je lijepo i dobro tako visoko cijenilo. Nije ondje govorila ni blagoglagoljiva rječitost koja odaje raznježeno srce, niti je lakoumna riječ odavala neozbiljnošt. I sama je, naime, učiteljica bila škrta u riječima, a u kratak govor je sažimala želje bogata srca.

Rado je nastojala slušati svete propovijedi

37. Brinula se da kćerima po pobožnim propovjednicima pruža hranu riječi Božje, a njoj pri tome nije u dio palo ono najmanje.

Dok je slušala svetu propovijed, toliko bi je obuzelo oduševljenje, toliko bi uživala u spominjanju svoga Isusa, da je jednom zgodom za vrijeme propovijedi brata Filipa iz Adrije uz djevicu Klaru stajao neki veoma lijep dječak i za vrijeme većega dijela propovijedi ju je razveseljivao svojom ljubaznom pažnjom. Ona sestra koja je zavrijedila da nešto takvo vidi na svojoj majci osjetila je neizrecivu ugodnost, kad je vidjela ovu prikazu.

Premda Klara nije bila obrazovana, ipak je rado slušala govore obrazovanih ljudi. Bila je uvjerena da

se u ljudskim riječima kao u ljuskama sakriva klica koju je nastojala dublje shvatiti i u njoj se nastojala više naslađivati. Umjela je iz govora svakog propovjednika izvući ono što je duši bilo korisno. Znala je da nije znak manje razboritosti gdjekada s neobrezana trna ubrati cvijet negoli jesti plod s plemenita stabla.

Kad je papa Grgur jednom zgodom nekom bratu zabranio da bez njegova dopuštenja ide u samostane siromašnih gospođa, pobožna je majka žalila što će sestre imati rjeđe priliku da se nahrane svetom naukom te je uzdahnuvši rekla: »Neka nam ubuduće digne svu braću, kad nam je digao djelitelje kruha života!« I smjesta je poslala natrag provincijalnome ministru svu braću. Nije htjela imati ni milostinjare koji su im pribavljali tjelesni kruh, kad nije više imala milostinjare duhovnoga kruha. Kad je papa Grgur to čuo, odmah je ublažio onu zabranu koju je dao generalnome ministru.

Njezina velika ljubav prema sestrama

38. Nije ova časna opatica ljubila samo duše svojih kćeri, nego je divnom zauzetošću služila i njihovim tijelima. Češće je, naime, u hladnoj noći vlastitim rukama pokrivala pozaspale sestre, a koje je smatrala nesposobnima za opsluživanje strogosti zajedničkoga života, htjela je da se te zadovolje blažim načinom života. Ako je koju uznemirivala napast ili ako je koju, kao što se dešava, morila žalost, pozvala bi takvu nasamo i tješila bi je suzama. Gdjekada bi ožalošćenima sjela do nogu da im majčinskim umiljavanjem olakša težinu bola.

Kćeri su joj bile zahvalne za njezina dobročinstva. Uzvraćale su joj svom svojom odanošću. Cijenile su izraze majčinske ljubavi, poštivale su je kao pretpostavljenu učiteljicu, slijedile su korake pravednosti svoje odgojiteljice. A u njoj su se kao Božjoj zaručnici divile bogatstvu svestrane svetosti.

Njezine bolesti i dugotrajno bolovanje

39. Klara je proživjela četrdeset godina u najvećem siromaštvu, kad se nakon mnogovrsnih patnja približila pobjedničkoj nagradi nebeskoga poziva. Kad joj je

tijelo podleglo strogosti pokore prijašnjih godina, u posljednje ju je vrijeme mučila teška bolest, da bi se tako bolesna obogatila zaslugama, kao što se zdrava bogatila zaslužnim djelima. »Krepost se, naime, usavršuje u slabosti« (2 Kor 12, 9).

Naročito se vidi po tome kako je njezina divna krepost u bolesti bila savršena, što se kroz dugih dvadeset i osam godina bolovanja iz njezinih usta nije čulo ni mrmljanje ni jadikovanje. Iz njezinih je usta, štoviše, uvijek izlazio svet razgovor, uvijek je zahvaljivala.

Premda ju je težina bolesti odviše pritiskala i činilo se da joj je blizu svršetak, ipak se svidjelo Bogu da joj za neko vrijeme odgodi smrt, kada će je Rimska Crkva kao svoje dijete i izabranu kćerku moći uzvisiti dostojnim počastima. Dok se, naime, vrhovni svećenik s kardinalima zadržavao u Lyonu, Klaru su počele mučiti boli većma nego inače. Zato je mač užasna bola probadao srca njezinih kćeri.

40. Uskoro je neka službenica Kristova, Bogu posvećena djevica, u samostanu sv. Pavla, Reda sv. Benedikta, imala ovakvo viđenje: Prividjelo joj se da stoji zajedno sa svojim sestrama u Sv. Damjanu uz bolesnu gospođu Klaru, a Klara je ležala na skupocjenu ležaju. Dok su tako plakale i sa suzama očekivale preminuće blažene Klare, kod uzglavlja se njezine postelje ukazala neka divna žena, koja rasplakanima reče: »Nemojte, kćeri, oplakivati skorašnju pobjednicu, jer neće moći umrijeti dok Gospodin ne dođe sa svojim učenicima.«

I gle, nakon malo vremena je stigla Rimska kurija u Perugiu. Kad je gospodin ostijski čuo[23] da joj se bolest pogoršala, pohitio je iz Perugie da pohodi Kristovu zaručnicu. Po službi joj je bio otac, po brizi hranitelj, a po najčišćem osjećaju uvijek odan prijatelj. Nahranio je bolesnicu sakramentom Tijela Gospodnjega, a ostale pobudnim, spasonosnim riječima. Oca je ponizno sa suzama molila da u Kristovo ime preporuči njezinu dušu i duše ostalih siromašnih gospođa. No, najviše je od svega ostaloga molila da bi joj

23) »Gospodin ostijski« — negdašnji kardinal Rajnald, a tada papa Aleksandar IV.

gospodin papa i kardinali potvrdili »povlasticu siromaštva«. Što je ovaj vjerni podupiratelj Reda obećao riječima, to je izvršio djelom.

Pošto je prošla godina dana, gospodin se papa s kardinalima iz Perugie preselio u Asiz, da bi se tako obistinilo ono prethodno viđenje o Svetičinu preminuću. Vrhovni, naime, svećenik, stojeći iznad čovjeka a ispod Boga, predstavlja osobu samoga Gospodina. Zajedno s njim u hramu borbene Crkve odano poput učenika stoje gospoda kardinali.

Kako ju je Gospodin Inocent boleanu pohodio, odriješio i blagoslovio

41. Već se božanska providnost požurila ispuniti svoju odluku, Krist se požurio da siromašnu hodočasnicu uvede u palaču nebeskoga kraljevstva. Već je i ona željela svim svojim srcem da bude oslobođena od ovoga smrtnog tijela (Rim 7, 24) i da u nebeskom prebivalištu promatra Krista Kralja, koga je na zemlji svim srcem siromašna slijedila. Kako su joj sveti udovi istrošeni starom bolešću, pridošla je i nova nemoć koja bijaše znak skorašnjega Gospodinova poziva i koja joj je pripravila put do vječnog ozdravljenja.

Blažene uspomene gospodin Inocent IV. pohitio je zajedno s kardinalima da pohodi Kristovu službenicu. On koji je njezin život većma cijenio nego život žena našega vremena, nije oklijevao svojom papinskom nazočnošću počastiti njezino preminuće. Unišao je u samostan, otišao do bolesničke postelje i bolesničinim usnama pružio svoju ruku na poljubac. Ona ju je najzahvalnije prihvatila i s najvećim poštovanjem zatražila da mu poljubi nogu. Odlični je gospodin stavio nogu na drvenu klupicu i na zgodan je način pružio, a ona ju je i odozgor i odozdol izljubila, priklonivši s poštovanjem svoje lice.

42. Zatim je izrazom svoga anđeoskog lica od vrhovnog svećenika zamolila oproštenje sviju grijeha. On na to reče: »O kad bi meni bilo potrebno toliko oproštenje!« i podijelio joj je milosni dar potpuna oproštenja i obilna blagoslova.

Kad su svi otišli, jer je toga dana primila svetu pričest iz ruku provincijalnoga ministra, podigla je oči prema nebu, sklopila ruke prema Bogu i sa suzama rekla svojim sestrama: »Hvalite, kćeri moje, Gospodina, što se Krist danas udostojao udijeliti mi takvo dobročinstvo da se ni zemlja ni nebo ne bi mogli odužiti. Danas sam primila samoga Svevišnjega i zavrijedila vidjeti njegova zamjenika.«

Kako je odgovorila rasplakanoj rođenoj sestri

43. Oko majčine su postelje stajale kćeri koje su doskora imale postati siročad, a srca im je probadao mač bola (usp. Lk 2, 35). Niti su bile pospane niti ih je odvlačila glad. Zaboravivši i na krevet i na stol, danju su i noću nalazile zadovoljstvo samo u naricanju. A između njih ju je Agneza, pobožna djevica, oblivena gorkim suzama zaklinjala neka ne ode i neka je ne ostavi. Klara joj reče: »Bog hoće, predraga sestro, da odem. Prestani plakati, jer ćeš brzo nakon mene doći Gospodinu. Prije nego što se odijelim od tebe, Gospodin će te uvelike utješiti!«

Njezino preminuće i što se pri tom dogodilo i vidjelo

44. Njezina je smrtna borba potrajala više dana, a u njima je porasla vjera i pobožnost puka. Danomice je bila počašćena posjetima kardinala i prelata. Slijedećemu se treba čuditi: Premda sedamnaest dana nije mogla uzimati nikakve hrane, Gospodin ju je jačao tolikom snagom, da je sve koji su joj dolazili poticala na služenje Kristu. Kad ju je dobrostivi čovjek brat Rajnaldo[24] u dugom mučeništvu tolikih bolesti poticao na strpljivost, otvoreno mu je odgovorila: »Otkako sam upoznala milost svoga Gospodina Isusa Krista po njegovu sluzi Franji, nijedno mi trpljenje nije bilo nesnosno, nijedna pokora teška, nijedna mi, predragi brate, bolest nije bila strašna.

24) Bio je to Klarin ispovjednik. O njemu se inače ne zna ništa drugo.

45. A dok je Gospodin tako milostivo postupao i, tako reći, stajao pred njezinim vratima, zaželjela je da uz nju budu svećenici i da njezina braća čitaju Gospodinovu Muku i njegove svete riječi. Kad se među njima pokazao brat Juniper,[25] izvrsni Gospodinov strijelac, koji je često izbacivao žarke Gospodinove riječi, obuzeta novom radošću, zapitala ga je ima li pri ruci štogod novo o Gospodinu. On je, međutim, otvorivši svoja usta, s ognjišta svoga žarkog srca sipao iskre plamenih riječi, a Bogu posvećena djevica je u njegovim usporedbama doživjela veliku utjehu.

Napokon se okrenula prema zaplakanim duhovnim kćerima te im je stavila na srce Gospodinovo siromaštvo i, uzvisujući ga, spominjala božanska dobročinstva. Blagoslovila je svoju braću i sestre i zazvala milost obilna blagoslova na sve kako ondašnje tako i na buduće sestre siromašnih samostana.

A tko bi bez suza mogao ispripovijedati ostalo? Bijahu ondje dvojica blagoslovljenih drugova blaženoga Franje. Jedan od njih, imenom Anđeo, i sam žalostan, tješio je žalosne; a drugi, imenom Leon, ljubio je postelju umiruće Klare. Ostavljene su kćeri oplakivale odlazak pobožne majke koju već više neće vidjeti. Pratile su suzama njezino preminuće. Gorko su žalile što im s njom odlazi sva njihova utjeha i što su ostavljene u »suznoj dolini« i što ih više neće tješiti njihova učiteljica.

Samo je sramežljivost jedva zaustavljala ruku da ne rastrgaju svoje tijelo, i to je prouzročilo navalu još žešće boli, a to im nije bilo dopušteno da se olakšaju vanjskim naricanjem. Samostanska je stega nalagala šutnju, a snaga je bola izazivala žalobno jecanje i uzdisanje. Lica su im podbuhla od suza, a ožalošćeno je srce istiskivalo njihovu novu navalu.

46. Kad se sveta djevica pribrala, tiho je progovorila svojoj duši: »Pođi sa sigurnošću, jer imaš dobru putnu pratilicu. Pođi, jer te je onaj koji te stvorio i posvetio, uvijek čuvao kao majka svoje čedo i ljubio nježnom ljubavlju. Blagoslovljen budi, Gospodine, koji si me stvorio!«

---

25) Brat Juniper je bio jedan od prvih drugova sv. Franje. Poznat je sa svoje poslovične prostodušnosti i evanđeoske vedrine duha.

A kad ju je jedna od sestara upitala kome govori, odvratila je: »Govorim svojoj blagoslovljenoj duši.« Onaj slavni putovođa već ne bijaše daleko. Okrenula se, naime, jednoj od svojih kćeri i rekla: »Vidiš li, kćeri, Kralja slave koga ja gledam?«

I na neku drugu se spustila ruka Gospodnja (usp. Ez 1, 3) te je sva oblivena suzama tjelesnim očima gledala viđenje. Probodena strelicom duboka bola, usmjerila je pogled svojih očiju prema kućnim vratima. I gle, ulazilo je mnoštvo djevica obučenih u bijele haljine i sve su na glavama nosile zlatne vijence. Među njima je stupala jedna koja bijaše sjajnija od ostalih. Iz njezina je vijenca, čiji je gornji dio imao oblik rupičaste kadionice, odsijevao tolik sjaj da je i samu noć unutar kuće pretvorio u danje svjetlo. Došla je do postelje, na kojoj je ležala Sinova zaručnica, najnježnije se nad nju nadvila i najsrdačnije ju zagrlila. Djevice doniješe plašt divne ljepote i sve su se natjecale uslužnošću. Pokriše Klarino tijelo i uresiše zaručničku ložnicu.

Sutradan nakon blagdana sv. Lovre[26] konačno je iz tijela izišla ona presveta duša da bude ovjenčana vječnom nagradom. Odvojena od hrama svoga tijela, duša se sretno preselila prema zvijezdama. Neka je blagoslovljen ovaj odlazak iz doline bijede koji joj postade ulaskom u blaženi život. Umjesto siromašne popudbine već se raduje uza stol nebeskih građana. Već se umjesto u zemaljskom pepelu nalazi blažena u nebeskom kraljevstvu, urešena haljinom rajske slave.

Kako je Rimska kurija s mnoštvom naroda došla na ukop djevice Klare

47. Glas je o preminuću djevice Klare neobično potresao svekoliko pučanstvo grada. Navališe muževi, nagrnuše žene. Sleglo se toliko mnoštvo, te se činilo kao da je grad opustio. Svi su izjavljivali da je sveta i Bogu mila, a neki su uz riječi pohvala i plakali. Stigao je i gradski načelnik s odredom vitezova i mnoštvom oružnika. One su večeri i cijelu noć brižno

26) Bilo je to, dakle, 11. kolovoza 1253, jer se blagdan sv. Lovre u Crkvi oduvijek slavi 10. kolovoza.

stražarili, da ne bi možda pretrpjeli kakvu štetu s obzirom na dragocjeno blago koje je ležalo među njima.

Sutradan je krenula cijela Kurija.[27] Na ono je mjesto došao i zamjenik Kristov s kardinalima, i sav je grad usmjerio svoje korake prema Sv. Damjanu. Došlo je vrijeme da se održi bogoslužje. Kad braća započeše mrtvački časoslov, najednom je gospodin papa rekao da se ima moliti časoslov o djevicama, a ne o pokojnima. Činilo se da ju je kanonizirao prije nego što joj je sahranjeno tijelo. Kad je uzoriti gospodin ostijski[28] rekao da se to mora polaganije odvijati, slavljena je pokojnička misa.

Kad je vrhovni svećenik nakon toga sjeo i s njim zbor kardinala i prelata, biskup ostijski je, odabravši kao predmet svoga govora »ispraznost nad ispraznostima« (Prop 1, 2), odličnu prezirateljicu ispraznosti veličao zanosnim govorom.

48. U svetom su ukopu sudjelovali kardinali-prezbiteri s pobožnim dostojanstvom i nad djevičinim tijelom obavili uobičajene obrede. Kako napokon nisu smatrali ni sigurnim ni doličnim da tako dragocjeno blago bude toliko udaljeno od građana, uz himne je i pohvale odande dignuto, te je s glazbom i svečanim klicanjem dolično preneseno u crkvu. S. Giorgio.[29] To je, naime, ono mjesto gdje je najprije bilo pokopano i tijelo svetoga Franje, da tako onaj koji je živoj prokrčio put, i mrtvoj, kao po nekom predznaku, pripravi mjesto.

Tako se oko djevičina groba zgrnulo mnoštvo naroda koje je veličalo Boga i govorilo: »To je zaista svetica, uistinu slavno kraljuje s anđelima ona kojoj ljudi na zemlji iskazuju toliku počast. Zagovaraj nas kod Krista, prvakinjo siromašnih gospođa, koja si nebrojene privela pokori, nebrojene uvela u život!«
Nakon toga je ubrzo i Agneza pozvana na svadbu Jaganjčevu, slijedeći sestru Klaru u vječnu radost.

---

27) Inocent IV. je u to vrijeme s Rimskom kurijom boravio u Asizu.
28) Bio je to kardinal Rajnald koji je kao Aleksandar IV. na papinskom prijestolju naslijedio Grgura IX. On je nakon dvije godine Klaru svečano kanonizirao.
29) U toj je istoj crkvi od 4. listopada 1226. do 25. svibnja 1230. počivalo i tijelo sv. Franje. Crkva S. Giorgio se jednim svojim dijelom nalazila ondje gdje se danas nalazi crkva i samostan S. Chiara.

Ondje obadvije kćeri Siona, sestre po naravi, po milosti i kraljevstvu zanosno kliču Bogu bez prestanka.

Agneza je doista primila onu utjehu koju joj je Klara obećala prije nego što će preminuti.[30] Kao što je, slijedeći sestru, iz svijeta prešla ka Križu, tako je Agneza nakon Klare, dok se ona sjala znacima i čudesima, iz zemaljskoga svjetla ubrzo prešla Bogu uz pomoć Gospodina našega Isusa Krista, koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

DRUGI DIO

Čudesa svete Klare nakon njezine smrti

49. Ovo su čudesni znakovi svetaca i čudesna svjedočanstva vrijedna pažnje koja se temelje na svetosti života i na savršenosti djelovanja. Ivan, doduše, nije načinio nijedno čudo, ipak od Ivana neće biti svetiji oni koji čine čudesa. Zato bi svetoj djevici Klari za dokaz njezine svetosti bilo dostatno svjedočanstvo prikaz njezina vrlo savršena života, kad, međutim, ne bi drugo zahtijevala kako mlakost tako opet i pobožnost naroda. Zato su Klaru, dok je živjela u tijelu, slavila njezina djela, a nakon toga, kad je utonula u ponor vječne slave, nije ništa manje po cijelome svijetu divno zasjala sjajem svojih čudesa. Zato nas sili čista i nepobitna istina da dosta toga napišemo, a da mnogo toga i izostavimo.

Oslobođeni opsjednuti

50. Neki dječak, imenom Jakobino, iz Perugie, kako se činilo, ne bijaše toliko bolestan koliko bijaše opsjednut nečistim duhom. Sad bi se očajnički bacio u vatru, a zatim bi pao na zemlju te bi grizao kamen da su mu se i zubi lomili. U prevelikoj je nevolji ranjavao i svoju glavu te bi i tijelo raskrvavio. Iskrivljivao je usta i puštao jezik da mu visi. Često je svoje udove tako smotao u klupko te je nogu stavio za vrat. Ta

30) Prema Waddingu je Agneza umrla nakon Klare 97 dana, tj. 16. studenoga 1253. — Prema računanju Z. Lazzerija je to bilo 27. kolovoza 1253, a to znači šesnaest dana nakon Klarine smrti.

je strahota svaki dan mučila dječaka po dva puta. Nisu ga mogle zadržati ni dvije osobe da ne svuče svoju odjeću. Tražena je pomoć vještih liječnika, ali se nije našao nijedan koji bi znao pomoći. Kako njegov otac, imenom Gvidolot, nije našao nikakva lijeka u ljudi, pouzdao se u zasluge svete Klare i rekao: »O sveta djevice, o Klaro najdostojnija hvale svijeta, tebi posvećujem bijedno dijete, u tebe svom usrdnošću molim zdravlje.« Pun je vjere pohitio k njezinu grobu. Donio je dječaka i stavio ga na djevičin grob. Dok je još molio, primio je od nje pomoć. Dječak je, naime, najednom bio oslobođen od one bolesti i više ga nisu mučile nikakve slične patnje.

Drugo čudo

51. Zloduh je mučio Aleksandrinu iz Fracte u Peruđinskoj biskupiji. Đavao ju je tako držao u svojoj vlasti, da je njegovom moći poput ptičice skakutala po visokoj stijeni koja je stršila na obali rijeke. Učinio je da se spuštala i po veoma tankoj grančici drveta, koja se nadvila iznad rijeke Tibera, i to joj je bilo kao neka igra. A zbog njezinih joj je grijeha bila posve uzeta lijeva strana tijela, imala je i zgrčenu ruku. Često se pokušavala liječiti, ali bez uspjeha.

Raskajana je srca došla na grob svete Klare. Zazvala je njezin zagovor i zadobila spasonosno ozdravljenje od sviju onih triju nevolja. Zgrčena se ruka ispravila, ozdravljena je od uzetosti i oslobođena od đavolskog opsjednuća.

Neka je druga žena iz istoga mjesta nekako u isto vrijeme kod Svetičina groba oslobođena od đavla i mnogih boli.

Izliječeno bjesnilo

52. Nekog je francuskog dječaka, koji se nalazio u pratnji papinskoga dvora, snašla bjesnoća. Oduzet mu je govor, a strahovit nemir mu je obuzeo tijelo. Nitko ga nije mogao nikako obuzdati, nego se u rukama onih, koji su ga htjeli ukrotiti, strahovito lomio. Privezali su ga konopcem na mrtvačka nosila,

i sumještani su ga protiv njegove volje odnijeli u crkvu svete Klare. Stavili su ga kraj njezina groba, i poradi vjere onih, koji su ga donijeli, smjesta je bio posve oslobođen.

Neki je čovjek oslobođen od padavice

Neki Valentin iz Spella je toliko trpio od padavice, da je i po šest puta dnevno imao napadaj. A jer mu i noga bijaše uzeta, nije mogao nesmetano hodati. Na magarcu su ga dopremili ka grobu svete Klare. Ondje je proležao dva dana i tri noći. Trećega se dana, iako ga nije nitko ni taknuo, začuo neki lom u njegovoj potkoljeničnoj kosti. Ondje bijaše izliječen od obadvije bolesti.

Progledao slijepac

Jakobelo, sin neke žene iz Spoleta, dvanaest je godina bio slijep. Na putu je slijedio vodiča, jer bez vodiča nije mogao ići nikamo, nego samo u kakvu provaliju. Kad je jednoć bio prepušten nekom dječaku, posrnuo je, slomio ruku i ranio glavu. Dok je jedne noći spavao kod mosta u Narniju, u snu mu se ukazala neka gospođa i rekla: »Jakobelo, zašto ne dođeš k meni u Asiz pa ćeš ozdraviti?« Kad je sutra ujutro ustao, dvojici je slijepaca dršćući ispripovijedao viđenje. Oni mu rekoše: »Čuli smo da je nedavno u Asizu preminula neka gospođa. Pripovijeda se da joj Gospodin proslavljuje grob ozdravljenjima i mnogim čudesima.«

Kad je ovaj to čuo, ne budi lijen, brzo pohiti; dok je noćio u Spoletu, i on je imao isto ono viđenje. Još je većma požurio i za ljubav svome izgubljenom vidu počeo je trčati.

53. Kad je stigao u Asiz, kod djevičina je groba zatekao toliko mnoštvo koje se ondje sleglo, da sam nije uopće mogao unići ka grobu. Pod glavu je stavio kamen i s velikom vjerom, ali žalostan što nije mogao unići, zaspao pred vratima. I gle, triput je čuo glas: »Gospodin će ti, Jakobe, mogneš li ući, učiniti dobro!«

Probudivši se, sa suzama je molio mnoštvo, vapio i zaklinjao da bi mu za ljubav Božju prokrčili put. Kad mu je načinjen prolaz, odbacio je obuću, svukao odjeću i oko vrata stavio remen. I kad je tako prispio do groba, svladao ga je lagan san. Blažena mu je Klara rekla: »Ustani, ustani, jer si ozdravio!«

Odmah je ustao. Sljepoće je posve nestalo. S očiju je nestalo tame, dok je po Klari jasno gledao sjaj svjetla. Veličao je i slavio Boga za tako čudesno djelo i pozivao savkoliki narod da s njim blagoslivlje Boga.

Ozdravljena ranjena ruka

54. Neki je Perudinac imenom Bono Ivan Martini sa svojim sugrađanima krenuo protiv Foligna. Kad je ponegdje započela borba, udarac mu je teška kamena slomio ruku. Iz ljubavi prema zdravlju je potrošio mnogo novaca na liječnike. No, nijedna mu liječnička vještina nije mogla toliko pomoći, a da ne bi i dalje nosio ruku beskorisno i posve nesposobnu za bilo kakav posao. Žaleći se tako što se njome ne može služiti niti nositi teret kao desnom rukom, više je puta zaželio da mu se odreže.

Kad je, međutim, čuo što se sve Gospodin dostojao učiniti po svojoj službenici Klari, zavjetovao se i pohitio Svetičinu grobu. Prikazao je voštani lik ruke i nalegao se na grob svete Klare. I prije nego što je izišao iz crkve, ruka mu je ozdravila.

Različiti bogalji

55. Neki je Petriolo iz grada Bettone nakon tri godine bolovanja bio sasvim iscrpljen. Činilo se kao da se od dugotrajnih bolova gotovo sasušio. Od žestine te bolesti je u području bubrega bio tako zgrbljen da je uvijek bio prignut prema zemlji i jedva se mogao kretati pomoću štapa.

Dječakov je otac iskušao vještinu mnogih liječnika, napose onih koji su umjeli liječiti slomljene kosti. Bijaše spreman potrošiti sva svoja dobra samo da bi

dječak zadobio zdravlje. Kad je od sviju dobio odgovor da toj bolesti ne može pomoći ničija vještina, za pomoć se obratio novoj svetici, o čijim je velikim djelima slušao. Odnesoše dječaka na mjesto gdje počivaju dragocjeni djevičini ostanci. Dječak nije dugo ležao kod groba, jer je dobio milost potpuna ozdravljenja. Odmah se, naime, uspravio i ustao zdrav. Hodeći i skakućući hvalio je Gospodina i pozivao narod koji se zgrtao da veliča svetu Klaru.

56. Neki je desetogodišnji dječak boravio na imanju S. Quirico u Asiškoj biskupiji, a bijaše hrom od majčine utrobe. Imao je vrlo slabe noge. Kad je hodao, one bi mu se plele i prebacivale. Kad bi pao, jedva bi se mogao podići. Njegova ga je majka više puta zagovorila, ali nije doživio nikakva poboljšanja.

Kad je čula kako blažena Klara sja novim čudesima, odnijela je dječaka k njezinu grobu. Iza nekoliko dana su mu se izravnale potkoljenične kosti i udovi mu ozdravili. Što sveti Franjo nije udijelio nakon mnogih molitava, po božanskoj je moći pružila njegova učenica Klara.

57. Građanin iz Gubbija imenom Jakob de Franco imao je pet godina stara sinčića koji nije nikada prohodao, jer su mu noge bile slabašne. Da, on uopće nije mogao hodati. Otac je jadikovao nad njim kao nad nakazom i ruglom svoje kuće i roda. Dječak je ležao na podu i naokolo puzao po prašini. Gdjekada se htio podići pomoću štapa, ali nije imao snage. Narav mu je, doduše, ulila želju za kretanjem, ali mu je za to uskratila sposobnost.

Njegovi su ga roditelji zavjetovali zaslugama svete Klare i, da se izrazimo njihovim riječima, htjedoše da on bude dijete svete Klare, ako ozdravi po njezinu zagovoru. Odmah, čim su načinili zavjet, Kristova je djevica ozdravila »svoje dijete« i darovanom je dječaku povratila nesmetano kretanje.

58. Neka je žena iz Bevagne imenom Plenerija već dugo trpjela od bolesti bubrega. Drugačije nije mogla hodati, nego samo pomoću štapa. Ipak ni pomoću štapa nije mogla uspraviti zgureno tijelo, nego je

nekako vukla nesigurne noge. Jednoga je petka dala da je odvezu na grob svete Klare. Ondje se vrlo pobožno pomolila i brzo je primila što je s pouzdanjem tražila. Kad je sutradan, u subotu, zadobila potpuno zdravlje, povratila se kući vlastitim nogama, pošto su je onamo odnijeli drugi.

Izliječena oteklina u vratu

Neka je djevojka iz Perugie dugo vremena imala na vratu bolne otekline, koje se pučki zovu skrofule. Na svom je vratu imala dvadesetak takvih oteklina, te joj je vrat izgledao debljim od glave. Njezina ju je majka često vodila na grob djevice Klare, gdje je vrlo pobožno molila Svetičinu pomoć. Kad je djevojka jednom zgodom pred grobom proležala cijelu noć, oblio ju je znoj, one su se otekline počele smekšavati i nabirati. Tijekom su vremena po zagovoru svete Klare tako iščezle da nije ostalo nikakva traga.

59. Dok je djevica Klara još živjela u tijelu, sličnu je bolest imala na vratu jedna od sestara imenom Andreja. Zaista je začudno kako se usred užarena kamenja skrivala tako hladna duša i kako je među mudrim djevicama ludovala nerazumna (usp. Mat 25, 4). Ova je, naime, jedne noći omotala svoj vrat tako da je kroz usta izbacila gnojni čepić, i umalo da se nije zagušila. Sama je po sebi htjela predusresti Božju volju.

No, dok se to zbivalo, Klara je to spoznala u duhu. Rekla je jednoj od sestara: »Trči, brzo trči dolje i sestri Andreji iz Ferare donesi meko kuhano jaje. Podaj joj da ga ispije pa s njom zajedno dođi k meni.«

Ova je požurila i spomenutu Andreju našla lišenu govora, samo je još malo trebalo da se uguši vlastitom rukom. Podigla ju je, kako je mogla, i sa sobom dovela k majci. Božja joj je službenica rekla: »Jadnice, ispovjedi Gospodinu svoje misli, a i ja ih dobro znam. Ono što si htjela izliječiti, Gospodin Isus Krist će izliječiti. Popravi svoj život, jer se iz druge bolesti što je u sebi nosiš nećeš izvući.«

Na njezine se riječi sestra skrušila i svoj život doista popravila. Zato je ubrzo izliječena od skrofula, a umrla je od druge bolesti.

Oslobođeni od vuka

60. Okrutni, divlji vukovi su običavali uznemirivati pokrajinu. Nasrtali su i na ljude, a često su se nahranili i ljudskim mesom. Neka je žena imenom Bona iz Monte Galliano, u biskupiji asiškoj, imala dva sina. Jedva što je oplakala jednoga koga ugrabiše vukovi, kadli se požuriše sličnom divljinom i za drugim. Dok je, naime, majka bila u kući i bavila se nekim kućanskim poslom, dječak je hodao vani. Vuk ga je napao i ugrizao mu vrat te je s takvim plijenom brzo pobjegao u šumu.

Oni koji su čuli dječakovo zapomaganje, a bili su to ljudi po vinogradima, doviknuli su majci: »Pogledaj, da li je tu tvoj sin, jer smo čas prije čuli neobično zapomaganje.«

Kad se majka uvjerila da joj je vuk ugrabio sina, digla je viku do neba i zrak napunila svojim zapomaganjem. Zazvala je djevicu Klaru riječima: »Sveta i slavna Klaro, povrati mi moga bijednog sina. Vrati majci djetešce. Ne učiniš li mi to, utopit ću se u vodi!«

I tako se susjedi dadoše u potjeru za vukom i nađoše djetešce koje je vuk ostavio u šumi, a pokraj djeteta psa koji mu je lizao rane. Divlja je zvijer najprije dječaka ugrizla u vrat, a zatim ga je, da bi plijen lakše nosila, svojim raljama zgrabila za slabine i na dva mjesta ostavila dosta duboke tragove ujeda.

Ta se žena zavjetovala i sa svojim susjedima pohitila svojoj pomoćnici. Svima koji su htjeli vidjeti pokazala je različite dječakove rane. Mnogo je zahvaljivala Bogu i svetoj Klari.

61. Neka je djevojka iz grada Cannarija u pol bijela dana sjedila u polju, a druga joj je žena svoju glavu stavila u krilo. I gle, krvoločni se vuk neopazice prikrao plijenu. Djevojka ga je, doduše, opazila, ali, jer je mislila da je pas, nije se preplašila. Kad je djevojka

pomnjivije pogledala dlaku, krvožedna se zvijer na nju razbjesnila i svojim ju je golemim raljama zgrabila za lice i kao plijen odnijela u šumu.

Prestrašena je žena odmah ustala i, sjetivši se svete Klare, povikala: »Pomozi, sveta Klaro, pomozi! Toplo ti preporučujem ovu djevojku!« Djevojka je vuka, čudno to zvuči, koji ju je nosio u svojim zubima, napala riječima: »Zar ćeš me, razbojniče, nositi dalje, a preporučena sam tolikoj djevici?« Zbunjen ovim ukorom, vuk je smjesta djevojku nježno spustio na zemlju i kao zatečeni razbojnik brzo pobjegao.

Kanonizacija svete Klare djevice

62. Kad je na Petrovoj Stolici sjedio dobrostivi knez i gospodin Aleksandar IV, prijatelj svekolike svetosti, koji bijaše zaštitnik redovnika i čvrst oslonac Redova, dok se svijetom širio glas i dok se iz dana u dan sve dalje pronosio o djevičinim krepostima, već je cijeli svijet željno iščekivao kanonizaciju takve djevice. Napokon je spomenuti papa, potaknut mnoštvom tolikih čudesa kao nečim izvanrednim, zajedno s kardinalima počeo raspravljati o kanonizaciji.

Uvaženim su i učenim ljudima povjerena čudesa na proučavanje i raspravljalo se o velikim djelima njezina života. Ustanovljeno je da se Klara, dok je živjela u tijelu, odlikovala u svim krepostima. Utvrđeno je da se i nakon smrti proslavila istinitim i dokazanim čudesima.

Kad se onoga dana koji je u tu svrhu određen sastala skupština kardinala, nadbiskupa i biskupa, svećenika i redovnika, i kad se na okupu našlo veliko mnoštvo učenjaka i velikaša, vrhovni je svećenik iznio ovaj spasonosni predmet. Htio je saznati mišljenje prelata. Svi su se brzo s tim suglasili i izjavili da Klaru treba proslaviti i na zemlji, kad ju je Bog već proslavio u nebu.

Dan prije onoga, u koji se ona prije dvije godine preselila Bogu, sretni je Aleksandar IV, kojem je Bog udijelio tu milost, pošto je sazvao veliko mnoštvo

prelata te prethodno održao govor, na najsvečaniji način s poštovanjem Klaru upisao u imenik svetaca. Odredio je da se njezin blagdan ima svečano slaviti u cijeloj Crkvi, a i sam ga je prvi s cijelom Kurijom najsvečanije proslavio.

Ovo se dogodilo u Anagni, u velikoj crkvi od Utjelovljenja Gospodinova, godine 1255, prve godine pontifikata gospodina Aleksandra. Na slavu Gospodina našega Isusa Krista koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

II

SPISI SV. KLARE

1. **Pravilo (Regula)**
2. **Oporuka**
3. **Pisma**
4. **Blagoslov**

Pravilo — Regula

Uvodne napomene

Među sačuvanim spisima sv. Klare prvo i najvažnije mjesto zauzima njezino Pravilo ili Regula. To je, možemo reći, kao neki ustav, osnovni zakonik, njezina Reda.

Sveti je Franjo Klari i njezinim sestrama, sasvim ukratko, napisao spis — koji možemo nazvati osnovnim pravilom redovničkoga života — i nazvao ga »Forma vivendi« — »način života«. Ta »Forma vivendi« nije u potpunom smislu imala karakter redovničkog Pravila, jer u njoj nema potanjih propisa i odredaba, bez čega se ne može ni zamisliti svestrano sređen redovnički život.

Krajem 1218. godine je veliki Klarin štovatelj i prijatelj kardinal Hugolin dovršio opširno Pravilo koje se uglavnom oslanjalo na benediktinsko Pravilo. Usprkos velikom štovanju što ga je Klara gojila prema Hugolinu, ona ipak to Pravilo nije prihvatila, jer u njemu nije bilo onoga što je ona smatrala najvažnijim, a to je: opsluživanje najvećega siromaštva prema Evanđelju i primjeru svetoga Franje; i u njemu nije bilo naglašeno da se duhovno vodstvo Reda povjerava »maloj braći« — franjevcima.

Klara je svom Redu željela dati Pravilo koje će biti posve prožeto duhom svetoga Franje. Zato se sama dala na taj posao i napisala novo Pravilo koje se u bitnim stvarima sasvim oslanja na ono konačno, papinom bulom potvrđeno, Pravilo male braće iz godine 1223. Ona u tom svom Pravilu ne spominje nikakvo prijašnje Pravilo, nego samo spominje Franjin

kratki spis »Forma vivendi«. U svom je Pravilu snažno naglasila ono za čim je toliko čeznula i u čem je gledala posebnu vlastitost i sretan razvoj svoga Reda, a to su: savršeno evanđeosko siromaštvo i posvemašnje naslanjanje njezina Reda na Red male braće — franjevaca.

To je Klarino Pravilo najprije potvrdio protektor Reda kardinal R a j n a l d. No, to njoj nije bilo dosta. Uporno je išla za tim da ga na svečan način potvrdi i sam papa.

Klara je već 1224. ozbiljno oboljela i nije više nikada ozdravila. Bolovala je 29 godina. Kolik je uživala ugled, najbolje pokazuje činjenica što ju je sam papa Inocent IV. dva puta pohodio u bolesti. Drugi puta se kod nje našao početkom kolovoza 1253. Vjerojatno ga je Klara tom zgodom usmeno zamolila da joj potvrdi Pravilo i svečanom bulom.

Dok je ležala na samrtnoj postelji, Inocent IV. joj je ispunio žarku želju i Pravilo joj potvrdio najprije usmeno, a odmah nakon toga i bulom »Solet annuere« od 9. kolovoza 1253. Dan prije svoje smrti je primila papinu bulu kojom on potvrđuje Pravilo. Bila je sretna i presretna. Njezino je duhovno raspoloženje bilo vrlo slično raspoloženju svetoga starca Simeona, kad je on iz Marijina naručaja u svoj naručaj primio dijete Isusa.

Na tu je bulu netko napisao latinskim jezikom slijedeće riječi: »Hanc beata Clara tetigit et osculata est pro devotione pluribus et pluribus vicibus!« a to znači: »Blažena je Klara ovo dotakla i s poštovanjem mnogo i mnogo puta poljubila!« — Neopisivo sretna, Klara je, primivši potvrđeno Pravilo, sutradan, tj. 11. kolovoza, preminula. Njezine su duhovne kćeri papinu bulu kao znak njezine konačne pobjede pokopale zajedno s njezinim tijelom. Tako je bula nađena istom godine 1893. u njezinu grobu. Bila je zatvorena u kutiji od ebanovine. Sada se kao velika dragocjenost čuva u samostanu S. Chiara u Asizu.

Od vremena je Luke Waddinga zbog velike sličnosti ovoga Pravila s Pravilom male braće sv. Franjo smatran njegovim auktorom. To je mišljenje u naj-

novije vrijeme sasvim napušteno te se općenito sveta Klara smatra njegovom auktoricom.

Klarino se Pravilo, kao i Pravilo male braće — Franjino, tijekom više od 700 godina u nekim nebitnim stvarima preživjelo — zastarjelo. Bit, a to je evanđeoska inspiracija u njemu, ostala je do danas i trajno će ostati, nepromijenjena. Klarino je Pravilo doživjelo isti onaj evolucioni proces što ga je i Crkva kao takva proživljavala u mnogim stvarima sporednoga značaja. Za ilustraciju ovoga ćemo iz života Crkve, a isto tako iz Franjina i Klarina Pravila, uzeti samo po jedan primjer na kojem se vidi kako su se stubokom izmijenile pojedine nebitne stvari zbog spomenutoga razvojnog procesa. Evo tih primjera: euharistijski post nekoć i danas — u Crkvi; zabrana jahanja u Pravilu sv. Franje; primanje sv. pričesti u Pravilu sv. Klare. Zato za Pravilo sv. Klare možemo reći da je u nekim sporednostima postalo nesuvremeno i zastarjelo, a njegova bit — evanđeoski duh i Franjina, odnosno Klarina, inspiracija toga duha — ostala je do danas i ostat će do svršetka svijeta stalna i nepromjenljiva.

Pravilo svete Klare

što ga je 9. kolovoza potvrdio papa Inocent IV.

B u l a

p a p e I n o c e n t a IV.

INOCENT biskup, sluga slugu Božjih, dragim u Kristu kćerima, opatici Klari i drugim sestrama asiškog samostana sv. Damjana, pozdrav i apostolski blagoslov!

Apostolska Stolica običaje uslišavati ponizne molbe i uljudne želje molitelja. Podnijele ste nam, naime, poniznu molbu da vam apostolskim pismom potvrdimo Pravilo života prema kojem treba da zajednički živite u duhovnom jedinstvu i zavjetu najvećega siromaštva. Ovo vam je Pravilo dao blaženi Franjo, i vi ste ga dragovoljno primile, a naš je časni brat, biskup ostijski i veletrijski, smatrao da se može potvrditi kao što je potanje sadržano u pismu istoga biskupa. Skloni, dakle, vašoj smjernoj molbi usvajamo i odobravamo što je taj biskup u tom pogledu učinio te ga apostolskom vlašću potvrđujemo i ovim pismom zaštićujemo. Ovdje od riječi do riječi navodimo sadržaj samoga pisma koje glasi:

»RAJNALD, po Božjoj milosti biskup ostijski i veletrijski, svojoj dragoj u Kristu Majci i Kćeri gospođi Klari, opatici Sv. Damjana u Asizu, i njezinim sadašnjim i budućim sestrama pozdrav i očinski blagoslov!

Budući da ste, drage u Kristu kćeri, prezrele raskoši i naslade svijeta, slijedeći stope samoga Krista i njegove presvete Majke, odabrale stanovati tijelom zatvorene i Gospodinu služiti u najvećem siromaštvu da uzmognete, duhom slobodne, biti podložne Gospo-

dinu. Mi u Gospodinu odobravamo vašu svetu odluku te ćemo rado i očinskom ljubavlju izići u susret vašim svetim željama. Stoga, skloni vašoj smjernoj molbi, vlašću Gospodina Pape i našom svima vama i onima koje će vas u vašem samostanu naslijediti zauvijek potvrđujemo i ovim pismom zaštićujemo Pravilo života i način svetoga jedinstva i najvećega siromaštva koje vam je vaš blaženi Otac sv. Franjo riječju i pismom predao na opsluživanje. Pravilo glasi:

I. poglavlje

U Ime Gospodnje počinje Pravilo života siromašnih sestara

Pravilo života Reda siromašnih sestara što ga je sastavio blaženi Franjo ovo je: obdržavati sv. evanđelje Gospodina našega Isusa Krista, živeći u poslušnosti, bez vlasništva i u čistoći.

Klara, nevrijedna službenica Kristova i biljčica blaženoga Oca Franje, obećaje poslušnost i poštovanje gospodinu papi Inocentu i njegovim zakonitim nasljednicima i Rimskoj Crkvi. I kao što je na početku svog obraćenja zajedno sa svojim sestrama obećala poslušnost blaženom Franji, tako obećaje da će je nepovredivo iskazivati i njegovim nasljednicima. I ostale su sestre uvijek dužne pokoravati se nasljednicima blaženoga Franje, sestri Klari i drugim opaticama, njezinim zakonito izabranim nasljednicama.

II. poglavlje

O onima koje žele prigrliti ovaj život i kako ih treba primati

Ako bi koja po Božjem nadahnuću došla k nama i htjela prigrliti ovaj život, opatica je dužna zatražiti pristanak sviju sestara. Pristane li većina, može je primiti s odobrenjem gospodina kardinala, našega pokrovitelja.

Uvjeri li se da je može primiti, neka je pomno ispita ili neka je dade ispitati o katoličkoj vjeri i sakramentima sv. Crkve. Pa ako sve to vjeruje i želi

vjerno ispovijedati i do svršetka stalno obdržavati, a nema muža, ili, ako ga ima i on ako je s odobrenjem biskupa svoje biskupije već stupio u Red i položio zavjet uzdržljivosti, ako je ne priječi visoka starost, bolest ili slaboumnost da ne bi mogla provoditi ovaj život, neka joj se pomno prikaže način našega života.

Bude li sposobna, neka joj se rekne riječ sv. evanđelja: neka ide i proda sve svoje te nastoji razdijeliti siromasima. Ne mogne li toga učiniti, dosta je da ima spremnu volju. Opatica i njezine sestre neka paze da se ne brinu za njezina vremenita dobra, da slobodno sa svojim dobrima učini ono što joj nadahne Gospodin. Ako bi joj bio potreban savjet, neka je pošalju razboritim i bogobojaznim ljudima, da po njihovu savjetu razdijeli svoja dobra siromasima.

Pošto joj se zatim naokolo ošiša kosa i pošto svuče svjetovno odijelo, neka joj dade tri tunike i plašt.

Poslije toga joj bez korisna, opravdana, očita i valjana razloga nije slobodno izlaziti iz samostana.

Neka se nakon godine kušnje primi u poslušnost i neka obeća da će uvijek obdržavati naš život i oblik našega siromaštva.

Neka se za vrijeme kušnje nijednoj ne da koprena. Sestre mogu imati plaštiće zbog olakšanja i čednosti u službi i radu. Opatica neka im se pomno brine za odijelo prema potrebi osoba, mjesta, vremena i hladnih krajeva, kako vidi da odgovara potrebi.

Djevojčice primljene u samostan, koje još nemaju zakonom propisane dobi, neka se ošišaju naokolo, neka odlože svjetovno odijelo i nek obuku redovničku haljinu, kako se opatici bude činilo prikladnim. Kad prispiju do zakonom propisane dobi, neka se obuku kao i ostale i neka se zavjetuju.

Neka se opatica, kako ovima tako i ostalim novakinjama, pobrine za učiteljicu između najrazboritijih u cijelom samostanu, koja će ih brižno poučavati u svetu životu i čednu ponašanju prema našem pozivu.

Kod ispitivanja i primanja vanjskih sestara neka se drži već prije spomenuti način. One mogu nositi obuću. Neka nijedna ne stanuje zajedno s nama u samostanu, ako nije primljena na način našega poziva.

Opominjem, molim i potičem svoje sestre ljubavlju presvetoga i premilog djeteta Isusa koje bijaše povijeno u siromašne pelenice, položeno u jasle, i ljubavlju njegove presvete Majke, neka se uvijek odijevaju priprostim haljinama.

III. poglavlje

Božanski časoslov, post, ispovijed i pričest

Obrazovane sestre nek obavljaju Božanski časoslov prema običaju male braće; radi toga mogu imati brevijare i čitati ih bez pjevanja. A koje iz opravdana razloga ne bi koji puta mogle čitajući izmoliti svoje časove, slobodno mogu poput drugih sestara moliti Očenaše.

Neobrazovane neka mole dvadeset i četiri Očenaša za Jutarnju, za Pohvale pet, za Prvi, Treći, Šesti i Deveti čas — za svaki pojedini od tih časova — po sedam Očenaša, za Večernju dvanaest, za Povečerje sedam. Neka i za pokojne u Večernji izmole sedam Očenaša sa Pokoj vječni, a u Jutarnjoj dvanaest onda kad su obrazovane sestre dužne moliti mrtvački časoslov. Kad umre koja sestra našeg samostana, neka izmole pedeset Očenaša.

Neka sestre uvijek poste. Na Božić, u koji god dan on padne, mogu se dva puta najesti do sita. Mlade, slabunjave i vanjske sestre neka opatica prema svojoj uviđavnosti milosrdno izuzme od posta. U vrijeme očevidne potrebe sestre nisu dužne tjelesno postiti.

Neka se s dopuštenjem opatice najmanje dvanaest puta godišnje ispovjede. Moraju se čuvati da tada ne bi unosile drugih riječi osim onih koje se odnose na ispovijed i na spas duša.

Neka se pričeste sedam puta godišnje i to na: Božić, Veliki četvrtak, Uskrs, Duhove, Veliku Gospu, blagdan sv. Franje i na blagdan SvIju svetih. Radi pričesti zdravih ili bolesnih sestara dopušteno je kapelanu unutra služiti misu.

IV. poglavlje

Izbor i služba opatice, kapitul, dužnosnice i savjetnice

Sestre su se prigodom izbora opatice dužne držati zakonskih odredaba.

Neka se brzo pobrinu da dobiju generalnoga ili provincijalnog ministra Reda male braće koji će ih potaknuti riječju Božjom na potpunu slogu i zajedničku korist pri izboru. Neka ne izabiru nijednu koja nije zavjetovana. A ako bi izabrana bila nezavjetovana ili ako bi im drugačije bila dana, neka joj se ne pokoravaju dok se najprije ne zavjetuje na oblik našega siromaštva.

Nakon njezina odstupa neka se izabere druga opatica. A ako bi kada sve sestre uvidjele da gore spomenuta nije sposobna za službu ni za njihovu zajedničku korist, spomenute su sestre dužne na gore navedeni način, što prije mognu, izabrati sebi drugu opaticu i majku.

Izabrana neka promisli kakav je na se primila teret i komu će polagati račun o povjerenu joj stadu. Neka također nastoji drugima većma prednjačiti krepostima i svetošću života negoli službom, da bi joj se sestre, poticane njezinim primjerom, više pokaravale iz ljubavi nego iz straha. Neka se kloni posebnih prijateljstava, da ne bi sablaznila zajednicu, dok pojedinima iskazuje više ljubavi. Neka tješi žalosne. Neka isto tako bude posljednje utočište nevoljnima, da u bolesnima ne bi prevladala bol očaja, ako u nje ne bi bilo lijeka za ozdravljenje. Neka u svemu obdržava zajednički život, a napose u crkvi, spavaonici, blagovaonici, bolnici i u odijevanju. To isto je jednako dužna vršiti i njezina zamjenica.

Opatica je dužna najmanje jedanput sedmično sazvati sestre na kapitul. Tu moraju i ona i sestre priznavati zajedničke i javne pogreške i nemarnosti. Neka se tu posavjetuje sa svojim sestrama što bi trebalo riješiti s obzirom na korist i čast samostana, jer Gospodin često objavljuje malenoj što je bolje.

Neka se ne podigne nikakav veliki zajam bez zajedničkog pristanka sestara i bez očite potrebe, a to neka bude po posredniku.

Nek opatica sa svojim sestrama pazi da ne bi što primile u samostan na pohranu, jer zbog toga često nastaju neredi i sablazni.

Da bi se sačuvalo jedinstvo međusobne ljubavi i mira, neka se sve samostanske dužnosnice biraju zajedničkom privolom sviju sestara. Neka se na jednak način između razboritijih izabere najmanje osam sestara. Opatica je uvijek dužna služiti se njihovim savjetom u onome što iziskuje način našega života. Sestre također mogu i dužne su, ako im se kada učini korisnim i prikladnim, ukloniti dužnosnice i savjetnice i mjesto njih izabrati druge.

V. poglavlje

Šutnja, govornica i rešetka

Od Povečerja do Trećeg časa neka sestre drže šutnju, osim vanjskih sestara. Isto tako neka uvijek šute u crkvi, spavaonici, a u blagovaonici samo dok blaguju. Izuzima se bolnica, gdje je sestrama slobodno uvijek umjereno govoriti radi odmora i posluživanja bolesnica. Ipak uvijek i svagdje mogu, kratko i tiho, što je potrebno, priopćiti.

Sestrama nije dopušteno razgovarati u govornici ili kod rešetke bez dopuštenja opatice ili njezine zamjenice. One koje su dobile dopuštenje neka se ne usude razgovarati u govornici, ako nisu nazočne i ako ne slušaju dvije sestre. K rešetki neka se ne usude pristupiti, nego samo u nazočnosti najmanje triju koje opatica ili njezina zamjenica odredi između onih osam savjetnica koje su izabrale sve sestre da budu opatičine savjetnice. Ovaj su način razgovora dužne obdržavati i opatica i njezina zamjenica. To neka kod rešetke bude rijetko, a kod vrata nikako.

Neka se na rešetku iznutra stavi zastor i neka se ne uklanja, nego samo onda kad se propovijeda riječ Božja ili kad koja s nekim razgovara. Nek ima i drvena

dvokrilna vrata, dobro osigurana s dvije ključanice i s prijevornicama; neka napose noću budu zaključana s dva ključa, od kojih neka jedan ima opatica a drugi sakristanka. Nek uvijek budu zaključana, osim kad se sluša božanski časoslov i zbog gore spomenutih razloga.

Kod rešetke ne smije nipošto nijedna s nekim razgovarati prije izlaska sunca ili nakon njegova zalaska.

Neka zastor u govornici uvijek ostane iznutra i neka se ne uklanja.

U četrdesetnici sv. Martina i u velikoj četrdesetnici neka nijedna ne razgovara u govornici, osim sa svećenikom radi ispovijedi ili koje druge očite potrebe. To je pridržano sudu opatice ili njezine zamjenice.

VI. poglavlje

Neposjedovanje

Pošto se svevišnji nebeski Otac svojom milošću udostojao prosvijetliti moje srce da po primjeru i nauci blaženoga našeg Oca Franje činim pokoru, malo iza njegova obraćenja sam mu zajedno sa svojim sestrama dragovoljno obećala poslušnost.

Blaženi nam je Otac potaknut ljubavlju — imajući na pameti da se ne bismo plašile nikakva siromaštva, napora, nevolje, poniženja i prezira od strane svijeta, nego, štoviše, da bismo to smatrale velikom nasladom — propisao oblik života ovako:

»Budući da ste po božanskom nadahnuću postale kćerima i službenicama najvećega i najuzvišenijega Kralja, Oca nebeskoga, i zaručile se s Duhom Svetim, odabravši život prema savršenstvu sv. evanđelja, obećajem da ću se za vas uvijek sam i po svojoj braći marljivo brinuti i posebno skrbiti kao i za njih.«

Dok je živio, brižno je to ispunjavao i htio da i braća to uvijek ispunjavaju.

A da ne bismo nikada mi koje prigrlismo najsvetije siromaštvo, pa ni one koje će doći poslije nas, od njega odstupile, malo prije svoje smrti nam je napisao svoju posljednju volju govoreći:

»Ja maleni brat Franjo hoću nasljedovati život i siromaštvo svevišnjega Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke, i u njemu želim ustrajati do svršetka. I molim vas, svoje gospođe, i svjetujem vam da ovaj najsvetiji način života i siromaštva uvijek provodite. I pomno se čuvajte da ne biste od njega po bilo čijoj nauci ili savjetu nikada odstupile.«

I kao što sam se ja uvijek brinula zajedno sa svojim sestrama da sačuvamo sveto siromaštvo koje obećasmo Gospodinu Bogu i blaženom Franji, tako su dužne opatice koje će me naslijediti u službi i sve sestre do svršetka nepovredivo obdržavati, naime: da ne primamo i da nemamo posjeda ili vlasništva ni same ni posredovanjem druge osobe, pa i ništa takvo što bi se razborito moglo nazvati svojinom, osim onoliko zemljišta koliko zahtijeva pristojnost i povučenost samostana. Neka se ovo zemljište ne obrađuje, nego samo kao vrt za njihove potrebe.

VII. poglavlje

Kako treba raditi

Sestre kojima je Gospodin dao milost rada neka poslije Trećega časa vjerno i savjesno rade i to takve poslove koji su časni i zajednici korisni, da uklone besposlicu, neprijateljicu duše, i da ne ugase duh svete molitve i pobožnosti čemu sve vremenito mora služiti.

Opatica ili njezina zamjenica dužna je pred svima u kapitulu odrediti što će koja raditi. Isto tako, ako tko pošalje kakvu milostinju za potrebe sestara, neka se u zajednici preporuči u molitve. A opatica ili njezina zamjenica neka sve to po savjetu savjetnica razdijeli u korist zajednice.

VIII. poglavlje

Neka sestre sebi ništa ne prisvoje, kako treba skupljati milostinju i o bolesnim sestrama

Neka sestre sebi ništa ne prisvoje: ni kuće, ni mjesta, ni ikoje stvari, nego neka kao tuđinke i došljakinje na ovome svijetu služe Gospodinu u siromaštvu i poniznosti, i neka s pouzdanjem šalju po milostinju.

Neka se ne srame, jer je Gospodin poradi nas postao siromašan na ovome svijetu. U tom je ona uzvišenost najvećega siromaštva, koje je vas, predrage moje sestre, učinilo baštinicama i kraljicama nebeskoga kraljevstva; u vremenitim vas je stvarima osiromašilo a u krepostima uzvisilo. Ovo neka bude vaš dio koji vodi u zemlju živih. Uza nj, predrage sestre, posve prionite i nemojte poradi imena Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke nikada ništa drugo htjeti imati pod nebom.

Nije dopušteno nijednoj sestri da šalje pismo, ili da nešto primi, ili da nešto bez opatičina odobrenja pošalje izvan samostana. Nije slobodno imati ništa što opatica ne bi dala ili odobrila. Ako bi roditelji ili netko drugi kojoj nešto poslali, neka joj opatica to preda. A dotična, ako joj je potrebno, može se time služiti, a ako nije, neka s ljubavlju dade onoj kojoj je potrebno. Bude li kojoj poslan kakav novac, neka se opatica sporazumno sa savjetnicama pobrine da joj se nabavi ono što treba.

Kad su u pitanju bolesne sestre, opatica je strogo obvezana, osobno ili posredovanjem drugih sestara, pomno izvidjeti što njihova bolest zahtijeva, pobrinuti se s ljubavlju i milosrdno prema mogućnosti mjesta, bilo da se radi o savjetima, bilo o prehrani ili drugim potrebnim stvarima. Ako majka ljubi i njeguje svoju tjelesnu kćerku, koliko brižnije mora sestra ljubiti i njegovati svoju duhovnu sestru.

Bolesnice neka leže na slamnjačama i neka pod glavom imaju jastuke od perja, a kojima je potrebno, mogu se služiti vunenim nazuvcima i perinama.

Spomenute bolesnice, kad ih posjete oni koji uđu u samostan i kad s njima progovore, mogu svaka pojedina ukratko izmijeniti po koju dobru riječ. No, druge sestre, iako imaju odobrenje, neka se ne usude govoriti s onima koji su došli u samostan, ako nisu nazočne i ako ne slušaju dvije sestre savjetnice koje odredi opatica ili njezina zamjenica. Ovakav je način razgovora dužna obdržavati i opatica i njezina zamjenica.

IX. poglavlje

Pokora koja se ima naložiti sestrama koje sagriješe; vanjske sestre

Ako na neprijateljev poticaj koja sestra smrtno sagriješi protiv oblika našega života i ako se, pošto su je opatica ili druge sestre dva ili tri puta opomenule, ne popravi, neka u blagovaonici na zemlji pred sestrama jede kruh i vodu onoliko dana koliko dana bude tvrdokorna. Neka se podvrgne i težoj kazni, ako se to opatici učini potrebnim. Međutim, dok bude tvrdokorna, neka za nju mole da joj Gospodin gane srce na pokoru. Opatica se i njezine sestre moraju čuvati da se ne bi srdile i uzrujavale zbog ičijega grijeha, jer srdžba i uzrujavanje priječi ljubav i u njoj i u drugima.

Dogodi li se, ne dao Bog, da između dviju sestara po riječi ili znaku dođe do prigode za smutnju ili sablazan, neka se ona koja je prouzročila smutnju odmah, prije nego što pred Gospodinom prikaže dar svoje molitve, ne samo ponizno baci pred noge drugoj moleći je za oproštenje, nego neka je ponizno zamoli da je zagovara kod Gospodina da bi joj oprostio. A ona, imajući na pameti Gospodinove riječi: »Ako od srca ne oprostite, neće ni vaš nebeski Otac oprostiti vama«, neka svojoj sestri velikodušno oprosti svu nanesenu joj uvredu.

Neka se vanjske sestre ne zadržavaju dugo izvan samostana, nego samo ako to iziskuje očita potreba. Neka se ponašaju čedno i neka govore malo da uzmognu uvijek poticati na dobro one koji ih promatraju. I neka se budno čuvaju da ne bi s kim imale sumnjivih veza ili kakvih razgovora. I neka ne kumuju ni muškim ni ženskim osobama da ne bi zbog toga nastalo govorkanje ili smutnja.

Neka se ne usude u samostan donositi svjetovne vijesti. Strogo im se zabranjuje da o onome što se unutra govori ili radi ništa ne pripovijedaju izvan samostana što bi moglo prouzročiti kakvu sablazan. Ako koja u ovim dvjema stvarima lakoumno pogriješi, neka joj opatica prema svojoj razboritosti milosrdno

naloži pokoru. Ako bi koja griješila iz zle navike, neka joj opatica dogovorno sa savjetnicama naloži pokoru prema kakvoći krivnje.

X. poglavlje
Opominjanje i popravljanje sestara

Neka opatica opominje i pohađa svoje sestre i neka ih ponizno i s ljubavlju popravlja. Neka im ništa ne zapovijeda što bi bilo protiv njihove duše i oblika našega života. Sestre podložnice neka budu svjesne da su se poradi Boga odrekle svoje vlastite volje. Zato su se strogo dužne pokoravati svojim opaticama u svemu što su Gospodinu obećale obdržavati, a što se ne protivi duši i našem zavjetovanju.

Nek opatica bude s njima tako povjerljiva da s njom mognu razgovarati i općiti kao gospodarice sa svojom sluškinjom. Tako, naime, mora biti, jer je opatica sluškinja sviju sestara.

Upozoravam i opominjem u Gospodinu Isusu Kristu da se sestre čuvaju svake oholosti, isprazne slave, zavisti, lakomosti, brige i skrbi za ovaj svijet, ogovaranja i mrmljanja, nesloge i razdora. Neka se, naprotiv, brinu kako bi uvijek sačuvale jedinstvo međusobne ljubavi koja je vez savršenstva.

Neobrazovane neka ne teže za obrazovanošću, nego neka nastoje oko onoga što nadasve moraju željeti, naime, da imaju duh Gospodnji i njegovo sveto djelovanje, da mu se uvijek mole čistim srcem te budu ponizne, strpljive u nevolji i bolesti i da ljube one koji nas progone, kude i potvaraju, jer Gospodin kaže: »Blago onima koji trpe progonstvo poradi pravde, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. A tko ustraje do kraja, taj će se spasiti.«

XI. poglavlje
Čuvanje klauzure

Vratarica neka bude ozbiljna vladanja i razborita te neka bude prikladne dobi. Danju neka boravi ondje u otvorenoj sobici bez vrata. Neka joj se dodijeli

sposobna pomagačica koja će je, kad ustreba, zamijeniti u svemu.

Dvokrilna vrata neka budu dobro zatvorena dvjema željeznim ključanicama i prijevornicama. Noću neka se zaključaju s dva ključa, jedan od njih neka ima vratarica, a drugi opatica. Danju neka se nipošto ne ostave bez nadzora i neka budu dobro zaključana jednim ključem.

Neka najpomnije paze i neka se brinu da vrata ne budu nikada otvorena, osim kad je potrebno, i to što je moguće kraće. Ako bi tko htio ući, neka se nipošto ne otvaraju, nego samo onomu komu dopusti sv. Otac Papa ili naš gospodin kardinal. Sestre neka ne dopuste nikome ući u samostan prije sunčeva izlaska i neka ne dopuste da itko ostane unutra poslije sunčeva zalaska, osim ako to zahtijeva očevidan, razuman i neukloniv razlog.

Bude li kojem biskupu dopušteno da unutra služi misu, ili da blagoslovi opaticu, ili da posveti koju sestru za redovnicu, ili poradi kojega drugog razloga, neka se zadovolji sa što manje ozbiljnih pratilaca i poslužitelja. Kad ustreba da neki uđu u samostan i obave kakav posao, neka opatica tada brižno kod vrata postavi prikladnu osobu koja će otvoriti samo onima koji su određeni za posao, a ne drugima.

Neka sestre vrlo pomno paze da ih tada oni koji ulaze ne bi vidjeli.

XII. poglavlje

Vizitator, kapelan i kardinal-pokrovitelj

Naš vizitator neka uvijek bude iz Reda male braće prema nahođenju i odredbi našega kardinala. Neka bude takav da bude dobro poznata i njegova čestitost i ponašanje. Njegova će biti dužnost: kako u glavi, tako u udovima popravljati počinjene prekršaje protiv oblika našega života. Neka stoji na vidljivome mjestu, da ga drugi mogu vidjeti i da mogne s više njih i sa svakom pojedinom govoriti o onome što se odnosi na vizitaciju, kako mu se bude činilo zgodnijim.

Kao što smo do sada za zaštitu svoga siromaštva uvijek imale kapelana s jednim pratiocem klerikom od gore spomenutoga Reda male braće koji je na dobru glasu, mudar i razborit, i dva brata laika koji su ljubitelji sveta života i čestitosti, molimo, kao što smo uvijek milostivo imale od spomenutoga Reda male braće, da nam to isti taj Red dade kao milost za potporu našem siromaštvu, iz ljubavi prema Bogu i blaženom Franji.

Kapelanu nije slobodno ulaziti u samostan bez pratioca. Kad uđu, nek budu na vidljivu mjestu da uzmognu uvijek jedan drugoga vidjeti i drugi njih. Slobodno im je unići radi ispovijedanja bolesnica koje ne bi mogle ići u govornicu, radi njihova pričešćivanja, radi bolesničkog pomazanja i preporuke duše.

Prema opatičinu sudu mogu potrebne i prikladne osobe ući u samostan radi opijela i svečane mrtvačke mise, radi kopanja ili otvaranja groba ili također radi preuređivanja.

Sestre su osim toga strogo obvezane da za svoga upravitelja, pokrovitelja i popravitelja imaju uvijek onoga od kardinala svete Rimske Crkve kojega gospodin papa odredi za malu braću, da uvijek pokorne i podložne nogama iste sv. Crkve, stalne u katoličkoj vjeri, dovijeka obdržavamo siromaštvo i poniznost Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke i sv. evanđelje, što smo čvrsto obećale. Amen.

Dano u Perugi, 16. rujna, desete godine pontifikata gospodina pape Inocenta IV.[31]

Nijednome čovjeku neka nipošto ne bude slobodno ovu ispravu naše potvrde obeskrijepiti ili joj se drsko usprotiviti. Tko bi se ipak usudio to pokušati, neka zna da će na sebe navući nemilost svemogućega Boga i njegovih blaženih apostola Petra i Pavla.

Dano u Asizu 9. kolovoza, jedanaeste godine našega pontifikata.[32]

---

31) To je bilo g. 1252. Tim svršava isprava kojom je kardinal Rajnald potvrdio Pravilo sv. Klare.
32) Ovo je svršetak Bule pape Inocenta IV, a bilo je to g. 1253.

Oporuka sv. Klare

Uvodne napomene

Kao što je sv. Franjo napisao duhovnu oporuku svojim duhovnim sinovima — franjevcima, tako je i sv. Klara ostavila sličnu oporuku svojim duhovnim kćerima — klarisama. Između Klarine i Franjine oporuke postoji velika sličnost s obzirom na sadržaj, ali je Klara u svojoj oporuci na poseban način naglasila slijedeće misli:

— neka evanđeosko siromaštvo njezinim duhovnim kćerima bude najveća svetinja i jedina baština;

— neka njezin Red bude najtješnje prislonjen uz Red male braće.

Klara sv. Franju naziva i smatra osnivačem svoga Reda, njegovim sadiocem i pomagačem. Kad ona to naglašava, služi se izrazima: »fundator, plantator, adiutor« (osnivač, sadilac, pomagač). Klara sebe smatra samo Franjinom sićušnom biljčicom, sadnicom; ona je u Franjinim rukama samo »plantula« (biljčica) ili »plantuncula« — (sićušna biljčica) i ništa više.

Izvornik ove Oporuke nije sačuvan. Tekst koji imamo potječe od Luke Waddinga, a on ne navodi odakle je uzeo i gdje je našao taj jedini sačuvani prijepis.

Dosadašnja predaja kao i sadržaj Oporuke neosporno svjedoče da je sv. Klara nedvojbena auktorica ovoga spisa. Mnogi klariški samostani svakoga petka čitaju ovu Oporuku kod zajedničkoga stola kao što braća franjevci običavaju čitati Oporuku sv. Franje.

U Ime Gospodnje. Amen.

1. Među ostalim dobročinstvima koja smo od svog darovatelja, Oca milosrđa, primile i danomice primamo, dužne smo zato njemu preslavnome sve više zahvaljivati. Veliko je naše zvanje, a što je ono savršenije i veće to mu više dugujemo. Zato kaže Apostol: »Upoznaj svoje zvanje!« (usp. 1 Kor 1, 26). Sin Božji nam je postao put što nam ga je riječju i primjerom pokazao i naučio nas blaženi naš Otac Franjo, njegov istiniti ljubitelj i nasljedovatelj.

2. Zato, ljubljene sestre, moramo promatrati neizmjerna Božja dobročinstva koja su nam dana. No, između ostaloga promatrajmo ona koja se udostojao izvesti u nama po svom ljubljenom sluzi, našem Ocu blaženom Franji, ne samo nakon našeg obraćenja, nego i onda dok još bijasmo u ispraznosti svijeta. Kad je, naime, sam Svetac, dok još nije imao ni braće ni drugova, nekako odmah nakon svog obraćenja, popravljao crkvu sv. Damjana — gdje je, posvema obuzet božanskom utjehom, bio potaknut da sasvim napusti svijet — ispunjen velikom radošću i prosvjetljenjem Duha Svetoga o nama prorekao što je Gospodin poslije ispunio. Tada se on, naime, uspeo na zid spomenute crkve te je nekim siromasima, koji su boravili ondje u blizini, povišenim glasom rekao francuskim jezikom: »Dođite i pomozite mi u izgradnji samostana sv. Damjana, jer će tu jednom boraviti gospođe, čiji će častan i svet način života proslaviti našega nebeskog Oca u cijeloj njegovoj svetoj Crkvi.«

3. U ovome, dakle, možemo gledati preobilje Božje dobrostivosti prema nama; poradi obilja svoga milosrđa i ljubavi prema nama Bog se udostojao to reći po ovom Svecu. Ali preblaženi Otac nije to prorekao samo o nama nego i o drugima koje će doći po svetom zvanju kojim nas je Gospodin pozvao.

S kolikom zato brižljivošću i s kolikim nastojanjem duše i tijela moramo opsluživati Božje zapovijedi i zapovijedi svog Oca, da bismo mu uz Gospodinovu pomoć vratile umnožen talenat. Sam nas Gospodin, naime, nije postavio da budemo uzor i zrcalo samo drugima, nego i našim sestrama, koje je Gospodin pozvao u naše zvanje, da i one budu zrcalo i primjer onima koji borave u svijetu. Kad nas je, dakle, pozvao za tako velike stvari, da bi se u nama mogle ogledati one koje drugima služe kao primjer i zrcalo, dužne smo mnogo blagoslivljati i veličati Gospodina i još se više moramo bodriti na to da nismo činile dobro. Zbog toga ćemo, budemo li na spomenuti način živjele, drugima pružati izvrstan primjer, a za vrlo kratkotrajan napor ćemo steći nagradu vječnoga blaženstva.

4. Pošto se svevišnji nebeski Otac po svome milosrđu udostojao prosvijetliti moje srce, te sam po primjeru i nauci preblaženoga našeg Oca Franje činila pokoru, malo poslije njegova obraćenja sam mu zajedno s nekolicinom sestara, koje mi je Gospodin dao malo poslije mog obraćenja, svojevoljno obećala poslušnost, kao što nam je Gospodin po njegovu hvalevrijednom životu i nauci dao svjetlo svoje milosti. A kad je blaženi Franjo opazio da smo slabašne i nejake, ali da ipak ne izbjegavamo nikakvu oskudicu, napor, nevolju ili omalovažavanje i prezir svijeta, nego smo, štoviše, po primjeru Sveca i njegove braće, smatrale to velikom ugodnošću, kao što su on sam i njegova braća češće ustanovili, mnogo se radovao u Gospodinu. Potaknut samilošću prema nama, obvezao se da će se uvijek i sam i po svom Redu marljivo brinuti i posebno skrbiti za nas kao i za svoju braću.

I tako smo po volji Gospodinovoj i po volji preblaženoga našeg Oca Franje otišle k crkvi sv. Damjana, da ondje boravimo. Kad nas je za kratko vrijeme ondje Gospodin po svom milosrđu i milosti umnožio, da bi se ispunilo što je Gospodin po svom Svecu pretskazao, samo smo kratko vrijeme boravile na drugome mjestu.

5. Iza toga nam je propisao oblik života, a napose da uvijek ustrajemo u svetom siromaštvu. I nije se zadovoljio da nas samo za života potiče mnogim govorima i primjerima na ljubav prema svetom siro-

maštvu i na njegovo opsluživanje, nego nam je, štoviše, dao i više spisa, da se ne bismo nakon njegove smrti nipošto udaljile od siromaštva, kao što se ni Sin Božji, dok je živio na svijetu, nije htio od svetoga siromaštva nikada udaljiti. Ni preblaženi se naš Otac Franjo, slijedeći njegove stope, nije htio nipošto udaljiti od njegova svetog siromaštva, što ga je i sam sa svojom braćom izabrao dok bijaše živ.

6. Zato, dok ja Klara, službenica Krista i siromašnih sestara samostana sv. Damjana, iako nevrijedna, i biljčica svetog Oca, s drugim svojim sestrama promatram naš uzvišeni poziv i zapovijed tolikog Oca, i nestalnost drugih, koje smo se za sebe bojale nakon smrti našega svetog Oca Franje, koji bijaše naš stup, iza Boga jedina utjeha i potporanj, uvijek smo se nanovo obvezivale našoj gospođi presvetoj Neimaštini, da se nakon moje smrti ne bi sestre sadašnje i buduće od nje htjele udaljiti. I kao što sam ja uvijek zauzeto i brižljivo opsluživala sveto siromaštvo što ga obećasmo Gospodinu i našem svetom Ocu Franji, i kao što sam nastojala da ga i druge opslužuju, tako su ga dužne opsluživati i one koje će mene naslijediti u službi i nastojati da ga i druge opslužuju. Štoviše, zabrinuta za što veću sigurnost, od gospodina sam pape Inocenta, u čije smo vrijeme započele, i od njegovih drugih nasljednika zamolila da naše zavjetovanje najsvetijega siromaštva, što ga svom Ocu obećasmo, utvrde svojim povlasticama, da se ni u koje vrijeme ne bismo nipošto od njega udaljile.

7. Zato, klečeći na koljenima, klanjajući se dušom i tijelom, sve svoje sestre, sadašnje i buduće, preporučujem svetoj Majci Rimskoj Crkvi, vrhovnom svećeniku, a napose gospodinu kardinalu koji je dodijeljen Redu male braće i nama, da iz ljubavi prema onom Gospodinu koji je kao siromašan bio položen u jasle, na svijetu živio siromašan i na križu ostao gol, da svome malom stadu, što ga je svevišnji Otac po riječi i primjeru blaženog Oca Franje podigao u svojoj svetoj Crkvi, po nasljedovanju siromaštva i poniznosti svoga ljubljenog Sina i njegove slavne Djevice Majke, uvijek dade da se opslužuje sveto siromaštvo koje obećasmo Bogu i svom preblaženom Ocu Franji, i neka ih se u njemu uvijek udostoji podupirati i sačuvati.

I kao što nam je Gospodin dao našega preblaženog Oca Franju za osnivača, sadioca i pomagača u Kristovoj službi i u onome što obećasmo Bogu i samom našem Ocu, koji se također za života uvijek riječju i djelom brinuo kako bi oplemenio i unaprijedio nas, svoju biljčicu, tako preporučujem i svoje ostale sestre, sadašnje i buduće, nasljedniku našega blaženog Oca Franje i cijelome Redu, da nam uvijek pomažu napredovati prema boljem i služiti Bogu, a napose da što bolje opslužujemo najsvetije siromaštvo.

8. A ako bi se kada dogodilo da spomenute sestre ostave navedeno mjesto i da se presele drugamo, jednako su dužne opsluživati spomenuti oblik siromaštva koje obećasmo Bogu i našem preblaženom Ocu Franji, gdje god budu nakon moje smrti. Uvijek neka se brine i skrbi, kako ona koja će preuzeti moju službu, tako i druge sestre, da uza spomenuto mjesto pribave ili prime onoliko zemljišta koliko bude prijeko potrebno za vrt u svrhu uzgajanja povrća. Bude li, međutim, kadgod potrebno poradi pristojnosti i odijeljenosti samostana da samostan i izvan ograde ima nešto zemljišta, neka ne dopuste nabaviti više nego samo onoliko koliko zahtijeva krajnja potreba. A ta zemlja neka se uopće ne obrađuje niti ne zasijava, nego neka uvijek ostane jalova i neobrađena.

9. Opominjem i u Gospodinu Isusu Kristu potičem sve svoje sadašnje i buduće sestre da uvijek nastoje nasljedovati put svete jednostavnosti, poniznosti i siromaštva i da provode čestit i svet život, kako nas je od početka našeg obraćenja Kristu poučavao naš blaženi Otac Franjo. Zato neka sestre, ne po našim zaslugama nego jedino po milosti i milosrđu Darovatelja koji je Otac milosrđa (2 Kor 1, 3), uvijek šire miris dobra glasa, kako među onima koji su daleko, tako i među onima koji su blizu.

I dok se uzajamno ljubite Kristovom ljubavlju, djelima pokazujte izvana ljubav koju imate u sebi, da bi sestre, poticane tim primjerom, uvijek rasle u Božjoj ljubavi i da bi se međusobno ljubile.

10. Molim također onu koja će biti u poglavarskoj službi sestara da većma nastoji biti ispred drugih krepostima i svetošću života negoli službom, da je

sestre tako, poticane njezinim primjerom, ne bi slušale samo poradi njezine službe, nego većma iz ljubavi. Prema svojim sestrama neka bude obzirna i brižljiva kao što je dobra majka prema svojim kćerima. Neka im napose prema potrebama svake pojedine, koje će joj Gospodin dati, nastoji izilaziti im u susret. Isto tako neka bude dobrostiva i prijazna da joj mognu s povjerenjem očitovati svoje potrebe i k njoj s pouzdanjem doći svakoga časa, kako se bude činilo zgodnim njima samima i njihovim sestrama.

Sestre podložnice neka imaju na pameti da su se poradi Boga odrekle svoje volje. Zato hoću da slušaju svoju majku kao što su svojevoljno obećale Gospodinu, da bi majka, promatrajući njihovu ljubav, poniznost i jedinstvo, što ga međusobno podržavaju, svaki teret svoje službe lakše podnosila. Što je tegotno i gorko, poradi njihova sveta života će joj se pretvoriti u slast.

11. Budući da je uzak put i uska staza, a tijesna vrata kroz koja se ide i ulazi u život, malo je onih koji kroz njih ulaze i prolaze. Iako ima nekih koji neko vrijeme idu tim putem, vrlo ih je malo koji na njemu ustraju. Blago onima kojima je dano da njime idu i ustraju do svršetka!

Pazimo, dakle, ukoliko smo išle Gospodinovim putem, da svojom krivnjom, nemarnošću i neznanjem nipošto nakon nekog vremena ne zastranimo, da ne bismo toliko Gospodinu i njegovoj Djevici Majci, našem blaženom Ocu Franji i kako slavnoj tako i borbenoj Crkvi nanijele nepravdu. Stoji, naime, napisano: »Neka budu prokleti koji se udaljuju od tvojih zapovijedi!« (Ps 118, 21).

Zato prigibam svoja koljena pred Ocem Gospodina našega Isusa Krista (Ef 3, 14), uz pomoć zasluga slavne Djevice svete Marije, njegove Majke, i blaženoga našeg Oca Franje i sviju svetih, da sâm Gospodin, koji je dao dobar početak, dade da uvijek napredujemo i da konačno ustrajemo. Amen.

12. Ovaj spis ostavljam vama, svojim dragim i ljubljenim sestrama, sadašnjima i budućima, kao znak Gospodinova blagoslova i blagoslova preblaženoga našeg Oca Franje te blagoslova vaše Majke i službenice.

Pisma sv. Klare

Uvodne napomene

Sačuvano je samo pet Klarinih pisama koja su došla do nas. Četiri je upravila kao odgovor na pisma što joj ih je pisala bl. Agneza Praška, ali ta Agnezina pisma nisu sačuvana. Peto je upravila sestri Ermentrudi iz Brugge-a.

1. Agneza Praška bila je kći češkoga kralja Otokara I. (1197—1230) i kraljice Konstancije Ugarske. Bila je još dijete kad su je po ondašnjem običaju zaručili s kraljem Henrikom VII, sinom cara Fridriha II. Kad se, međutim, Henrik oženio Margaretom, kćerkom austrijskoga vojvode Leopolda, Agneza je odlučila da se neće udavati.

Kad su prvi franjevci 1232. prispjeli u Češku, Agneza je od njih saznala za sv. Franju i za sv. Klaru. Papa Grgur IX. je na njezinu molbu 1233. godine iz Tridenta poslao u Prag prve klarise. Agneza im je podigla samostan i stupila u njihovu redovničku zajednicu s još sedam djevojaka velikaškoga podrijetla. Ta je zajednica postavila sebi kao ideal: ostvariti redovnički život jednak onome što su ga provodile Klara i njezine »siromašne gospođe« u Sv. Damjanu kraj Asiza. I Agneza je vodila oštru borbu za što veću strogost redovničkoga života i za evanđeosko siromaštvo. Umrla je 1282. Franjevački je red štuje kao blaženicu.

Sačuvana su četiri Klarina pisma Agnezi. Ne zna se da li ih je bilo više. Ta pisma nisu datirana, nego je povijesnom metodom utvrđeno, kada su otprilike mogla biti napisana.

Prvo je pismo napisano dok Agneza još nije bila redovnica, a ostala su joj napisana i upravljena kao redovnici. Od Klare je tražila i molila da joj pruži upute i savjete, kako da sa svojim sestrama ostvari evanđeoski ideal napose s obzirom na evanđeosko siromaštvo.

Tako možemo otprilike ustanoviti da su ta četiri pisma nastala u razdoblju od 1234. do 1253.

* * *

2. Sestra Ermentruda iz Brugge-a (zapadna Flandrija u Belgiji) je malo poznata. Luka Wadding u svojim Analima o njoj piše dosta opširno, ali njegov izvještaj ima karakter pobožne legende. — Od njega saznajemo da je Ermentruda rodom iz Kölna. Bila je plemenita roda i vrlo lijepa, a osim toga i vrlo pobožna. Tražila je način i mjesto kako bi mogla služiti Gospodinu što slobodnije, da svijetu ostane nepoznata, a poznata samo Bogu. Oko godine 1240. je po Božjem nadahnuću napustila svoju domovinu i poduzela veliko putovanje po svijetu, dok nije konačno prispjela u Brugge, u današnjoj Belgiji. Odmah joj se u početku pridružila neka pobožna djevica imenom Sapijencija. Nastanila se u nekom starom samotištu i počela provoditi život molitve, samozataje, dobrih djela i trapnje. Oko nje se ubrzo okupio veći broj bogoljubnih djevica i udovica. Na putu kršćanske savršenosti im je bila uzorom i voditeljicom, ali nije imala u planu osnovati novu redovničku ustanovu. Ubrzo je dočula za Klaru Asišku i za njezinu redovničku zajednicu kod Sv. Damjana kraj Asiza i oduševila se za redovnički oblik života što ga je Klara ondje provodila sa svojim »siromašnim gospođama«.

Prema izvještaju Luke Waddinga, Ermentruda se na mističan način povezala s Klarom: molila se Gospodinu da joj očituje svoju volju i pokaže put kojim joj je dalje ići. I Gospodin ju je uslišao. »Objavio joj je — kaže Wadding — da nasljeduje djevicu Klaru Asišku o kojoj je do nje već dopro dobar glas.« U nastavku Wadding pripovijeda da je Klara »u duhu vidjela Ermentrudu te ju je kao Bogu dragu uzljubila«.[33]

---

33) L. Wadding, *Annales* — Tom. IV, pag. 90.

Pošto se Ermentruda na ovako neobičan način upoznala i povezala s Klarom, odlučila je hodočastiti najprije u Rim, a zatim u Asiz sa željom da se s Klarom vidi i porazgovori. Do toga tako žuđenog sastanka nije došlo, jer je Klara u vrijeme Ermentrudina boravka u Rimu blaženo preminula.

Wadding u već spomenutom izvještaju spominje dva pisma što ih je Klara pisala Ermentrudi. On tih pisama ne donosi u izvornom obliku, nego u obliku pisma donosi neke vrsti parafrazu, sadržaj obadvaju Klarinih pisama. Za to pismo M. Fassbinder kaže da se u njemu nalaze »bitno iste misli kao i u ostalim Klarinim pismima«. Budući da se u Waddinga ne radi o Klarinu izvornom tekstu, I. Omaechevarria ga ne donosi u svojoj knjizi **Escritos de Santa Clara** na latinskom, kao što donosi ostala pisma, nego samo u španjolskom prijevodu. — I. Boccali, međutim, u svojoj knjizi **Textus opusculorum S. Francisci et S. Clarae Assisiensium** donosi spomenuti Waddingov tekst i prema njemu je načinjen ovaj naš prijevod.

Ermentruda je prigodom boravka u Rimu bila u audijenciji kod pape Aleksandra IV. koji je odobrio da u svoju zajednicu pobožnih udovica i djevica uvede redovnički oblik života po uzoru života kakav je provodila sv. Klara sa svojim sestrama u Sv. Damjanu. Nakon toga je u onom dijelu Evrope podigla cijeli niz klariških samostana u Belgiji, Francuskoj i Njemačkoj.

Ne zna se ni gdje je ni kada umrla. Wadding kaže kratko: »Obiit incerto loco ac tempore.« No, to je u svakom slučaju moralo biti najmanje deset do petnaest godina nakon smrti sv. Klare, koja je umrla 1253.

Prvo pismo sv. Klare

bl. Agnezi Praškoj

Časnoj i svetoj djevici, gospođi Agnezi, kćeri preuzvišenog i presvijetlog kralja Češke, Klara, nevrijedna službenica Isusa Krista i beskorisna sluškinja zatvorenih gospođa samostana svetog Damjana, njezina posvuda podložnica i službenica koja se u svakom pogledu s posebnim štovanjem preporučuje da bi se domogla slave vječne sreće.

Slušajući vijesti o vašem svetom ponašanju i o vašem nadasve čestitom životu koje nisu prispjele samo do mene, nego su se, što je hvalevrijedno, raširile po cijelom svijetu, mnogo se radujem u Gospodinu i kličem. Ne želim se zbog toga radovati samo ja, nego to hoće svi koji služe i žele služiti Isusu Kristu. Osim ostalog ste sjaja, časti i svjetovnog dostojanstva mogli uživati i u tome što ste se s izvanrednom svečanošću zakonito zaručili sa slavnim carem, kao što je dolikovalo vašem i njegovu dostojanstvu. Sve ste to odbacili, te ste radije cijelom dušom i žarom srca izabrali presveto siromaštvo i tjelesnu bijedu. Prigrlili ste Zaručnika plemenitijega roda, Gospodina Isusa Krista, koji će vaše djevičanstvo uvijek čuvati netaknutim i nepovrijeđenim.

Dok njega ljubite, čisti ste; kad se njega dotaknete, postajete čistija; kad ga primite, djevica ste. Njegova je snaga jača, velikodušnost uzvišenija; njegov je pogled ljepši, ljubav slađa i sva ljupkost otmjenija. Njegovim ste zagrljajima već obuzeti, on je vaše grudi uresio dragim kamenjem i vaše uši ukrasio neprocjenjivim biserjem; i svu vas je obasuo blistavim i sjajnim draguljima te vas okrunio zlatnom krunom u kojoj se ističe znak svetosti.

Zato, predraga sestro, još više, nadasve štovana gospodo, jer ste i zaručnica, i majka, i sestra Gospodina moga Isusa Krista, obilježena blistavim stijegom nepovrediva djevičanstva i presvetog siromaštva, budite odlučni u svetoj službi koju započeste žarkom željom prema siromašnom Propetom, koji je za sve nas podnio muku križa, izbavio nas ispod vlasti kneza tmine, čijim smo okovima bili sapeti, a on nas je pomirio s Bogom Ocem.

O blažena li siromaštva, koje onima koji ga ljube i prigrle, pruža vječno bogatstvo! — O svetoga li siromaštva za koje Bog obećaje nebesko kraljevstvo onima koji siromaštvo posjeduju i koji ga žele! Daje im se vječna slava i, bez sumnje, blaženi život. — O dragog li siromaštva, kojeg se Gospodin Isus Krist — koji je nebom i zemljom upravljao i upravlja, koji je, štoviše, rekao, te postadoše — udostojao prigrliti većma negoli drugo!

Rekao je, naime, da lisice imaju jazbine i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji, tj. Krist, nema gdje bi naslonio glavu (Mt 8, 20), nego je prignuvši glavu, predao duh (Iv 19, 30).

Ako se, dakle, tolik i takav Gospodin, došavši u djevičansko krilo, htio na svijetu pojaviti kao prezren, bijedan i siromašan, da bi ljudi, koji bijahu vrlo bijedni i siromašni, podnoseći pretešku oskudicu nebeske hrane, po njemu postali bogati posjedovanjem nebeskoga kraljevstva, zanosno kličite i radujte se ispunjeni silnom radošću i duhovnim veseljem, jer, kad vam je većma omilio prezir svijeta negoli časti, siromaštvo negoli vremenito bogatstvo, i kad vam je više stalo do blaga sakrivenoga na nebu, negoli do onoga na zemlji, gdje ga ne izjeda ni rđa niti ga uništava moljac, a ne iskapaju ga ni kradljivci niti ga kradu (usp. Mt 6, 20), vaše je preobilno blago na nebesima i časno ste zaslužili zvati se sestrom, zaručnicom i majkom Sina svevišnjega Oca i slavne Djevice (usp. Mt 12, 50).

Čvrsto sam uvjerena da ste znali kako Gospodin obećaje i daruje nebesko kraljevstvo siromasima (usp. Mt 5, 3); jer dok se ljubi stvar vremenita, gubi se plod ljubavi. Nije moguće služiti Bogu i mamoni, jer: ili

će jedan biti ljubljen, a drugi mržen; ili će se jednome služiti, a drugi će biti preziran (usp. Mt 6, 24). Spoznali ste da se onaj koji je obučen ne može boriti s golim, jer obučeni, koji ima za što ga se može uhvatiti, brzo bude bačen na zemlju; i da nitko ne može biti slavan ovdje na svijetu i ondje s Kristom kraljevati; i da će deva prije proći kroz igline ušice nego što će bogataš unići u nebesko kraljevstvo (usp. 19, 24). Poradi toga ste, naime, odbacili odjeću, vremenito bogatstvo, da uopće ne biste mogli podleći onome s kim se borite, da biste uskim putem i kroz tijesna vrata mogli unići u nebesko kraljevstvo (usp. Mt 7, 13, 14).

Velike li zaista i hvalevrijedne li zamjene: ostaviti vremenito poradi vječnoga, dobiti nebesko za zemaljsko, za jedno primiti stostruko te zauvijek posjedovati blažen život.

Zato, koliko mogu, vašu uzvišenost i svetost smjerno molim poniznom molbom za ljubav Kristovu da biste se utvrdili u njegovoj svetoj službi, da biste rasli od dobra na bolje, da biste napredovali iz kreposti u krepost, da bi vam se onaj kome svom željom svoga srca služite udostojao udijeliti željenu nagradu.

Također vas, koliko mogu, zaklinjem u Gospodinu da biste mene svoju službenicu, iako beskorisnu, i naše ostale pobožne sestre, koje sa mnom borave u samostanu, uključili u svoje svete molitve, kako bismo pomoću njih mogle zavrijediti milosrđe Isusa Krista, pa da bismo zajedno s vama zavrijedile uživati vječno gledanje.

Ostajte zdravo i molite za mene!

Drugo pismo sv. Klare bl. Agnezi Praškoj

Kćeri Kralja nad kraljevima, službenici Gospodara nad gospodarima, nadasve vrijednoj zaručnici Isusa Krista i zato nadasve plemenitoj kraljici, gospođi A g n e z i, K l a r a, beskorisna i nevrijedna sluškinja siromašnih gospođa, pozdrav i da uvijek živi u najvećem siromaštvu!

Zahvaljujem djelitelju milosti od koga, kako vjerujemo, proistječe svaki dobri dar i svaki savršeni poklon (Jak 1, 17), što te je uresio tolikim krepostima i nakitio znakovima tolika savršenstva da si, postavši ljubljenom nasljedovateljicom savršenog Oca, zavrijedila biti savršena da njegove oči ne bi na tebi vidjele ništa nesavršeno.

To je ona savršenost zbog koje će te sam Kralj sebi pridružiti u nebeskoj ložnici, gdje slavan sjedi na zvjezdanom prijestolju, jer si omalovažila najveće kraljevsko dostojanstvo i malo vrijednu ponudu vladarskoga braka. Postala si revniteljicom presvetoga siromaštva, u duhu si velike poniznosti i najvatrenije ljubavi prionula uza stope onoga s kim si zavrijedila biti zaručena.

Budući da si natovarena krepostima, poštedjet ću te od obilja riječi, jer te ne želim opterećivati suvišnim riječima, iako ti se ništa od ovoga, što bi ti moglo pružiti neku utjehu, ne čini suvišnim. No, jer je jedno potrebno (usp. Lk 10, 42), zaklinjem te i opominjem ljubavlju onoga komu si se prikazala kao sveta i ugodna žrtva, da poput druge Rahele, imajući na pameti svoju odluku, uvijek imaš pred očima kao svoje načelo: Što držiš, drži čvrsto; što radiš, radi i ne popuštaj, nego žuri žustrom trkom, lakim korakom, slobodnim nogama, da se tvoja stopala ni ne dotiču prašine. Sigurna, radosna i vedra oprezno stupaj stazom blaženstva. Ne vjeruj nikome, ne pristaj ni uz koga, tko bi te od ove odluke htio odvratiti, tko bi ti na put stavio prepreku da u onom savršenstvu, u koje te je pozvao Duh Gospodnji, ne ispuniš svoje zavjete Svevišnjemu (usp. Ps 48, 14).

A u ovome, da bi putem Gospodinovih zapovijedi išla sigurnije, slijedi savjet našega časnog oca brata Ilije, generalnog ministra. To pretpostavi savjetima drugih i neka ti bude draže od svakoga drugog dara.

Ako ti tko rekne što drugo ili ti prišapne nešto drugo što bi sprečavalo tvoje savršenstvo, što je protivno božanskom pozivu, iako takva moraš poštivati, ipak nemoj slijediti njegov savjet, nego kao siromašna djevica prigrli siromašnoga Krista.

Gledaj onoga koji je poradi tebe postao prezren i slijedi ga, jer si na ovome svijetu postala prezrena poradi njega. Nadasve plemenita kraljice, motri, gledaj, promatraj sa željom kako bi nasljedovala svoga Zaručnika, najljepšega od ljudskih sinova (usp. Ps 44, 3), koji je radi tvoga spasenja postao najbjedniji od ljudi, prezren, isprebijan i cijelo mu tijelo bilo izbičevano. Promatraj ga kako u tjeskobi križa umire.

Budeš li s njim zajedno trpjela, zajedno ćeš i kraljevati; budeš li s njim zajedno snosila boli, zajedno ćeš se s njim i radovati; budeš li zajedno s njim na križu boli umirala, s njim ćeš u blistavoj haljini svetih posjedovati nebesko prebivalište i ime će ti biti upisano u knjizi života (usp. Otk 3, 5), i bit će slavno među ljudima.

Poradi toga ćeš dovijeka i u vijeke vjekova za zemaljske i prolazne stvari biti dionicom nebeskoga kraljevstva; bit ćeš dionica vječnih dobara umjesto raspadljivih i živjet ćeš u vijeke vjekova.

Ostani zdravo, predraga sestro i gospođo, poradi Gospodina, svoga Zaručnika. I mene s mojim sestrama, koje se radujemo s dobara Gospodinovih što ih on svojom milošću izvodi u tebi, nastoj preporučivati u svojim pobožnim molitvama. Mnogo nas preporuči i svojim sestrama.

Treće pismo sv. Klare bl. Agnezi Praškoj

Svojoj u Kristu prečasnoj gospođi i više od sviju smrtnika ljubljenoj sestri Agnezi, kćeri presvijetloga kralja Češke, a sada sestri i zaručnici svevišnjega nebeskoga Kralja, Klara, najponiznija i nedostojna Kristova službenica i sluškinja siromašnih gospođa, želi radosti spasenja u početniku spasa i što god bi se još bolje moglo zaželjeti!

Dok saznajem za tvoje povoljno zdravlje, za povoljno stanje i dobre uspjehe, da si u započetoj trci za osvajanje nebeske nagrade u dobrim uvjetima, obuzima

me tolika radost i u Gospodinu zanosno kličem, ukoliko čujem i doznajem da u nasljedovanju stopa siromašnoga i poniznog Isusa Krista divno nadopunjaš nedostatke kako moje tako i ostalih sestara.

Mogu se zaista radovati i nitko me ne može lišiti tolike radosti, jer ono, što sam željela pod nebom, već posjedujem. Vidim kako si, potpomagana nekom posebnom divnom odlikom mudrosti iz usta samoga Boga, odlučno i nenadano podmjestila nogu prepredenosti lukavog neprijatelja i oholosti, zatornici ljudske naravi, i taštini koja zaluđuje ljudska srca. Poniznošću, snagom vjere i rukama siromaštva, u polju svijeta i ljudskih srdaca, grliš neusporedivo sakriveno blago, pomoću kojega se kupuje ono po čemu je sve stvoreno iz ničega. U punom ću se smislu poslužiti Apostolovim riječima: smatram te pomagačicom samoga Boga i pridizateljicom palih udova njegova neopisivoga tijela (usp. 1 Kor 3, 9; 6, 15; 12, 25).

Tko bi mi se, dakle, usudio reći neka se ne radujem tako divnim radostima? Stoga se i ti, predraga, uvijek raduj u Gospodinu pa makar te okruživala gorčina i magla, u Kristu predraga gospođo, radosti anđela i kruno sestara. Postavi svoj duh pred zrcalo vječnosti, stavi svoju dušu u sjaj slave, postavi svoje srce pred otisak Božje biti i samu sebe preoblikuj promatranjem slike samoga božanstva, da i sama osjetiš što osjećaju prijatelji, kušajući sakrivenu slast što ju je sam Bog od početka pripravio za svoje ljubitelje. I pošto si posve napustila na ovome lažljivom i smušenom svijetu sve što zapliće svoje slijepe ljubitelje, svim srcem ljubiš onoga koji se posve darovao tvojoj ljubavi, čijoj se ljepoti dive sunce i mjesec, čijim nagradama, njihovoj vrijednosti i veličini nema mjere; spominjem njega, Sina Svevišnjega, koga je rodila Djevica i nakon njegova rođenja ostala djevicom. Priljubi se uz njegovu preslatku Majku koja je rodila takva Sina, koga nisu mogla obuhvatiti nebesa, a ona ga je ipak u malenom prostoru svete utrobe začela i u djevičanskom krilu nosila.

Tko ne bi sa strahom zazirao od zasjeda ljudskoga neprijatelja, koji sjajem prolaznosti i lažnom slavom nastoji uništiti ono što je veće od neba? Ta već je

jasno da je duša vjerna čovjeka, koja je najvrednija od sviju stvorova, po Božjoj milosti veća od neba, jer nebesa s ostalim stvorovima ne mogu obuhvatiti Stvoritelja, a samo mu je vjerna duša prebivalište i sjedište. Ona je to samo po ljubavi koju ne posjeduju bezbožnici. Istina govori ovako: »Tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj i ja ću ga ljubiti; i k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti« (Iv 14, 21, 23).

Kao što ga je, dakle, slavna Djevica nad djevicama nosila tjelesno, tako ga možeš i ti, slijedeći njezine stope, napose poniznost i siromaštvo, u čistom djevičanskom tijelu bez svake sumnje nositi duhovno. Obuhvatit ćeš njega koji obuhvaća tebe i sve ostalo. Posjedovat ćeš ono što ćeš, uspoređeno s ostalim prolaznim stvorovima ovoga svijeta, trajnije posjedovati. Neki se kraljevi i kraljice svijeta, čija se oholost uzdigla do neba a glava im se dotiče oblaka, u tome varaju i na kraju će biti prezreni poput smetišta.

Smatrala sam da tvojoj ljubavi moram odgovoriti ono što si mi već naredila da ti otkrijem: koji su, naime, ono blagdani, koji su možda, kako naslućujem, i tebi na poseban način dragi, na koje bi nas naš preslavni Otac sveti Franjo posebno upozorio s obzirom na promjenu hrane. Tvoja razboritost neka zna da osim slabih i bolesnih — na koje nas je upozorio i naredio nam da s njima postupamo najrazboritije, koliko nam je moguće — nijedna od nas, koja je zdrava i snažna, ne smije jesti nekih drugih jela, nego samo korizmenu hranu, kako u obične dane tako i na blagdane, da svaki dan postimo, izuzevši dane Gospodnje (nedjelje) i blagdan Gospodinova Rođenja (Božić), kada smijemo jesti dva puta dnevno. Četvrtkom se u obično vrijeme pojedinima daje na volju da one, koje neće, ne moraju postiti. Mi zdrave postimo danomice, osim nedjelja i Božića.

Svakog Uskrsa, kao što kaže pismo blaženoga Franje, te na blagdane svete Marije i svetih apostola, isto tako ne moramo postiti, osim ako ti blagdani padnu u petak. I kao što je već rečeno mi, koje smo zdrave i snažne, uvijek blagujemo korizmenu hranu.

Budući da ni naše tijelo nije od mjedi, niti je čvrstoća kamena naša čvrstoća, štoviše, mi smo krhke

i naginjemo na svaku tjelesnu slabost, u Gospodinu te molim i prosim, predraga, da se mudro suspregneš od bilo kakva nerazborita i pretjerana odricanja, na što si se, kako doznajem, dala, da živeći živa slaviš Gospodina, da Gospodinu prikazuješ svoju razumnu službu (usp. Rim 12, 1) i svoju žrtvu uvijek začinjenu solju.

Ostani zdravo u Gospodinu, kao što želim da i sama budem zdrava, te kako mene tako i moje sestre uključi u svoje svete molitve.

Četvrto pismo sv. Klare
bl. Agnezi Praškoj

Polovici svoje duše, i kovčegu svoje posebne srdačne ljubavi, svijetloj kraljici, zaručnici vječnoga Jaganjca Kralja, gospođi Agnezi, svojoj predragoj majci i između sviju ostalih izabranoj kćeri, Klara, nevrijedna službenica i beskorisna sluškinja njegovih službenica, nastanjenih u samostanu sv. Damjana u Asizu, pozdrav sa željom da s ostalim svetim djevicama pred prijestoljem Boga i Jaganjca pjeva novu pjesmu i slijedi Jaganjca, kamo god on pođe (Otk 14, 3, 4)!

Majko i kćeri, zaručnice Kralja svih vjekova, iako ti nisam pisala često kao što to želi tvoja duša, a isto tako i moja, i u neku ruku žudi, nemoj se čuditi i nipošto ne vjeruj da zbog toga u srcu tvoje majke prema tebi plamti manja vatra ljubavi. Ovo je na stvari: to je onemogućeno zbog nedostatka glasnika i zbog poznatih opasnosti putovanja. A ukoliko sada pišem tvojoj ljubavi, radujem se s tobom i kličem u radosti Duha, zaručnice Kristova, jer si poput one druge svete djevice, svete Agneze, na divan način zaručena s Jaganjcem bez ljage, koji oduzima grijehe svijeta (usp. 1 Pet 1, 19; Iv 1, 29), pošto si napustila sve isprazosti ovoga svijeta.

Zaista je sretan onaj komu je dano da se domogne ovoga životnog zajedništva, da svom ljubavlju srca pripada onome čijoj se ljepoti neprestano dive sve blažene nebeske čete, čija ljubav obogaćuje, promatra-

nje osvježuje, dobrota nasićuje, ljubaznost napunja, spominjanje ugodno svijetli, čiji miomiris ponovno oživljuje mrtve i promatranje kojega će učiniti blaženima sve građane nebeskoga Jeruzalema, jer je to sjaj vječne slave, odsjev vječne svjetlosti i zrcalo bez mrlje (usp. Heb 1, 3; Mud 7, 26). Danomice gledaj u ovo zrcalo, kraljice, zaručnice Isusa Krista, i u njemu neprestano promatraj svoje lice, da bi svu sebe iznutra i izvana zaodjenula raznolikim uresima, cvijećem sviju kreposti i isto tako bila ukrašena haljinama, kao što dolikuje kćeri i predragoj zaručnici svevišnjega Kralja! U ovom zrcalu odsijeva blaženo siromaštvo i neizreciva ljubav, kao što to možeš s Božjom milošću promatrati u cijelom zrcalu.

Pogledaj, kažem ti, na početak ovoga zrcala, na siromaštvo položeno u jasle i povijeno u pelene (usp. Lk 2, 12). O, divne li poniznosti, o siromaštva koje zapanjuje! Kralj anđela, Gospodar neba i zemlje, položen je u jasle. U sredini ogledala promatraj poniznost, k tome blaženo siromaštvo, neizbrojive napore i kazne što ih je podnio za otkupljenje ljudskoga roda. Promotri na kraju istoga zrcala neizrecivu ljubav, od koje je na drvetu križa htio umrijeti sramotnijom od svake vrsti smrti.

Zato, kad je samo zrcalo bilo uzdignuto na drvetu križa, prolaznike je upozoravalo što ovdje treba promatrati govoreći: »Svi vi što prolazite putem, pogledajte i vidite, ima li boli, kakva je bol kojom sam ja pogođen!« (Tuž 3, 20).

Odatle se, dakle, neprestano sve jače rasplamsavaj žarom ljubavi, kraljice nebeskoga Kralja!

Dok osim toga budeš promatrala njegove neizrecive radosti, bogatstva i neizrecive časti, od silne želje srca i ljubavi ćeš uzviknuti: »Povuci me za sobom, trčat ćemo za mirisom tvojih pomasti« (Pj 1, 4), nebeski Zaručniče! — Trčat ću, neću sustati, dok me ne uvedeš u odaje vina, dok mi tvoja ljevica ne bude pod glavom i desnica dok me ne zagrli, poljubi me presretnim poljupcem svojih usta! (Pj 2, 4; 2, 6; 1, 2).

Kad se budeš nalazila u ovome promatranju, sjeti se svoje siromašne majke. Znaj da sam sretnu uspo-

menu na tebe neizbrisivo zapisala na pločama svoga srca, jer si mi draža od sviju.

Što da još više reknem? Kad se radi o ljubavi prema tebi, neka tjelesni jezik zašuti; to kazuje i govori samo duhovni jezik. O, blagoslovljena kćeri, budući da tjelesni jezik ne bi nikako mogao potpunije izraziti moju ljubav prema tebi, izriče samo ovo što sam napisala polovično. Molim te da ovo primiš dobrostivo i smjerno i da bar zapaziš majčinski osjećaj ljubavi što ga svakog dana osjećam prema tebi i tvojim kćerima. Njima mnogo preporuči mene i moje u Kristu kćeri. I same se moje kćeri, a naročito vrlo razborita djevica Agneza, naša sestra, koliko mogu, preporučuju tebi i tvojim u Gospodinu sestrama.

Predraga kćeri, ostani zdravo zajedno sa svojim kćerima sve do prijestolja slave Boga velikoga (Tit 12, 13) i molite za nas.

Ovim pismom, koliko mogu, tvojoj ljubavi preporučujem donosioce ovoga pisma, našu predragu braću Amata i Bonagura. Amen.

Pismo sv. Klare Ermentrudi iz Brugge-a

Predragoj sestri Ermentrudi Klara Asiška, ponizna službenica Isusa Krista, spasenje i mir!

Doznala sam, predraga sestro, da si uz pomoć Božje milosti sretno uskočila iz prljavštine svijeta. Zbog toga se radujem i čestitam ti. Osim toga se radujem što sa svojim kćerima odlučno koračaš putovima kreposti.

Budi, predraga, vjerna do smrti onome komu si se obećala. On će te ovjenčati lovor-vijencem života.

Ovaj je naš napor kratkotrajan a nagrada vječna. Buka svijeta koji prolazi poput sjene neka te ne smućuje; neka te ne smućuju ni isprazne slike varavoga svijeta. Zatisni svoje uši pred zviždanjem pakla i hrabro osujećuj njegove podvige. Dragovoljno podnosi štetne

suprotivštine, a nemoj se uznositi zbog uspješnih pothvata. Ovo vjeru iziskuje, a ono je zahtijeva. Što si Bogu zavjetovala, izvršavaj vjerno, a on će te nagraditi.

O, predraga, pogledaj nebo koje nas zove! Nosi križ i slijedi Krista koji ide pred nama; nakon različitih ćemo i mnogih nevolja po njemu unići u njegovu slavu.

Ljubi Boga i Isusa, njegova Sina koji je propet za nas grešnike, i neka u tvojoj duši nikada ne prestane sjećanje na njega. Neprestano razmatraj otajstva križa i tjeskobu Majke što stoji pod križem.

Uvijek moli i bdij (2 Tim 4, 5). Djelo koje si dobro započela, nastavljaj, i službu koju si preuzela, izvršuj u svetom siromaštvu i iskrenoj poniznosti.

Ne boj se, kćeri! Bog koji je vjeran u svim svojim riječima i svet u svim svojim djelima (Ps 144, 13) izlit će svoj blagoslov na tebe. I bit će vaš pomoćnik i najbolji tješitelj. On je naš Otkupitelj i vječna nagrada.

Molimo se jedne za druge Bogu pa ćemo tako lakše, noseći breme ljubavi jedna drugoj, ispuniti zakon Kristov (Gal 6, 2). Amen.

Blagoslov sv. Klare

Uvodne napomene

Toma Čelanski u *Životopisu sv. Klare* spominje Klarin Blagoslov sestrama, ali ga doslovno ne navodi.

Najstariji se tekst toga Blagoslova sačuvao, koliko je do sada poznato, na staronjemačkom jeziku, a potječe iz g. 1393. Naš je prijevod načinjen prema latinskom tekstu kako ga imaju Boccali i Omaechevarria.

Početak toga Blagoslova je jednak onom Blagoslovu što ga je sv. Otac Franjo napisao bratu Leonu, samo što je izrečen u množini. Svetopisamski je to tekst, a uzet je iz *Knjige brojeva* i u cijelosti glasi: »Gospodin reče Mojsiju: Reci Aronu i njegovim sinovima: Ovako blagoslivljajte Izraelce govoreći im:

Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja, milostiv ti bude! Neka pogled svoj Gospodin svrati na te i mir ti donese!« (Br 6, 22, 26).

Gore spomenuti Blagoslov, sačuvan samo u prijevodu na staronjemačkom jeziku, sv. je Klara upravila bl. Agnezi Praškoj.

Slijedi **Blagoslov:**

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Blagoslovio vas Gospodin i čuvao vas!

Pokazao vam svoje lice i smilovao vam se!

Svratio svoj pogled na vas i dao vam mir!

Sestre moje i kćeri moje, vama i svima koje će doći i u ovoj našoj zajednici ostati, i svima ostalima koje će na cijelome svijetu ustrajati do kraja u ovom svetom siromaštvu:

Ja K L A R A, službenica Kristova, biljčica svetoga našeg Oca Franje, sestra i majka vaša kao i ostalih siromašnih sestara, premda nevrijedna, molim Gospodina našega Isusa Krista po njegovu milosrđu i po zagovoru njegove presvete roditeljice Marije, i blaženoga Mihaela Arkanđela, i sviju Božjih anđela, te sviju njegovih svetaca, da bi vam sam nebeski Otac dao i učvrstio ovaj presveti blagoslov na nebu i na zemlji; na zemlji, obogaćujući vas milošću i svojim krepostima među svojim slugama i službenicama u borbenoj Crkvi; na nebu, uzvisujući vas i proslavljajući među svojim svecima i sveticama u svojoj pobjedničkoj Crkvi.

Blagoslivljam vas za svoga života i nakon svoje smrti, kako mogu i više nego što mogu, svim blagoslovima kojima je Otac milosrđa blagoslivljao svoje duhovne sinove i kćeri i kojima će blagoslivljati na nebu i na zemlji, i kojima su svaki duhovni otac i majka blagoslivljali i kojima će blagoslivljati svoje duhovne sinove i kćeri. Amen.

Ljubite uvijek Boga i svoje duše i duše sviju svojih sestara, i uvijek nastojte opsluživati ono što ste obećale Gospodinu!

Neka Gospodin uvijek bude s vama i neka biste vi uvijek bile s njim. Amen.

III

Crkvene isprave i drugi spisi upravljeni sv. Klari i njezinu Redu

1. Pjesma utješnica sv. Franje klarisama
2. Povlastica serafskoga siromaštva
3. Bula kojom je Klara kanonizirana
4. Pismo kardinala Hugolina Klari
5. Pismo Agneze Asiške Klari
6. Pismo pape Grgura IX. klarisama
7. Okružnica prigodom smrti sv. Klare

Pjesma utješnica sv. Franje klarisama

Uvodne napomene

U najnovije vrijeme je pronađen još jedan kratki spis sv. Franje, namijenjen klarisama samostana sv. Damjana, koji ima karakter pjesme utješnice. Kao i **Pjesma brata Sunca** napisana je i ova pjesma pučkim jezikom kakvim se u 13. st. govorilo u Umbriji.

Već **Leggenda perugina**, koju zovu i **Compilatio Assisiensis**, spominje ovaj spis. Tu se kaže da ga je sv. Franjo sastavio odmah nekako nakon **Pjesme brata Sunca** na istome mjestu i u istim okolnostima, kad se, naime, nalazio teško bolestan kod samostana sv. Damjana. Sestre su zbog njegove bolesti bile veoma žalosne. Kad mu nije bilo moguće da ih utješi osobno, po braći im je poslao ovu kratku pjesmu utješnicu da ih obodri i duševno pridigne.

P. Leonard Marija Bello, generalni ministar Franjevačkog reda (1933—1944), spominje ovaj Franjin spis u predgovoru Generalnih konstitucija sestara klarisa iz godine 1941.

Spis je sačuvan u starom kodeksu koji potječe iz prve polovice XIV st. Izvornik nije sačuvan nego sam prijepis koji se iza ostalog materijala nalazi na kraju spomenutoga kodeksa.

Chiara Augusta Lainati je spis prvi puta objavila u predgovoru IV. odsjeka monumentalnog djela **Fonti francescane** (Bologna 1977), a taj dio spomenutog djela sadrži spise sv. Klare i izvore za njezinu biografiju.

P. Giovanni Boccali je spis iste godine (1977) svestrano obradio; između ostaloga je ponajprije utvrdio

autentičnost i da ga je izradio kaligraf imenom Markvard, Nijemac iz Burgdorfa.

Spis ima karakter pjesme, a s obzirom na kompoziciju i jezik podsjeća na *Pjesmu brata Sunca*. Osjeća se psalamski ugođaj. Franjo je tu pjesmu predvidio za pjevanje, ali nam melodija nije poznata. O tom *Leggenda perugina* kaže: »... Složio je također neke pobožne riječi s pjevanjem za utjehu siromašnim gospođama sv. Damjana.«

Kodeks u kojem je ovaj spis sačuvan vlasništvo je samostana sestara klarisa Novaglie, nedaleko od Verone. P. G. Boccali je svoju studiju o njemu objavio u časopisu talijanskih klarisa *Forma sororum*.[33a]

Ovdje donosimo usporedno izvornik i hrvatski prijevod, a iza toga dodajemo i vrlo uspjeli pokušaj prijevoda u metrički pravilnim dvanaesteračkim stihovima o. Zdenka Tenšeka, kapucina.[33b]

Svetac je u pjesmi naglasio dvije velike evanđeoske ljubavi, a to su: međusobna ljubav sestara i ljubav prema evanđeoskom siromaštvu. Izvornik glasi:

Audite, poverelle, dal Signor vocate,
ke de multe parte et provincie sete adunate:

vivate sempre en veritate
ke en obedientia moriate.

Non guardate a la vita defora,
ka quella dello spirito è migliora.

Io ve prego per grand' amore,
k' aiate discrecione dele lemosine
ke ve da el Segnor.

Qelle ke sunt adgravate de infirmitate
et l' altre ke, per lor, suo' adfatigate,
tute quante lo sostengate en pace,
ka multo vederì cara questa fatiga:
ka cascuna serà regina en celo coronata,
cum la Vergene Maria.

33a) *Forma sororum* — XIV (1977), pag. 54—70.
33b) *Vjesnik Hrvatske kapucinske provincije* — 1978, br. 1.

Prijevod u prozi:

Čujte, sirotice, pozvane od Gospoda,
koje se sa mnogih strana i krajeva skupiste:
živite uvijek u istini
da u posluhu umrete.

Ne gledajte vanjskog života
od kojeg je onaj duhovni vredniji.

Velikom vas ljubavlju molim
da trošite obzirno milostinju
što vam je daje Gospodin.

I one koje pritišće bolest
i druge koje se umaraju zbog njih,
svekolike to s mirom podnosite,
jer taj će umor silno biti vrijedan:

svaka će ko kraljica u nebu okrunjena biti
s Djevicom Marijom.

Pjesnički prijevod o. **Zdenka Tenšeka:**

Počujte, sirote, zvane od Gospoda
iz mnogih krajeva zajedno skupljene·
živeć' u istini svagda vi hodite
u posluhu pravom potom da usnete.

Izvanjski život vi motriti nemojte,
duhom što ispunjen onaj je vredniji.
Darove one što Gospod vam udijeli
ljubavlju obzirno, molim vas, trošite.

Bolešću teškom koje su pogođene
i druge njima na službu darovane,
sve sad u miru složno vi ustrajte.

Patnjama svojim cijenu tad znat ćete,
kraljica svaka kad krunom ovjenčana
u nebu biti će s Marijom Djevicom.

Povlastica serafskoga siromaštva

— Privilegium paupertatis —

Uvodne napomene

Prije Franjina i Klarina vremena nisu postojali ni muški ni ženski samostani koji ne bi imali svojih posjeda. Klara, najvjernija učenica sv. Franje, pod njegovim se duhovnim vodstvom svom svojom dušom zaljubila u »najuzvišenije evanđeosko siromaštvo«, te je sa svojim »siromašnim gospođama« krenula posve novim putem. Pape su Inocent III. i Grgur IX. s najvećim zanimanjem i ljubavlju pratili razvoj Reda i sva gibanja u njegovim prvim počecima. Obojica su u tom pogledu bila veliki realisti, pa su nastojali skloniti Klaru, ne bi li prihvatila u pitanju siromaštva olakšicu utoliko da pristane na preuzimanje i uživanje posjeda nužnih za uzdržavanje. Klara je u toj stvari bila odlučna i borbena. Od prihvaćena ideala nije nikako htjela odstupiti. Htjela je poput Franje i njegove braće uzdržavati se vlastitim radom i utjecanjem »stolu Gospodnjem«, a taj »stol Gospodnji« bila je isprošena milostinja. Red male braće je njezinim samostanima u tu svrhu dodjeljivao i stavljao na raspolaganje tzv. »braću milostinjare« koja su za sestre skupljala milostinju.

Obadva pape, i Inocent III. i Grgur IX, odustaše od svog nastojanja te Klari pismeno zajamčiše »Povlasticu siromaštva« posebnom službenom ispravom. Ove se isprave u bitnome podudaraju, ali je Grgurova malo kraća i datirana, a Inocentova nije. Jezgra spomenute »Povlastice« je u tome da nitko od predstavnika crkvene vlasti ne može i ne smije Klaru i njezine sestre siliti da prihvate i preuzmu bilo kakav posjed na trajnu upotrebu.

Izvornik Grgurove »Povlastice« se kao najveća dragocjenost čuva u samostanu S. Chiara u Asizu.

G R G U R

biskup, sluga slugu Božjih, dragim u Kristu kćerima KLARI i ostalim službenicama Kristovim u crkvi sv. Damjana, u biskupiji asiškoj sabranima, pozdrav i apostolski blagoslov!

Kao što je poznato, u želji da se samo Bogu posvetite odrekle ste se težnje za vremenitim stvarima. Zato, pošto ste rasprodale sve i razdijelile siromasima, odlučiste da, prianjajući u svemu uza stope onoga koji je za nas postao siromašan, put, istina i život, uopće nećete imati nikakvih posjeda. Od ovakve vas odluke ne straši neimaština stvari, jer je pod vašom glavom ljevica nebeskoga Zaručnika (usp. Pj 2, 6; 8, 3) da podržava nemoć vašega tijela, a vi ste to urednom ljubavlju podložile zakonu duha. Konačno, onaj koji hrani ptice nebeske i odijeva ljiljane poljske (Mt 6, 28) neće zanemariti ni vas s obzirom na hranu kao i na odjeću, dok vas on sam prolazeći ne posluži u vječnosti, jer će vas njegova desnica još sretnije zagrliti u punini promatranja (Pj 2, 6; 8, 3) njegova bića.

Zato, kao što ste smjerno zamolile, mi vašu odluku najvećega siromaštva apostolskom naklonošću ukrepljujemo te vam snagom ove isprave jamčimo da vas nitko ne može natjerati da primite posjede.

Zato, baš nikome od ljudi nije dopušteno oslabiti ovu ispravu našeg odobrenja ili joj se drsko suprotstaviti. A drzne li se tko nešto takvo pokušati, neka zna da će pasti u nemilost svemogućega Boga i njegovih blaženih apostola Petra i Pavla.

Dano u Perugi, 17. rujna, druge godine našeg pontifikata.

Bula kojom je sv. Klara kanonizirana

Uvodne napomene

Izvornik Bule kojom je papa Aleksandar IV. Klaru proglasio svetom nije sačuvan, nego su samo sačuvani prijepisi. Jedan takav prijepis je papa upravio biskupima Francuske da ih obavijesti o izvršenoj kanonizaciji i o uvođenju blagdana nove Svetice.

Naš je prijevod izrađen prema latinskom tekstu što ga u već spomenutoj knjizi donosi I. Omaechevarria. Tako postaje jasno zašto papa u pozdravnom dijelu Bule spominje francuske biskupe.

Reknemo li za ovu Bulu da je zanosna himna Klari i njezinoj izvanrednoj svetosti, bit će daleko primjerenije nego da je nazovemo panegirikom. Pretpostavlja se da je nacrt za spomenutu Bulu ubrzo nakon Klarine smrti načinio papa Inocent IV., a njegov nasljednik Aleksandar IV, koji je Klaru kanonizirao, samo ju je konačno redigirao.

Papa nastupa s najvećim svetim zanosom kojim je prodahnuta cijela Bula, a to napose vrijedi za njezin svečani početak, u kojem se papa, na ondašnji način, upravo razbacuje riječima i izrazima izvedenim iz Svetičina latinskog imena C l a r a. Naš je hrvatski jezik odviše siromašan, te nam ni uz najveći napor nije bilo moguće izraziti sve one pomno istančane misli i uzvišene pjesničke nijanse latinskog izvornika.

Marija Fassbinder koja je temeljito prostudirala sve Klarine spise, kao i one koji se bilo kako na nju odnose, o ovoj se Buli izrazila slijedećim riječima: »Ovu pjesmu zahvalnicu Kristova namjesnika na zemlji

namijenjenu njegovoj Svetici nije nitko kadar nadmašiti.«

Ova je Bula Tomi Čelanskom pružila osnovno gradivo za **Životopis sv. Klare**, što ga u hrvatskom prijevodu donosimo u prvom dijelu ove knjige. To može svatko ustanoviti bez teškoće, jer je Tomina ovisnost o ovoj svečanoj ispravi očita i lako uočljiva.

ALEKSANDAR
biskup, sluga slugu Božjih, svoj časnoj braći nadbiskupima i biskupima u kraljevini Francuskoj, pozdrav i apostolski blagoslov!

1. KLARA sjajna po slavnim zaslugama divno blista u nebu sjajem velike slave, a na zemlji sjajem divnih čudesa. Ovdje svijetli Klarina stroga i duboka pobožnost, a ondje gore zrači veličina njezine vječne nagrade, njezine velike kreposti smrtnicima svijetle veličanstvenim znakovima.

2. Ovoj je Klari ovdje na svijetu bila podijeljena Povlastica siromaštva; njoj se ondje gore vraća neprocjenjivo obilje blaga; njoj katolici iskazuju veliku pobožnost i mnoge počasti. Ovu su Klaru uresila njezina sjajna djela, ovu Klaru u nebesima obasjava silno božansko svjetlo, njezina je čudesna djela prokazuju kršćanskim narodima. O, Klaro, koja si obdarena višestrukim nadimcima slave! Prije svoga si obraćenja već bila zaista sjajna, a nakon trke zemaljskoga života najsnažnije si zasjala! Od ove je Klare ovome svijetu proizišlo sjajno zrcalo uzora. Ona među nebeskim divotama pruža ljiljan djevičanstva. Na zemlji se očito osjeća kako od nje dolaze korisni lijekovi. O, divna li sjaja blažene Klare koji se toliko pomnjivije traži u pojedinostima, koliko se svjetliji nalazi u pojedinima! Zasjala je, velim, svijetu, a u Redu još većma zablistala. U roditeljskoj je kući sinula kao zraka, a u samostanu je bljesnula poput munje! Sjala je za života, a blista nakon smrti; svijetlila je na zemlji, a na nebu bljeska! O, kolika je jačina njezina svjetla

i kako je snažno zračenje njezinih zraka! Ovo je svjetlo, doduše, bilo zatvoreno u samotnom prostorju samostana, a van je odašiljalo svijetle zrake; stješnjavano je u malenom samostanu, a rasipano je u prostranom svijetu; unutra je čuvano, a vani je teklo. Klara je, naime, bila sakrivena, ali je njezin život bio otvoren; Klara je šutjela, a njezin je dobar glas vikao; živjela je povučena u ćeliji, a bijaše poznata gradovima.

3. Kakvo čudo, jer se zapaljena svjetiljka nije mogla sakriti da ne svijetli i da u Gospodnjoj kući ne širi svjetlo; a nije bilo ni moguće s tolikim je miomirisima sakriti pod posudu da ne miriše i da ugodnim miomirisom ne ispunja prebivalište Gospodnje. Štoviše, dok je u tijesnom zatvoru samoće nemilice krotila alabastrenu posudu svoga tijela, cijela se Crkva napunjala miomirisom njezine svetosti.

4. Budući da je, dok još bijaše djevojkom u svijetu, od rane mladosti nastojala kroz nestalni i nečisti svijet prolaziti čistom stazom, čuvajući uvijek s neumanjenom sramežljivošću skupocjeno blago svoga djevičanstva, brižljivo je nastojala oko djela čestitosti i pobožnosti, tako da se o njoj među najbližima i ostalima širio dobar i hvalevrijedan glas. A kad je blaženi Franjo čuo jeku ovoga glasa, odmah ju je počeo poticati i uvoditi u savršeno služenje Kristu. I kad je ubrzo prihvatila njegove poticaje, posvema se nastojala odreći svijeta i svega zemaljskoga da bi služila Gospodinu u dragovoljnu siromaštvu, ovu je svoju žarku želju, što je brže mogla, ostvarila. Napokon je sva svoja dobra pretvorila u milostinju i razdijelila ih da pomogne siromasima.

5. A kad je pobjegla od buke svijeta, svratila se u neku poljsku crkvicu, i kad joj je sam blaženi Franjo ošišao kosu, otišla je k drugoj crkvi. Kad su je njezini rođaci nastojali odanle odvesti, odmah je zagrlila oltar i držala se oltarnika; otkrila je ošišanu glavu te se junački i odlučno suprotstavila svojim rođacima. Budući da je svom svojom dušom bila sjedinjena s Gospodinom, nije mogla dopustiti da bude odvojena od njegove službe.

6. Kad ju je isti blaženi Franjo napokon odveo k crkvi sv. Damjana izvan grada Asiza, odakle je bila

rodom, Gospodin joj je poradi ljubavi i neprestana štovanja svog imena poslao više družica. Ona je udarila spasonosne temelje poznatom i svetom Redu sv. Damjana, koji je već nadaleko proširen po svijetu. Ona je na poticaj samoga blaženog Franje započela ovo novo sveto opsluživanje koje treba nasljedovati; ona je bila prvi čvrsti temelj ovoga velikog Reda; ona je postala temeljnim kamenom ovoga velikog djela.

7. Ona je, po rodu plemenita a po vlastitom životu još plemenitija, djevičanstvo, koje je i prije čuvala, po ovom Pravilu svetosti sačuvala. Ubrzo je nakon toga i njezina majka, imenom Hortulana, revna u pobožnim djelima, slijedeći stope svoje kćeri, prigrlila ovaj sveti Red. U njemu je napokon ova izvrsna vrtlarica, koja je u Gospodnjem vrtu proizvela takvu biljku, sretno dovršila svoje dane. Nakon nekoliko je godina sama blažena Klara, pobijeđena upornošću istoga sv. Franje, preuzela upravu samostana i sestara.

8. Ona doista bijaše vitko i visoko stablo s mnogo dugačkih grana koje je na njivi Crkve urodilo slatkim plodom pobožnosti. U njegovu ugodnu hladovinu sa svih strana dohrliše mnoge učenice vjere i još hrle, da pod njegovim čarom žrtvuju jednake plodove. Ona bijaše čista žila Spoletske doline koja opskrbljuje izvor žive vode za okrepu duša i za njihovu korist. Ta se vodonosna žila već po različitim potočićima razgranala na području Crkve te natapa rasadišta vjere. Ova bijaše visok svijećnjak svetosti koji snažno sja u Gospodnjem prebivalištu. Prema njezinu silnom sjaju pohitješe vrlo mnoge i žure da na njezinu svjetlu pripale svoje svjetiljke. Ova je na polju vjere zasadila i odnjegovala vinograd siromaštva s kojega se beru obilni plodovi spasenja. 'Ova je na području Crkve podigla vrt poniznosti, koji je zasađen mnogostrukom oskudicom stvari, ali se u njemu nalazi veliko obilje kreposti. Ova je na području redovničkoga života izgradila tvrđavu stroge uzdržljivosti u kojoj se pruža obilna okrepa duhovne hrane.

9. Ona bijaše prvakinja siromaha, kneginja poniznih, učiteljica uzdržljivih i opatica pokornica. Svojim je samostanom i povjerenom joj obitelji upravljala brižljivo i razborito u strahu i službi Gospodnjoj te

prema potpunom redovničkom opsluživanju. Budna bijaše u brizi, zauzeta u služenju, oprezna u opominjanju, revna u poticanju, umjerena u kažnjavanju, promišljena u zapovijedanju, nenadmašiva u suosjećanju, razborita u šutnji, zrela i promišljena u govoru i u svemu što je potrebno za savršeno upravljanje. Većma je voljela služiti negoli gospodariti, iskazivati časti drugima nego da nju čašću uznose. Njezin život bijaše drugima putokaz i nauk. Druge su iz ove knjige života učile pravilo života, ostale su se u ovom zrcalu života promatrale. Tijelom je, doduše, boravila na zemlji a dušom je prebivala na nebu. Bijaše ona: posudica poniznosti, kovčeg čistoće, žar ljubavi, slast dobrostivosti, snaga strpljivosti, veza mira i zajedništvo obitelji, blaga u riječima, nježna u postupku, a u svemu ljubazna i umiljata.

10. A da bi, iznemogla tijelom, ojačala duhom — jer svatko kad mu neprijatelj oslabi, postaje jači — posteljom joj bijaše gola zemlja a gdjekada granje, pod glavom je umjesto jastuka imala tvrdo drvo. Bijaše zadovoljna jednom tunikom i plaštem od jeftine, neizgledne i grube tkanine. Ovom se neuglednom odjećom služila za oblačenje svoga tijela, a gdjekada je na samom tijelu nosila pokornički pojas načinjen od konjske grive. U hrani bijaše škrta a u piću stroga; u tom se toliko suzdržavala, da dugo vremena ne bi tri dana u tjednu, naime, ponedjeljkom, srijedom i petkom gotovo ništa okusila od tjelesne hrane, a u ostale se dane od jela toliko suzdržavala, da su joj se drugi čudili kako može živjeti uz tako veliko odricanje.

11. Osim toga se neprestano prepuštala bdijenjima i molitvama kojima je ispunjavala veći dio dana i noći. Kad izmučena dugotrajnim bolima nije vlastitom snagom mogla ustajati da obavlja tjelesne poslove, pridizala bi se uz pomoć svojih sestara. Iza leđa bi joj podmiještale jastuke te je radila vlastitim rukama, da ne bi ni u svojim bolestima bila besposlena. Tako je ovim svojim nastojanjem i radom od lanenog platna izradila mnogo tjelesnika (korporala) za žrtvu oltara, pa je dala da se razdijele različitim crkvama u okolici i po brdinama Asiza.

12. Izvanredna ljubiteljica i brižna njegovateljica siromaštva tako ga je utisnula u svoju dušu, oplela ga svojim željama, pa je postajala sve čvršća u ljubavi prema njemu i većim ga žarom grlila, te se od njegova tijesnog i srdačnog zagrljaja nije nikada dijelila zbog kakve potrebe. Općenito je nije bilo moguće baš nikakvim nagovaranjem pridobiti da bi pristala na to da njezin samostan ima vlastite posjede, premda je naš predšasnik, blage uspomene papa Grgur, razmišljajući pobožno o velikoj neimaštini njezina samostana, rado htio dodijeliti dostatne i prikladne posjede za uzdržavanje njezinih sestara.

13. Budući da se velika i sjajna svjetiljka ne može sakriti, a da se ne pokažu zrake njezina svjetla, i u njenu je životu snaga njezine svetosti zasjala različitim čudesima. Tako je jednoj od sestara svoga samostana povratila glas što ga je dotična kroz duže vremena gotovo izgubila. — Drugoj kojoj je jezik posvema otkazao službu povratila je govor. — Jednoj je otvorila uho, na koje je oglušila, te je ova pročula. — Jednu je oslobodila od groznice, drugu od vodene bolesti, treću od gnojne rane i neke druge od različitih nevolja, pošto je nad njima načinila znak Križa. Jednog je franjevca izliječila od duševne bolesti.

14. Kad je jednom zgodom u samostanu sasvim ponestalo ulja, pozvala je brata koji je samostanu bio dodijeljen za sakupljanje milostinje, uzela je vrč, oprala ga i prazna stavila pokraj samostanskih vrata da bi ga taj brat ponio za dobavu ulja. Kad ga je ovaj htio uzeti, našao ga je po dobroti Božje darežljivosti napunjena uljem.

15. Kad se jednoga dana u istom samostanu nalazila samo polovica kruha za blagovanje sestara, naredila je da se ta polovica razreže na komadiće i podijeli sestrama. Tu je polovicu onaj koji je kruh živi (Iv 41, 51) i koji gladnima daje hranu (Ps 145, 7) u rukama one koja je lomila toliko umnožio da je načinjeno pedeset takvih komadića te su razdijeljeni sestrama za stolom.

16. Po ovim je i po drugim vidljivim znakovima već za života očitovala veličinu svojih zasluga. I kad

je bila na samrti, viđen je zbor blaženih djevica u bjelini koje su bile nakićene blistavim vijencima, a među njima je viđena jedna koja je bila odličnija i sjajnija. Taj je zbor viđen kako ulazi u kuću gdje je ležala ova Kristova službenica i kako ide do njezina ležaja, kao da ju je došao posjetiti brižljivom pažnjom i pružiti joj utjehu ohrabrenja.

17. Nakon njezine je smrti k njenom grobu bio donesen neki čovjek koji je imao padavicu i zbog uzetosti noge nije mogao hodati. Kad mu je noga ondje zaškripala kao da se lomi, izliječen je od obadviju bolesti. Ondje su dobili potpuno zdravlje bubrežni bolesnici, uzeti, podivljali od bjesnila i duševnih bolesti. — Jednom je po zaslugama te iste svetice bila sasvim ozdravljena desna ruka, koja mu je zbog žestoka udarca otkazala službu, tako da njome, kao s posve beskorisnom, nije uopće mogao ništa raditi. Svetičinim je zaslugama posve ozdravljena. — Neki drugi koji je postupnom sljepoćom izgubio vid očiju, kad je pod vodstvom drugoga došao k istom grobu, zadobio je vid i odanle se vratio bez vodiča. Ova je časna djevica ovim i mnogim drugim djelima i slavnim čudesima zasjala, te se očito vidi kako se ispunilo ono što je njezina majka, kako se pripovijeda, dok je bila trudna i molila, čula, naime, da će roditi neko svjetlo koje će silno obasjati cijeli svijet.

18. Zato neka se raduje Majka Crkva što je rodila i odgojila takvu kćer, koja je kao krepostima plodna roditeljica svojim primjerom podigla mnoge članice Reda i svestrano ih uputila u savršeno služenje Kristu. Neka se veseli i pobožno mnoštvo vjernika što je Kralj i Gospodar nebesa u svoj veličanstveni i slavni dvor s najvećim slavljem uveo njihovu sestru i družicu koju je sebi izabrao za zaručnicu. U ovoj radosti sudjeluju i čete svetaca, jer se u njihovoj nebeskoj domovini slavi pir nove kraljevske zaručnice.

19. Uostalom, dolikuje da Crkva katolička na zemlji časti onu koju je Gospodin uzvisio na nebesima, jer su jasno dokazana i njezina svetost života i čudesa, pošto je sve prethodno brižno i pomno istraženo i ispitano u svečanoj raspravi. Premda su i drugdje u bližim i udaljenijim krajevima već dovoljno poznata njezina

djela, pošto smo saslušali zajedničko mišljenje i odobravanje naše braće i sviju prelata koji su se tada nalazili kod Svete Stolice, pouzdavajući se u božansku svemogućnost, vlašću blaženih apostola Petra i Pavla i svojom smatramo da je treba unijeti u popis svetih djevica.

20. Zato vas sve upozoravamo i svraćamo pažnju upravljenim vam apostolskim pismom — da 12. kolovoza pobožno i svečano slavite blagdan iste djevice, te pozovete i svoje podložnike da ga i oni dolično slave, kako bismo zavrijedili da nam kod Boga bude blagom i brižnom pomoćnicom. A da bi mnoštvo kršćanskoga puka što revnije i što više hodočastilo k njezinu časnom grobu i da bi se njezin blagdan što svečanije slavio, svima, koji se pokaju i ispovjede te koji mu s poštovanjem godišnje pristupe na blagdan iste djevice, ili također tijekom osmine, moleći njezin zagovor, pouzdavajući se u Božje milosrđe i u vlast njegovih blaženih apostola Petra i Pavla, podjeljujemo oprost od jedne godine i četrdeset dana od naložene im pokore.

Dano u Anagni, 26. rujna, prve godine našeg pontifikata, tj. 1255.

Pismo kardinala Hugolina sv. Klari

Uvodne napomene

Iako Toma Čelanski kaže da se kardinal Hugolin Klari češće javljao pismom, ipak je od tih pisama do nas došlo i sačuvalo se samo jedno. Napisao ga je u Viterbu 28. travnja 1220. a sačuvano je u **Kronici dvadeset i četvorice generalnih ministara** (Chronica XXIV Ministrorum generalium Ordinis Minorum).

To pismo pokazuje svu ljepotu i duhovno bogatstvo duše ovoga velikog čovjeka koji je tako tijesno bio povezan s Franjom i Klarom. Teško je reći da li je kardinal Hugolin više ljubavi i pažnje iskazivao Franji ili Klari. U svakom ih je slučaju prigrlio obadvoje s najvećom ljubavlju, jer je u njima otkrio dvoje nenadmašivih nasljedovatelja poniznoga, siromašnog, propetoga Krista.

* * *

Predragoj u Kristu sestri i majci svoga spasenja Klari, Kristovoj službenici, Hugolin, biskup Ostije, bijednik i grešnik, preporučuje svega sebe što jest i što može biti.

Predraga sestro u Kristu!

Od onoga časa, kad me je od svetih razgovora s vama odijelila potreba da se vratim i otrgla me od one radosti nebeskoga blaga, zahvatila me je tolika gorčina srca, obilje suza i strahovita bol da nalazim utjehu uobičajene pobožnosti samo kod Isusovih nogu. Bojim se da ne bih uvijek nanovo upadao u onu tjeskobu od

koje bi možda duh iznemogao i duša mi posve podlegla. I s pravom, jer kad sam s tobom i ostalim Kristovim službenicama proslavio Uskrs, nestalo je onoga divnog veselja kojim sam s vama raspravljao o tijelu Kristovu. Kao što je uslijedila neizmjerna žalost, kad je Gospodin, od učenika otrgnut, bio prikovan na mučilo križa, tako sam ja zbog vaše odsutnosti ostao osamljen. Iako sam i do sada znao da sam grešnik i takvim se smatrao, kad sam upoznao tvoje odlične zasluge i vidio strogost redovničkoga života, posve sam sigurno spoznao kako sam opterećen tolikim tovarom grijeha i kako sam toliko vrijeđao Gospodara cijeloga svijeta, da nisam dostojan pridružiti se društvu njegovih izabranika i otrgnuti se od zemaljskih briga, nego samo ako mi tvoje suze i molitve pribave oproštenje grijeha. Zato ti povjeravam svoju dušu i preporučujem svoj duh kao što je Isus na križu preporučio Ocu svoj duh. Na sudnji ćeš dan biti odgovorna, ne budeš li se pomno brinula za moje spasenje, jer sam duboko uvjeren da ćeš kod vrhovnoga Suca izmoliti što god zatraži ustrajnost tolike pobožnosti i obilje suza. Gospodin papa sada neće doći u Asiz, nego kad se pruži prilika. Želim vidjeti tebe i tvoje sestre. Pozdravi djevicu Agnezu, moju sestru, i sve sestre u Kristu! Amen.

Pismo sv. Agneze sv. Klari

Uvodne napomene

Z. Lazzeri je mišljenja da je Agneza ovo pismo napisala talijanskim jezikom, a da ga je netko drugi preveo na latinski. On donosi taj latinski tekst u svojoj studiji o procesu kanonizacije sv. Klare.[34]

Kako Agnezino pismo nije datirano, znanstvenom je metodom iz različitih okolnosti utvrđeno da je napisano potkraj 1228. ili 1229. godine.

34) Z. Lazzeri, *Il processo di canonizzazione di S. Chiara d'Assisi* — Archivum franciscanum historicum, XIII, pag. 403—507.

Naš je prijevod izrađen prema latinskom tekstu što ga u spomenutoj studiji donosi Z. Lazzeri, a preuzeo ga je i I. Omaechevarria.

* * *

Svojoj časnoj majci i gospođi u Kristu, nadasve ljubljenoj gospodarici, gospođi Klari i cijeloj zajednici, Agneza, ponizna i najmanja službenica Kristova, sa svom podložnošću i predanjem do vaših nogu moli što god se može vrijedno i dragocjeno moliti od svevišnjega Kralja!

Budući da je sudbina sviju takva da se nikada ne može ostati na istome mjestu, zato, kad netko misli da je sretan, tada tone u nesreći. Znaj zato, majko, da je najveća nevolja i neizmjerna žalost za moje tijelo i dušu, preko svake sam mjere pritisnuta i mučim se da jedva mogu govoriti, što sam odijeljena tijelom od vas i od svojih sestara, a mislila sam da ću s njima živjeti i umrijeti na ovome svijetu. Ova nevolja ima, doduše, svoj početak, ali ne pozna svršetka. Ne zna ona nikada jenjati, nego se uvijek povećava. Pojavila mi se nedavno, ali se ne bliži svom svršetku. Uvijek mi je posve blizu i od mene se ne želi udaljiti. Vjerovala sam da je na svijetu zajednička smrt i život onima koji će zajedno boraviti u nebesima i da jedan zajednički grob pokriva one koji imaju zajedničku narav. Kako, međutim, vidim, varam se, jer sam tjeskobna, zapuštena i nevoljna u svakom pogledu.

O moje predobre sestre, molim vas, tugujte sa mnom, naričite sa mnom da i same ne biste nešto takvo pomislile. Pogledajte, jer nema bola kao što je bol moja (usp. Tuž 1, 12). Ova me bol uvijek muči, ova me nevolja neprestano raskida, ova me žestina neprekidno pali. Zbog toga se odasvud nalazim u tjeskobi i ne znam što bih izabrala. Pomognite mi, molim vas, svojim pobožnim molitvama da ovu nevolju mognem podnositi i da me ne tišti. O preslatka majko i gospođo, što da reknem, jer se ne nadam da ću vas, svoje sestre, još ikada vidjeti u tijelu?

O, kad bih mogla izraziti misli svoje duše kako bih htjela! O, kad bih vam na ovome listu papira mogla prikazati dugotrajnu bol koju još očekujem, koja je uvijek preda mnom! Duh mi izgara u unutrašnjosti, zbog beskonačnih nevolja me muči vatra. U unutrašnjosti mi jeca srce, a oči ne prestaju roniti potoke suza. Sva sam ispunjena nevoljom, duh mi je već posvema klonuo. Ne nalazim utjehe, premda je tražim. Slažem bol na bol, kad u srcu pomislim da se ne mogu nadati ili očekivati da ću još ikada vidjeti svoje sestre i vas.

S jedne strane nema nikoga tko bi me između sviju mojih dragih utješio, a s druge sam opet strane puna utjehe pa biste mi zato mogli čestitati. Ovdje sam našla veliku slogu, a nikakve podvojenosti, više nego bi se moglo pomisliti. Sve su me primile s velikom ljubaznošću i radošću te su mi najodanije i s poštovanjem obećale poslušnost. Sve se one preporučuju Bogu i vama kao i vašem samostanu. I ja preporučujem sebe i njih vama u svemu i po svemu da biste o meni i o njima kao o svojim sestrama i kćerima vodili pomnu brigu. Znajte da i ja i one želimo sve vrijeme svoga života nepovredivo opsluživati vaše opomene i zapovijedi.

Znajte, međutim, da mi je gospodin papa, kao što sam rekla i htjela, u svemu i zauvijek prema vašoj i mojoj nakani u poznatoj vam stvari udovoljio, naime, s obzirom na posjedovanje. Molim vas da biste zamolili brata Iliju da bi me mogao češće posjetiti i utješiti u Gospodinu.

Pismo pape Grgura IX. klarisama

Uvodne napomene

Ovo pismo nije upravljeno jednoj osobi, nego novoosnovanom Redu sestara klarisa. Temeljito ga je prostudirao i obradio K. Esser, koji o njegovu sadržaju kaže da je to »teologija redovničkoga kontemplativnog života sažeta u nekoliko rečenica, da bi se to jedva moglo napisati sažetije i iscrpljivije.«[35]

Ni ovo pismo nije datirano. Stručnjaci su mišljenja da je napisano između siječnja i srpnja 1228.

Naš je prijevod izrađen prema latinskom tekstu što ga je Omaechevarria preuzeo od L. Waddinga (Annales, XVII).

* * *

Dragoj kćeri opatici i samostanu zatvorenih samostanki sv. Damjana u Asizu.

Bog Otac, komu ste se prikazale kao službenice, milosrdno vas je posvojio kao kćeri i po djelovanju milosti Duha Svetoga vas zaručio sa svojim jedinorođenim Sinom Gospodinom Isusom Kristom, da vas blažene s nebeskim Zaručnikom okruni u kraljevstvu nebeskom. Zato, jer svoga Zaručnika morate ljubiti iznad svega — on naime, ljubi one koji njega ljube i čini ih svojim baštinicima — morate se tako svim svojim osjećajima radovati samo u njemu, kako vas ne bi nikada ništa moglo odijeliti od njegove ljubavi.

---

35) K. Esser, *Die Briefe Gregors IX an di hl. Klara von Assisi* — Franziskanische Studien, XXXV, S. 274—295.

Zbog toga ste se po božanskom nadahnuću zatvorile u klauzuru, da biste se spasonosno odrekle svijeta i svega što je na svijetu, te netaknutom ljubavlju grlile svog Zaručnika i trčale za mirisom njegovih pomasti (usp. Pj 1, 3), dok vas ne uvede u ložnicu svoje roditeljice (usp. Pj 3, 4), da vas dovijeka razblažuje slatkoćom svoje ljubavi. A ako se ovo doista, kao što se pouzdajemo i sa sigurnošću nadamo, pažljivo i pomno promotri, ono će vam, što se sada čini gorkim, postati spasonosno slatkim; ono što je grubo, postat će mekušasto; što je oštro, postat će nježno. Klicat ćete, zavrijedite li nešto pretrpjeti za Krista, koji je za nas podnio muku sramotne smrti. A jer ste nam u bezbrojnim gorčinama i beskonačnim tjeskobama, koje nas neprestano stižu, vi bile utjeha, sve vas zajedno molimo i potičemo u Gospodinu Isusu Kristu i apostolskim vam pismom poručujemo da, hodeći i živeći u Duhu (usp. 1 Sol 4, 1; Gal 5, 25), kao što ste primile od nas, zaboravljajući na ono što je prošlo, s Apostolom se dajte na ono što je pred vama (usp. Flp 3, 13) i težite za većim milosnim darovima (usp. 1 Kor 12, 31), da sve više i više obilujete krepostima, da u sebi proslavite Boga i ispunite našu radost. Grlimo vas najnježnijom ljubavlju kao izabrane kćeri, štoviše, ako je dopušteno reći, kao gospođe, jer ste zaručnice našega Gospodina. A jer ste, kako se nadamo, postale jedan duh s Kristom, želimo da nas se uvijek sjećate u svojim molitvama. Uzdižite pobožne ruke Bogu i usrdno ga molite da nas on, koji zna da zbog ljudske slabosti, izvrgnuti tolikim pogiblima, ne možemo opstati, jača svojom snagom, kako bismo službu koju nam je povjerio tako dostojno izvršivali, da to bude njemu na slavu, anđelima na radost, nama i onima koji su povjereni našoj ljubavi korisno za spasenje...

Okružnica
povodom smrti sv. Klare

Uvodne napomene

Za ovu se okružnicu nije znalo dugo. Prije kakvih šezdeset godina ju je pronašao Z. Lazzeri u jednoj knjižnici u Firenzi. Kad ju je prostudirao, uvjerio se o au... ličnosti i izrazio mišljenje da potječe iz pera **kardinala Rajnalda** koji je kao protektor Reda sestara klarisa u ime samostana sv. Damjana objavio ostalim sestrama širom svijeta Klarinu smrt. Kardinal u tom pismu donosi ukratko Klarin životopis, ali ne donosi nikakvih novih, nepoznatih pojedinosti.

Budući da spis nije sačuvan u cijelosti, nema nadnevka koji se redovito stavljao na svršetku, Lazzeri je ispravno zaključio da je napisan ubrzo iza 11. kolovoza 1253, a napisan je u Asizu gdje je tada boravila papinska kurija.

* * *

Svim sestrama Reda sv. Damjana po cijelome svijetu sestre koje borave u Asizu šalju pozdrav u Početniku spasenja!

Dok nas tišti bol duboke žalosti, ne pristupamo bez suza objavljivanju žalosne vijesti; bez bolna naricanja vas ne obavješćujemo o žalosnom slučaju, naime, da je ispred naših očiju nestalo zrcalo jutarnje zvijezde, u čijem smo se odbljesku divile liku istinitoga svjetla. Nestalo je stupa našega Reda; prvakinja našega poziva je, na žalost, završila put ovozemnoga hodočašćenja; naša je gospođa K l a r a, predvodnica, časna majka

i učiteljica, po djeveru, rastavljaču tjelesnih veza, naime, po smrti pozvana te se nedavno preselila u odaje nebeskoga Zaručnika. Iako njezin svečani i slavni prijelaz sa zemlje na nebo, iz mrkla mraka u blistavi sjaj, na duhovni način potiče osjećaje na radost, ipak kad to promatramo na zemaljski način, oči nam se napunjaju obiljem suza. I kad je ona svoje korake oslobodila od skliskih svjetovnih naslada i usmjerila ih putem spasenja, jao, iščezla je ispred naših očiju! Gospodinu se većma svidjelo, jer smo to možda zavrijedile nedostacima svoje nesavršenosti, da Klara slavno blista na nebeskom prijestolju nego da na radost sestrama još zauzima mjesto u zemaljskom boravištu.

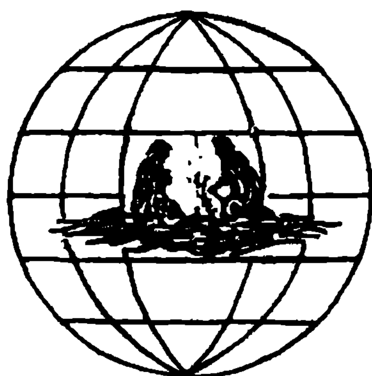
Promotrimo li zasluge njezina savršenstva, kojima je od rane mladosti obilovala, promatrajući u bdjenju Gospodina, doista je već zaslužila dostojnu nagradu. Tako je zaručena s Kristom prezrela tjelesnoga prosca, zavjetovala ljiljan djevičanske čistoće, te se s njim zaručila prstenom vjerne ljubavi. Kad je već bila zrela za udaju, bila je divna stasa i obličja, imala je plemenitost roda, umjesto vjenčanoga grimiza je obukla redovnički habit, umjesto zaručničke haljine zaodjenula se mrtvačkom, umjesto pojasom udatih žena opasala se grubim užetom. O, uzvišena li braka, o plodna li djevičanstva koje požudnim doticajima nije okaljano nego je urodilo tako brojnim i obilnim potomstvom! O, divne li plodnosti ove mladice kojoj nije poznata nikakva pokvarenost, koja nije bez Božjega Duha podigla bezbrojno potomstvo!

Poslušajte i divite se, sestre, čujte kolikim je sjala krepostima prosvijetljena ženska nježnost, kolikim je žarom hrabrosti sijevala ona koja je čistim korakom nadvladala prljavštinu svjetovne prolaznosti. Bila je nemilo tlačena dugotrajnom bolešću, dok napokon nije bila iscrpljena staračkom slabošću. Nije, kao što obično čine bolesnici, zapomagala, nije otvorila svojih usta da se izjada. Štoviše, ukoliko je većma bila podbadana ostrugama bolesti, to je pobožnije Gospodinu upravljala pjesmu zahvalnicu. O, kakvim je pojasom trijeznosti bila opasana, kakvim li je plamenom ljubavi bila raspaljena ona koja je čednim rukama tako spretno okretala jedra od bijesnih vjetrova, da je nàvale bijesnoga

vihora nisu mogle lišiti duševnoga mira. Kad je već bila u Božjem zagrljaju hrabrila je naša srca, razblaživala nas je uzdarjem neprestane utjehe! Ako bi gdjekad opazila da siromašne sestre trebaju odjeće, gladne hrane, žedne napitka, samilosnim je hrabrenjem pritjecala u pomoć govoreći: »Izdržite radosno, strpljivo podnosite teškoće siromaštva, a teret neimaštine prihvaćajte ponizno. Odatle će rođena strpljivost poradi gledanja Božjeg veličanstva strpljivima pribaviti rajske naslade, zaslužit će bogatstvo vječne nagrade.«

Čemu da nastavljamo? Dubina se ovoga blaženstva ne može izraziti ljudskim riječima. Ali čujte, kakvu je od Boga primila milost kad se nalazila na samrti. Kad je umirala, s časnim zborom braće ju je pohodio Kristov namjesnik. A što je bilo još ljepše, nakon toga se od mrtve nije mogao odijeliti, nego je mrtvo tijelo počastio zadušnicama.

Premda nam je okrutna bol na osjetljiv način razdirala srca zbog njezina preminuća, mi ipak na čast Božjem veličanstvu posižemo desnicom duha za palmom radosti, da Bogu odamo čast i slavu. Neka smrtni razum shvati s kakvim su joj pobjedničkim klicanjem izišle u susret čete nebeske vojske sa svetim dušama i neka sebi predstavi Stvoriteljev pogled na njezino časno tijelo, što ga je načinila moć Stvoriteljeva, kako odsijeva mnoštvom čudesa koja čini Božja svemogućnost... (Jedini se prijepis Okružnice ovdje prekida.)

SJAJNO ZRCALO CRKVE I SVIJETA

Zablistala je kao sjajna zvijezda na svodu, rasipljući stoljećima svoj raskošni i čisti sjaj.

Kći je asiškoga plemića Favarone di Offreduccio i Hortulane, također viteškog porijekla, rođena 1194. godine. Još je u roditeljskoj kući slijedila put kreposti, te njezin veliki životopisac ističe: »Dok je cvala izvana, iznutra je oblačila Krista«.[1]

Upija u dušu Franjin idealizam, i po njegovu primjeru »ostavlja« svijet — da slijedi stope Raspetoga Krista. Izišla je nečujno iz roditeljske kuće, kroz tajna »vrata smrti«, da uroni u sjaj Uskrsloga; izišla je u Svjetlost — da bude *nositeljica Svjetlosti.*

Franjo je, okružen Braćom, prima u svetištu Marije Anđeoske, gdje joj — nakon što je odrezala svu svoju kosu — stavlja pokorničko odijelo i crni veo, te mu ona obećaje poslušnost, smatrajući ga svojim duhovnim Ocem i utemeljiteljem Reda. On je najprije odvodi u samostan benediktinki, da joj zatim nađe siguran smještaj u zatišju samostana *Sv. Damjana.* Tu je on primio nebesku poruku: »*Franjo, idi, i popravi moju kuću*...« »U dubini se ove stijene ugnijezdila posrebrena golubica«.[2]

U *Sv. Damjanu* Klara će proživjeti dugi niz godina, u trajnom postu, pokori, odricanju od duha »ovoga svijeta« i trostruke požude, »prihvaćajući put svete jednostavnosti, poniznosti i siromaštva«,[3] da steče savršenu ljubav prema Bogu i bližnjemu. U tom svetome pozivu ubrzo su joj se pridružile rođene sestre: Agneza, Beatrice te majka Hortulana.

---

1) TOMA DE CELANO: *Životopis sv. Klare*
2) PJESMA NAD PJESMAMA, 2, 14
3) SV. KLARA ASIŠKA: *Oporuka, 9*

Toma Čelanski, suvremenik i duhovni sin Franje Asiškoga, izvorni franjevački pisac, koji je primio nalog od samog pape Aleksandra IV da napiše Klarin životopis, ispitao je na samim primjerima - izvorima njen lik, i donosi nam živo svjedočanstvo o jednoj odabranoj duši - Klari, u kojoj je čudesno zasjala snaga Božje milosti-ljubavi.

Zapanjuje nas njezina oštra pokora — postovi. Tri dana u sedmici nije uzimala nikakve hrane, a ostale je dane živjela o kruhu i vodi. Na spomen muke Kristove nosila je uz tijelo oštri, bodljikavi *cilicij*, pokornički pojas, spleten od konjske grive, s uzlovima koji su je ranjavali. Ležaj joj bijaše gola zemlja, a mjesto jastuka — panj. Kada se razboljela, pristala je da leži na rogožini, a umjesto panja da uzme slamu. Same njezine kćeri oplakivale su »višestruke smrti« svoje majke, što ih je danomice — ne prisiljeno, nego iz ljubavi prema svome Propetome Zaručniku podnosila.

Poput Franje bila je sâma *molitva.* Po njoj je imala slobodan pristup božanskim vrelima, gdje je napajala svoju žednu dušu, uranjala u božanski sjaj, da taj sjaj razaspe na druge duše.

»Kad je san prevladao ostale, postojano je slušala božanski šapat«.[4] Snagom te molitve ozdravljala je svoje bolesne sestre, umnažala čudesna djela. Kada su Saraceni cara Fridrika II napali Asiz i već se uspinjali na samostanske zidine, koje bijahu izvan grada, Klara je vapila svome Zaručniku i Bogu da ih obrani i ne preda kao plijen neprijateljima. Strah je obuzeo sve sestre, te su zaplakane dohrlile svojoj majci, a ona je naredila da je onako bolesnu odvedu do vrata i postave pred vojničke čete. Pred njom je stajala srebrena posuda uokvirena bjelokošću s Tijelom Kristovim. Vjerovala je i pouzdavala se u snagu Boga. I čula je Njegov glas: *»Ja ću vas uvijek čuvati!«* Kao da je sijevnula sva snaga munje — neprijatelj ustuknu; prestrašen pobježe sa zidina. Tada je molila pomoć i za svoj grad. I opet je primila odgovor: »Morat će izdržati velike kušnje, ali će mojom zaštitom biti obranjeni!« I njezine sestre čule su taj glas... Tako se uistinu i zbilo.[5]

---

4) TOMA DE CELANO: *Životopis sv. Klare, I, 19*
5) Ibidem, I, 21, 22

Klara je po molitvi, po žrtvenome predanju, po ljubavi do mučeništva posjedovala snagu Boga koja se tako vidno očitovala, koja je u njoj djelovala. Tu snagu osjećao je i Sotona, pa je Klari pravio neprilike.[6] No Klaru je to još više osnaživalo i utvrđivalo u krepostima, jer je posjedovala sigurnost i uvjerenje da je na pravom putu nasljedovanja Krista, koji uvodi u vječnu Svjetlost.

• • •

Taj život molitve uvodio ju je u *kontemplaciju*, u uranjanje u otajstva Ljubavi, u muku Kristovu. Motreći boli Otkupiteljeve plakala je kao i Franjo; plakala nad »*Ljubavi koja nije ljubljena*«, što Sotona nije mogao podnijeti, pa joj se i vidljivo grozio i prijetio joj da će oslijepiti, ali je bježao na njezin odgovor: »Tko gleda Boga, neće oslijepiti!«.[7] Jer Bog je sama Svjetlost, a motrenje te Svjetlosti ne može zapriječiti ni manjak osjetnog vida. Kontemplacija ju je osposobljavala za ljubav prema Bogu i drugima. Bila je nadasve ponizna u služenju, u *ljubavi* prema sestrama. I kada čitamo ovaj životopis Svetice, osjeća se kako do nas struji onaj čisti dah prvotne, izvorne kršćanske ljubavi, lijepe u svojoj jednostavnosti i iskrenosti; dah Franjina i Klarina evanđeoskog duha.

Njezino *siromaštvo* potresa do suza... Ona je u njemu prva davala primjer. Ni sama ni za svoje sestre nije htjela ništa posjedovati, ni poznavati, osim Krista Raspetoga. Pa kada joj je papa Grgur IX htio dati — zbog teških vremenskih prilika — neke posjede, ona ih je velikodušno odbila. On će joj na to: »Ako se bojiš zbog zavjeta, mi te od zavjeta odrešujemo!«. Ona će njemu: »Sveti Oče, ne želim nikada biti oslobođena od nasljedovanja Krista!«.[8] Znala je vrijednost toga blaga - siromaštva. Jer joj se duh, oslobođen od okova materijalnosti, mogao vinuti svome Ocu i Stvoritelju i zaroniti u nadnaravni sjaj i krasotu, u nedokučiva bogatstva Božjega Srca.

6) Ibidem, I, 30
7) Ib., I, 19
8) Ib., I, 14

Nije samo promatrala Kristovu muku; ona ju je *proživljala* u svome tijelu, duhu i srcu. *Sagorijevala je na žrtveniku Raspete Ljubavi* — zatvorena iza zidina punih 40 godina. I ta ljubav ju je dovela do suobličenja s Njime — Kristom patnikom, koji joj je dao udjela u svojoj Muci. Kroz punih 28 godina bila je nepokretna, bolesna — do krajnjih granica strpljiva na svome siromašnome ležaju. Tim fizičkim patnjama pridružile bi se i moralne, što dokazuje slijedeći primjer: Kada su jednom na Božić sve sestre otišle u kor da mole Jutarnju, Klara je ostala sama, te joj se oteo vapaj: »Gospodine, Bože moj, evo sam ti sama ostavljena na ovome mjestu!« I Bog ju je nagradio: Doživjela je prizore svečanog bogoslužja u crkvi sv. Franje, pratila moljenje Oficija Braće, slušala brujanje orgulja; vidjela jaslice.

Koliko li je samo trebalo snage duha i poniznosti da se strpljivo podnese ova dugotrajna teška patnja!? I tako razapeta na svome križu morala je doživljavati i preobraženje svoga bića, morala je očitovati božanski sjaj i prisutnost Ljubavi.

Nije li joj i Franjin primjer bio snaga za to dugo mučeništvo! Pred svoju smrt se povratio s Alvernije sa znakovima Kristovih rana i došao sestri Klari... Te su rane bile svjedočanstvo njegove najveće ljubavi. I Klara je sada znala da ljubiti Krista znači preuzeti na sebe svu Njegovu agoniju, svu Njegovu »ostavljenost« od Boga i od ljudi, do potpune kenoze — umiranja. *I prigrlila je svoju patnju, svoj križ, znajući da time grli Raspetoga.* Nije li onda imala duboko *mistično iskustvo,* iskustvo božanske ljubavi? Unutarnji žar Duha Svetoga izbijao je iz njezina bića... Jednom je bl. Agneza, rođakinja sv. Franje, vidjela vatrenu kuglu, čije su zrake obasjavale Klarino lice, dajući mu serafski izgled. Iz njezinih PISAMA upravo izbija to duboko mistično iskustvo, a najbolje ga potvrđuje sav njezin *razapeti život.*

No to odricanje, poništenje-razapinjanje nije bilo negacija vrednota koje je sam Bog dao ljudskoj naravi, jer On ne želi da uništi svoje darove koji Ga proslavljuju, nego je to *afirmacija osobnosti,* nadilaženje sebe i uranjanje u Božji bitak, postizavanje savršene ljubavi u sjedinjenju s Bogom, i po tome sjedinjenju *očitovanje božan-*

skih snaga u nama. Sve ljudske moći postaju preobražene i sposobnije za ljubav.

Stoga se nije čuditi da je njezina žrtva donosila drugima toliki sjaj i pomoć, što je sam Bog potvrdio mnogobrojnim čudesima, kako za njezina života, tako još više nakon njene smrti. A ta je smrt bila veličanstvena: Sama Presveta Marija — Djevica svih djevica došla joj je u susret u pratnji anđeoskih četa, da je — ispaćenu i preobraženu od boli i ljubavi — povede u *vječni Sjaj*. Došla je — s Njime! »... Vidiš li, kćeri, kralja Slave koga ja gledam?«.[9] — Uz zanosne himne i u pratnji bijelih nebeskih četa pošla je sa svojim Zaručnikom na svadbu; na vječnu *gozbu ljubavi*...

— Dok je brat Anđeo tješio žalosne sestre, a brat Leon ljubio njenu postelju...

* * *

Od Klarinih spisa sačuvano nam je PRAVILO, OPORUKA i PISMA.

Franjo je za Klaru i njezine sestre, kao osnovni zakon njihova Reda, napisao spis i nazvao ga »forma vivendi« — način života, koji nije u potpunosti imao karakter redovničkog pravila. Dane su smjernice za život po Evanđelju — savršeno nasljedovanje Krista.

Kardinal *Hugolin* (kasnije papa Grgur IX) — Franjin i Klarin prijatelj, sastavlja 1218—1219. god. novo Pravilo prema benediktinskome, u kojemu je pravno prihvaćena benediktinska »nepromjenljivost mjesta« i stroga klauzura. Klaru i njezine sestre ne naziva više prvotnim imenom Franjina viteškog rječnika »siromašne gospođe«, nego *moniales inclusae* (zatvorene koludrice).

Ali pošto u tome Pravilu nije bilo naglašeno opsluživanje najvećega siromaštva, prema Evanđelju i primjeru sv. Franje, kao i isticanje da se duhovno vodstvo Reda povjerava Maloj braći - franjevcima, Klara sama sastavlja svoje Pravilo, koje konačno potvrđuje sam papa *Inocent IV* bulom *Solet annuere*, dne 9. VIII 1253, koje ona, potvrđeno, prima dan prije svoje smrti.[10] — Zbog povijesnih

---

9) Ib., I, 46

10) FRA HADRIJAN BORAK: *Evanđeoski sadržaj franjevačkog života.* V. Franjo i Klara, zbornik: FRANJO MEĐU HRVATIMA, Zagreb 1976, str. 42

promjena i Pravilo sv. Klare doživjelo je prejnaka, ali bit je ostala ista; ostao je prisutan njezin duh, njezin uzvišeni evanđeoski ideal.

Kako jednostavan, smiren i uzvišen ton struji iz riječi njena PRAVILA, u kojemu toliko naglašava poniznost, poslušnost, siromaštvo - ljubav! Dovoljno je nekoliko redaka, pa da nas zahvati njezin duh:

»Neka sestre sebi ništa ne prisvoje: ni kuće, ni mjesta, ni ikoje stvari, nego neka kao tuđinke i došljakinje na ovome svijetu služe Gospodinu u siromaštvu i poniznosti... Ovo neka bude vaš život koji vodi u zemlju života«.[11]

»Neka se brinu kako bi uvijek sačuvale jedinstvo međusobne ljubavi, koja je veza savršenstva«.[12]

».... Neka nastoje oko onoga što nadasve moraju željeti, naime, da imaju duh Gospodnji i njegovo sveto djelovanje, da mu se uvijek mole čistim srcem te budu ponizne, strpljive u nevolji i bolesti i da ljube one koji nas progone, kude i potvaraju...«.[13]

»... da uvijek pokorne i podložne nogama iste sv. Crkve, stalne u katoličkoj vjeri, dovijeka obdržavamo siromaštvo i poniznost Gospodina našega Isusa Krista i njegove presvete Majke i sv. Evanđelje, što smo čvrsto obećale«.[14]

Papinu bulu, kojom on potvrđuje Pravilo, pokopali su zajedno s tijelom Klarinim, i ona je sačuvana nađena u grobu god. 1893, zatvorena u kutiji od ebanovine, i danas se čuva u samostanu sv. Klare u Asizu.

U OPORUCI je naglašeno sveto siromaštvo i oslon, u duhovnom vodstvu, na Manju braću: »Stoga ja preporučam sve svoje sestre, sadašnje i buduće, nasljedniku blaženoga našeg Oca Franje i cijelom Redu, da nam budu u pomoći...«.[15]

Od Klarinih PISAMA sačuvano je pet, a pisana su Bl. Agnezi Praškoj - klarisi, kćeri češkoga kralja Otokara I (1197—1230) i kraljice Konstancije Ugarske, te S. Ermentrudi iz Brugge-a.

---

11) SV. KLARA ASIŠKA: *Pravilo*, VIII
12) Ibidem, X
13) Ib.
14) Ib., XII
15) SV. KLARA ASIŠKA, *Oporuka*, 7

Pisma Agnezi Praškoj biser su duhovnosti. Evo nekoliko izvadaka:

»... No, jer je *jedno potrebno* (usp. Lk 10, 42), zaklinjem te i opominjem ljubavlju onoga komu si se prikazala kao sveta i ugodna žrtva, da poput druge Rahele, imajući na pameti svoju odluku, uvijek imaš pred očima kao svoje načelo: što držiš, drži čvrsto; što radiš, radi i ne popuštaj, nego žuri žustrim trkom, lakim korakom, slobodnim nogama, da se tvoja stopala ni ne dotiču prašine. Sigurna, radosna i vedra oprezno stupaj stazom blaženstva. Ne vjeruj nikome, ne pristaj ni uz koga, tko bi te od ove odluke htio odvratiti, tko bi ti na put stavio prepreku da u onom savršenstvu, u koje te je pozvao Duh Gospodnji, ne ispuniš svoje zavjete Svevišnjemu!«.

»... Gledaj onoga koji je poradi tebe postao prezren i slijedi ga, jer si na ovome svijetu postala prezrena poradi njega. Nadasve plemenita kraljice, motri, gledaj, promatraj sa željom kako bi nasljedovala svoga Zaručnika, najljepšega od ljudskih sinova, koji je radi tvoga spasenja postao najbjedniji od ljudi, prezren, isprebijan i cijelo mu tijelo bilo izbičevano. Promatraj ga kako u tjeskobi križa umire.

Budeš li s njim zajedno trpjela, zajedno ćeš i kraljevati; budeš li s njim zajedno snosila boli, zajedno ćeš se s njime i radovati; budeš li zajedno s njim na križu boli umirala, s njim ćeš u blistavoj haljini svetih posjedovati nebesko prebivalište i ime će ti biti upisano u knjizi života i bit će slavno među ljudima...«[16]

»Danomice gledaj u ovo zrcalo, kraljice, zaručnice Isusa Krista, i u njemu neprestano promatraj svoje lice, da bi svu sebe iznutra i izvana zaodjenula raznolikim uresima...«.[17]

I na kraju - slijedi Klarin BLAGOSLOV svojim Sestrama, pun uzvišenoga zanosa:

». . Blagoslovio vas Gospodin i čuvao vas. Pokazao vam lice svoje i smilovao se vama. Obratio k vama lice svoje i dao vam mir.

Blagoslivljam vas za života i poslije smrti moje, koliko mogu i više nego mogu, sa svim blagoslovima kojima isti

---

16) SV. KLARA ASIŠKA, *Pisma, II*
17) Ibidem, IV

Otac milosrđa blagoslovio je i blagoslivlja svoje sinove i kćeri na nebu i na zemlji i s kojima svi duhovni oci i majke blagoslivljaju i blagoslivljat će svoje duhovne sinove i kćeri.

Uvijek ljubite Boga i svoje duše i duše svojih sestara i molim vas, budite uvijek brižne da opslužujete ono što ste Bogu obećale.

Gospodin bio uvijek s vama, o da i vi budete uvijek s njime«.[18]

* * *

Tomin stil je lapidaran, jezgrovit, pun svježe metaforike, plastičnosti. Tim stilom i svojim plemenitim duhom vjerno nam je dočarao prizore serafske zajednice, u kojoj je prisutan onaj prvotni, izvorni život kršćanstva - *ljubav*, koja je iskrena do suza, i koja nas zadivljuje; prisutan je Franjin i Klarin duh. A njih je posve obuzela i prožela jedina i *Prva ljubav*.

I čini nam se da se vraćamo u ono prvotno blaženo stanje nevinosti, kada se milosni Očev sjaj zrcalio u zjenama Prvih ljudi.

A Franjo je taj sjaj motrio u vodi - u sestri Klari . .

. . . I jednom pri mjesečini - kako to spominju »Cvjetići« - dok ga je fra Leon pratio, nadvio se nad bunar i motrio vodu, koja se ljeskala. . .

Pa kada je nastavio put, hvaleći Gospodina, i zaustavio se - sjetivši se da se brat Leon tome čudi - prozbori:

— Što misliš, brate Leone, da sam vidio na dnu ovoga bunara, u odsjevu na vodi?

— Valjda mjesec . . .

— Ne, brate, Leone. Vidio sam lice naše sestre Klare. Mislio sam da je u žalosti i napasti, no ona je, naprotiv, sva sjajna i vedra. I zbog nje se moje srce umirilo.

I Franjo je - radostan i slobodan - nastavio put, daleko od Svetoga Damjana, znajući da Klaru nitko ne može rastaviti od Krista.

A da joj je Krist bio ž i v o t - l j u b a v, sam je to Bog potvrdio mnogobrojnim čudesima što su se zbivala nad Djevičinim grobom, poslije njezine smrti, a što ih

---

18) SV. KLARA ASISKA, *Blagoslov*

Toma tako zorno opisuje u 2. dijelu ovoga ŽIVOTOPISA. Da možemo iz ovoga bistroga franjev. vrela obilno crpsti milosne vode, moramo zahvaliti prevodiocu - ocu *Damjanu Damjanoviću*, koji je već mnogim svojim savjesnim prevodilačkim radom i franjevačkom karizmom znatno obogatio našu duhovnu literaturu.

* * *

Iako je prošlo više od 700 godina od Klarine smrti, ona je i danas živa i prisutna: po svome duhu, djelu i poruci, po svojim sestrama - duhovnim kćerima, koje preuzimaju njenu ulogu - *suotkupiteljice*, Kristove pomoćnice u djelu Otkupljenja.

»Ja te smatram - riječi su Klarine, upućene Agnezi Praškoj - pomoćnicom samoga Boga, potporom i pomoći klonulim članovima Njegovog tajanstvenog Tijela.«

U unutarnjem životu Crkve svaka njezina sestra svojim žrtvenim prinosom ,svojim molitvama i patnjama, svojim potpunim predanjem, osnažuje klonulo mistično Tijelo Kristovo, stišava gnjev Božji i duše spašava od vječne Smrti, svaka svojom žrtvom doprinosi na *duhovnom preporodu Svijeta*.

I ona je tako u srcu samoga Svijeta; ona je *srce Crkve*, jer joj je zadaća da - ljubi, i da tom ljubavlju sve ljude povezuje u jedinstvo s Bogom i jedinstvo među sobom, kako to naglašuje i konstitucija Drugog vatikanskog koncila *»Lumen gentium«*.

Po mističnome sjedinjenju s Bogom naša se ljubav proteže i obuhvaća svako stvorenje, jer Bog sve u sebi obuhvaća i ispunja.

A ta je ljubav najbolji uvjet za stvaranje bratstva, novog *humanizma - boljega svijeta*. Zato je Klara sa svojim sestrama uvijek *suvremena*, uvijek prisutna.

Ona je veliko svjetlo koje se ne može pogasiti. A potrebno je suvremenome čovjeku, da mu osvijetli put prema Eshatonu, prema Vječnosti.

S. Marija od Presv. Srca,

urednik

Usporedni vremenski slijed
života sv. Franje i sv. Klare

POVIJESNI DOGAĐAJ	U životu sv. Franje	U životu sv. Klare	U povijesti Crkve
Rođenje sv. Franje	1182 (1181)		
Rođenje sv. Klare		1194	
Pontifikat Inocenta III.			1198—1216
Obraćenje sv. Franje	1206 (1207)		
Obraćenje sv. Klare		1211	
Klarin bijeg u samostan		1212	
IV. lateranski koncil			1215
Klara postaje opaticom		1215/16	
Pontifikat Honorija III.			1216—1227
Kardinal Hugolin postaje protektor			1218
Početak Klarine bolesti		1224/25	
Smrt sv. Franje	1226		
Pontifikat Grgura IX.			1227—1241
Grgur IX. obnavlja povlasticu siromaštva			1228
Saraceni napali samostan sv. Damjana		1240	
Pontifikat Inocenta IV.			1243—1254
Inocent IV. daje klarisama novo Pravilo			1247
Kardinal Rajnald postaje protektor klarisa			1248
Kardinal Rajnald potvrđuje Pravilo klarisama			1252
Inocent IV. potvrđuje bulom Pravilo sv. Klare			1253
Smrt sv. Klare		1253	
Pontifikat Aleksandra IV.			1254—1261
Klara kanonizirana		1255	
Tijelo sv. Klare preneseno u crkvu S. Chiara		1260	
Našašće tijela sv. Klare		1850	

SADRŽAJ

Drugi dio

II

Spisi svete Klare

III

Crkvene isprave i drugi spisi upravljeni sv. Klari i njezinu Redu

SYMPOSION

Biblioteka asketsko mističnih djela:

Urednik: S. Marija od Presv. Srca

1) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 1., 2. i 3. izd.
2) S. Marija od Presv. Srca: BOG JE LJUBAV 1. i 2. izd.
3) Sv. Ivan od Križa: TAMNA NOĆ 1., 2. i 3. izd.;
4) Sv. Ivan od Križa: ŽIVI PLAMEN LJUBAVI 1. i 2. izd.;
5) Sv. Ivan od Križa: DUHOVNI SPJEV 1. i 2. izd.;
6) Sv. Ivan od Križa: KRAĆI SPISI 1. i 2. izd.;
7) Sv. Ivan od Križa: USPON NA GORU KARMEL 1. i 2. izd.;
8) Thomas Merton: NOVE SJEMENKE KONTEMPLACIJE 1., 2. i 3. izd.;
9) Thomas Merton: NITKO NIJE OTOK 1. i 2. izd.;
10) Toma Čelanski: ŽIVOTOPIS SV. KLARE i njezini spisi 1., 2. i 3. izd.;
11) S. Marija od Presv. Srca: MAGNIFICAT
12) Sv. Ljudevit Marija Grignion Montfortski: SABRANA DJELA
13) Sv. Bonaventura: PISMO SESTRAMA O SAVRŠENOM ŽIVOTU
14) S.M. Anđela Sorazu: ČAROBNOST MISTIČNOG ŽIVOTA
15) ŽIVOTVORNI DRAGULJ duhovnog života (O otajstvu Euharistije)
16) Sv. Toma Akvinski: STOŽERI KRŠĆANSKE VJERE
17) S. Marija od Presv. Srca: ALVERNIJA
18) Bl. Anđela Folinjska: KNJIGA ISKUSTVA PRAVIH VJERNIKA
19) Sv. Grgur iz Nise: SPIS O DJEVIČANSTVU
20) S. Marija od Presv. Srca: FRANJINA LJUBAV NA KRIŽU (MISTIČNI SJAJ SVJETLA) 1. i 2. izd.;
21) S. Marija od Presv. Srca: MORE SJAJA
22) Jeronim Jaegen: MISTIČNI ŽIVOT MILOSTI
23) Sv. Bernard: O MARIJI
24) Dr. Gerda Walther: FENOMENOLOGIJA MISTIKE
25) S. Marija od Presv. Srca: DAR ŽIVOTA
26) Dr. Klara Fietz: DUHOVNI DNEVNIK;
27) S. Marija od Anđela Sorazu: DUHOVNI ŽIVOT
28) Origen: POČELA
29) Sv. Bonaventura: TRI PUTA
30) GLE OVO SRCE
31) Ch. de Foucauld: PISMA I ZAPISI
32) S. Marija od Presv. Srca: AVE MARIA
33) S. Marija od Presv. Srca: TORNJU BJELOKOSNI
34) S. Marija od Presv. Srca: MARIJA MAJKA LJUBAVI
35) Sv. Katarina Sijenska: DIJALOG BOŽANSKE PROVIDNOSTI
36) S. Marija od Presv. Srca: U SVETIŠTU DUŠE
37) O. Lorenzo Sales: VELIKA LJUBAV BOGU POSVEĆENIH DUŠA
38) SPISI SV. FRANJE I SV. KLARE, Asižana 1. i 2. izd.;
39) S. Marija od Presv. Srca: O OTKUPLJENJU I BOŽANSKOM ŽIVOTU
40) René Laurentin: S MARIJOM U DOŠAŠĆU PREMA TREĆEM TISUĆLJEĆU
41) Sv. Margareta M. Alacoque: AUTOBIOGRAFIJA
42) Jaroslav Nemec: SV. JANJA PRAŠKA
43) Sv. Teodor Studit: PISMA MONAHINJAMA
44) Piero Bargellini: CVJETIĆI SV. KLARE
45) Sv. FRANJO SVOJIM KĆERIMA (Oporuka)
46) Bl. Rajmund iz Kapue: ŽIVOT SV. KATARINE SIJENSKE
47) S. Marija od Presv. Srca: PUT LJUBAVI (Križni Put)
48) S. Marija od Presv. Srca: MOLITVE SRCA

49) S. Marija od Presv. Srca: LJUBAV ZBOG LJUBAVI

50) S. Marija od Presv. Srca: ODSJAJ VJEČNE LJUBAVI

51) S. Marija od Presv. Srca: OVDJE JE SVA POVIJEST MOJA

52) S. Marija od Presv. Srca: DOSEGNUH SVOJ SJAJ

53) ŽEĐ ZA RASPETIM Pismo pape Ivana Pavla II. Klarisama

54) Sv. Bonaventura: STABLO ŽIVOTA

55) S. Marija od Presv. Srca: MISTIČNA ZARUČNICA. UTJELOVLJENE LJUBAVI

56) S. Marija od Presv. Srca: KROZ SMRTNU MUKU (Getsemanska ura)

57) O. Marijan Kovač: U OZRAČJU SVETE KLARE

58) Edoardo Luini: SV. ANTUN PADOVANSKI

59) Marijan Dominik Kovač: SV. ANTUN PADOVANSKI

60) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 3. prošireno izd.;

61) Prof. Ivo Grgurev: SVEMIRSKI MIRISI

62) Bl. Baptista Varano: DUHOVNI ŽIVOT

63) Marijan Dominik Kovač: TRI SLAVNE KLARISE

64) Sv. Toma More: KRISTOVA ŽALOST

65) Sv. Katarina Sijenska: PISMA

66) S. Marija od Presv. Srca: U SJAJU DUHA

67) S. Agneza od Presv. Euharistije: BOŽANSKA LJUBAV

68) Divo Barsotti, svećenik: OVO JE MOJA OPORUKA

69) S. Marija od Presv. Srca: MISTIČNE RUŽE

70) Marijan Dominik Kovač: SV. ELIZABETA TIRINŠKA

71) S. Marija od Presv. Srca: MOJ BIJELI DAN

72) Lorenzo Sales: SRCE ISUSOVO GOVORI SVIJETU

73) Thomas Merton: ŽIVOT U BOGU

74) Ferdinand Holböck: BOŽJA SVJETLOST SJEVERA

75) Sv. Katarina Sijenska: MOLITVE I VAPAJI TROJSTVENOME BIĆU

76) Divo Barsotti: MAJKA MEĐU NAMA

77) S. Veronika Giuliani: DNEVNIK (ISKUSTVO I MISTIČNA NAUKA) 1. svezak

78) S. Veronika Giuliani: DNEVNIK (ISKUSTVO I MISTIČNA NAUKA) 2. svezak

POSEBNA IZDANJA

S. Marija od Presv. Srca: SAMOSTAN SVETE KLARE monografija

S. Marija: APOKALIPSA poema

S. Marija: OTKUPITELJEVA LJUBAV

S. Marija od Presv. Srca: MOJ VJEČNI IZVOR

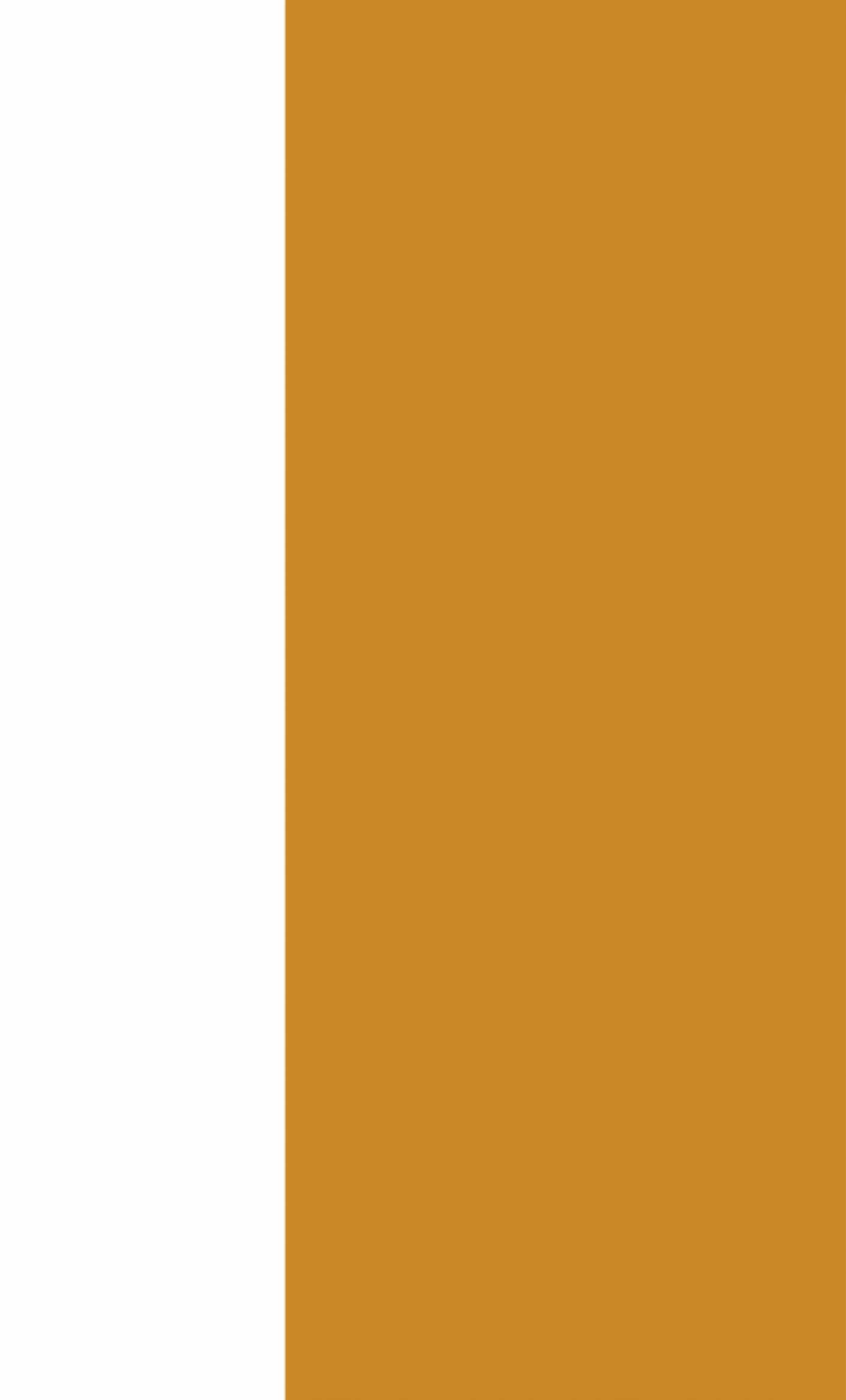
SYMPOSION Samostan sv. Klare, Split - monografija - katalog

S. Marija od Presv. Srca: ZNAK VJEČNOSTI - dramski radovi

S. Marija od Presv. Srca: BOG PREBIVA MEĐU NAMA - recitali

S. Marija od Presv. Srca: SVETA ŽRTVA

S. Marija od Presv. Srca: HRVATSKA, ZEMLJO MOJA

Zablistala je kao sjajna zvijezda na svodu, rasiplјući stoljećima svoj raskošni i čisti sjaj . . .

– K l a r a, **nositeljica Svjetlosti.**

Zatvorena iza zidina Sv. Damjana punih 40 godina, sagorijevala je na žrtveniku Raspete Ljubavi.

Toma Čelanski, suvremenik i duhovni sin sv. Franje Asiškoga, u ovom je **Životopisu sv. Klare,** svojim lapidarnim stilom i izrazom, punim svježe metaforike i plastičnosti, dočarao prizore serafske zajednice, u kojoj je prisutan onaj prvotni, izvorni duh kršćanstva – l j u - b a v, koja je iskrena do suza i koja nas zadivljuje.

Iako je prošlo više od 700 godina od Klarine smrti, ona je i danas živa i prisutna: po svome duhu, djelu i poruci, po svojim sestrama – duhovnim kćerima, koje preuzimaju njezinu ulogu – **Kristove pomoćnice u djelu Otkupljenja;** koje svojim molitvama i patnjama, svojim potpunim žrtvenim predanjem pomažu oko duhovnog preporoda Svijeta. Po mističnome sjedinjenju s Bogom, po ljubavi, obuhvaćaju svako stvorenje.

A ta je **ljubav** najbolji uvjet za stvaranje bratstva, novog **humanizma.**

Ona je veliko svjetlo koje se ne može pogasiti. A potrebno je suvremenom čovjeku, da mu osvijetli put prema Eshatonu, prema Vječnosti.

ISBN 953-6261-45-6